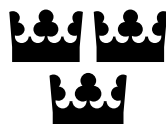


# Arbetsmarknad och arbetsliv

14





## Förslag till statens budget för 2017

## Arbetsmarknad och arbetsliv

## Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	5
Diagramförteckning .....	8
1 Förslag till riksdagsbeslut .....	9
2 Lagförslag.....	11
2.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	11
2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd.....	12
2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning.	13
2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program .....	14
2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare.....	15
3 Arbetsmarknad och arbetsliv .....	17
3.1 Omfattning.....	17
3.2 Utgiftsutveckling .....	17
3.3 Skatteutgifter.....	18
3.4 Mål för utgiftsområdet.....	19
4 Arbetsmarknad .....	21
4.1 Omfattning.....	21
4.2 Utgiftsutveckling .....	21
4.3 Mål för området.....	22
4.4 Resultatredovisning.....	22
4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder .....	22
4.4.2 Resultat.....	22
4.4.3 Analys och slutsatser .....	39
4.5 Politikens inriktning .....	40
4.5.1 Sammanfattande redovisning av reformer och finansiering.....	48
4.5.2 Lagändringar med anledning av byte av benämning på tre av lönstöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.....	48
4.6 Budgetförslag.....	53
4.6.1 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader .....	53
4.6.2 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd .....	55

4.6.3	1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser .....	57
4.6.4	1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. ....	60
4.6.5	1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige .....	62
4.6.6	1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020.....	63
4.6.7	1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.....	65
4.6.8	1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.....	66
4.6.9	1:9 Bidrag till administrationen av grundbeloppet .....	66
4.6.10	1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten .....	67
4.6.11	1:11 Bidrag till lönegarantiersättning.....	68
4.6.12	1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar <sup>69</sup>	
5	Arbetsliv .....	71
5.1	Omfattning .....	71
5.2	Utgiftsutveckling.....	71
5.3	Mål för arbetslivspolitikerna .....	72
5.4	Resultatredovisning – arbetsmiljö .....	72
5.5	Resultatredovisning – arbetsrätt .....	77
5.6	Resultatredovisning – lönebildning .....	83
5.7	Politikens inriktning.....	86
5.8	Budgetförslag .....	89

## Tabellförteckning

---

Tabell 1.1	Anslagsbelopp .....	10
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden .....	10
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	17
Tabell 3.2	Härledning av ramnivån 2017–2020. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	18
Tabell 3.3	Ramnivå 2017 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	18
Tabell 3.3	Skatteutgifter inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv .....	18
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad .....	21
Tabell 4.2	Genomsnittligt antal kvarstående per månad i konjunkturberoende program, nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar....	27
Tabell 4.3	Andelen i arbete eller reguljär utbildning 90 dagar efter avslutat arbetsmarknadspolitiskt program .....	29
Tabell 4.4	Antalet funktionsnedsatta till arbete utan stöd, med stöd, nystartsjobb och reguljär utbildning.....	32
Tabell 4.5	Särskilda insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga .....	34
Tabell 4.6	Övriga insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga .....	34
Tabell 4.7	Beräknade utgifter UO14 totalt och per åtgärd.....	48
Tabell 4.8	Anslagsutveckling 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader .....	53
Tabell 4.9	Uppdragsverksamhet .....	53
Tabell 4.10	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader .....	54
Tabell 4.11	Anslagsutveckling 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd .....	55
Tabell 4.12	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd .....	57
Tabell 4.13	Anslagsutveckling 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser .....	57
Tabell 4.14	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser .....	58
Tabell 4.15	Beräknat antal kvarstående i program per månad och utgifter för arbetsmarknadspolitiska program .....	58
Tabell 4.16	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser .....	59
Tabell 4.17	Anslagsutveckling 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. ....	60
Tabell 4.18	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. ....	60
Tabell 4.19	Beräknat antal kvarstående i program och utgifter för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.) .....	61

Tabell 4.20	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. ....	62
Tabell 4.21	Anslagsutveckling 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige .....	62
Tabell 4.22	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige .....	63
Tabell 4.23	Anslagsutveckling 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020.....	63
Tabell 4.24	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020 .....	64
Tabell 4.25	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020 .....	64
Tabell 4.26	Anslagsutveckling 1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.....	65
Tabell 4.27	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.....	65
Tabell 4.28	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.....	66
Tabell 4.29	Anslagsutveckling 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.....	66
Tabell 4.30	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen .....	66
Tabell 4.31	Anslagsutveckling 1:9 Bidrag till administrationen av grundbeloppet....	66
Tabell 4.32	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:9 Bidrag till administrationen av grundbeloppet .....	67
Tabell 4.33	Anslagsutveckling 1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten .....	67
Tabell 4.34	Anslagsutveckling 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning.....	68
Tabell 4.35	Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning första halvåret 2015 respektive 2016.....	68
Tabell 4.36	Företagskonkurser m.m. budgetåret 2013–första halvåret 2016.....	68
Tabell 4.37	Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2013–juli 2015/juni 2016	68
Tabell 4.38	Antalet personer med lönegarantiersättning uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2015 och juli 2015–juni 2016.....	69
Tabell 4.39	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning.....	69
Tabell 4.40	Anslagsutveckling 1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar .....	69
Tabell 4.41	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar .....	70
Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom området Arbetsliv.....	71
Tabell 5.2	Antal förrättningar och inspektioner 2013–2015 .....	74
Tabell 5.3	Deltidsarbete (15–74 år), 2012–2015.....	77
Tabell 5.4	Tidsbegränsad anställning (15–74 år), 2012–2015 .....	78
Tabell 5.5	Målstatistik för Arbetsdomstolen 2013–2015.....	82
Tabell 5.6	Genomströmningstider för mål vid Arbetsdomstolen 2013–2015.....	82
Tabell 5.7	Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet har förordnat medlare 2011–2015.....	83
Tabell 5.8	Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2011–2015.....	83
Tabell 5.9	Löneutveckling för hela arbetsmarknaden 2011–2015 .....	84
Tabell 5.10	Anslagsutveckling 2:1 Arbetsmiljöverket .....	89
Tabell 5.11	Uppdragsverksamhet.....	89
Tabell 5.12	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:1 Arbetsmiljöverket.....	90
Tabell 5.13	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:1 Arbetsmiljöverket .....	90

Tabell 5.14	Anslagsutveckling 2:2 Arbetsdomstolen .....	90
Tabell 5.15	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:2 Arbetsdomstolen .....	91
Tabell 5.16	Anslagsutveckling 2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO) .....	91
Tabell 5.17	Anslagsutveckling 2:4 Medlingsinstitutet .....	91
Tabell 5.18	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:4 Medlingsinstitutet .....	92
Tabell 5.19	Anslagsutveckling 2:5 Arbetslivspolitik .....	92
Tabell 5.20	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:5 Arbetslivspolitik .....	92

## Diagramförteckning

---

Diagram 4.1	Nyinskrivna öppet arbetslösa med svag förankring på arbetsmarknaden efter kön .....	23
Diagram 4.2	Jobbchanser för grupper med svag förankring samt övriga .....	23
Diagram 4.3	Inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader, grupper med svag förankring samt övriga efter kön.....	24
Diagram 4.4	Arbetslöshet bland unga (20–24 år) efter utbildningsnivå.....	24
Diagram 4.5	Inskrivna arbetslösa (25–64 år) födda utanför Europa efter utbildningsnivå.....	25
Diagram 4.6	Sysselsättningsgrad bland personer födda utanför Europa (25–74 år) efter utbildningsnivå.....	25
Diagram 5.1	Antal dödsfall i arbetsolyckor 2000-2015 .....	72
Diagram 5.2	Antal anmälda arbetsolyckor med frånvaro 2000-2015.....	72
Diagram 5.3	Antal anmälda arbetssjukdomar 2000–2015.....	73
Diagram 5.4	Anställda och ohälsa, upplevda besvär trötthet och sömn 2000-2014 ....	73
Diagram 5.5	Anställda och ohälsa, upplevda besvär värk och ängslan 2000–2014.....	73
Diagram 5.6	Veckoarbetstid (15–74 år) 2015 .....	77
Diagram 5.7	Arbetskraftskostnadsutvecklingen per timme i näringslivet 2011-2015.	84
Diagram 5.8	Nominell och real löneutveckling i procent 1999–2015.....	85
Diagram 5.9	Kvinnors lön i procent av mäns lön sektorsvis efter standardvägning 2012–2015.....	85



# 1 Förslag till riksdagsbeslut

## Regeringen föreslår att riksdagen

---

1. antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 4.5),
2. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd (avsnitt 2.2 och 4.5),
3. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning (avsnitt 2.3 och 4.5),
4. antar förslaget till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program (avsnitt 2.4 och 4.5),
5. antar förslaget till lag om ändring i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare (avsnitt 2.5 och 4.5),
6. för budgetåret 2017 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt tabell 1.1 och
7. bemyndigar regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

**Tabell 1.1 Anslagsbelopp**

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	8 381 086
1:2	Bidrag till arbetslöshetsättning och aktivitetstöd	27 445 318
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	11 272 336
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	18 405 468
1:5	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	117 960
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	1 181 070
1:7	Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	40 546
1:8	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	65 671
1:9	Bidrag till administration av grundbeloppet	55 547
1:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	1 575 000
1:12	Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	6 216 007
2:1	Arbetsmiljöverket	738 917
2:2	Arbetsdomstolen	32 600
2:3	Internationella arbetsorganisationen (ILO)	32 222
2:4	Medlingsinstitutet	58 463
2:5	Arbetslivspolitik	30 000
<b>Summa</b>		<b>75 656 514</b>

**Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden**

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	7 000 000 2018–2027
1:4	Lönebidrag samt Samhall m.m.	13 400 000 2018–2021
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	3 700 000 2018–2022
1:7	Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitiska utvärdering	9 000 2018–2019
2:1	Arbetsmiljöverket	20 000 2018
<b>Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet</b>		<b>24 129 000</b>

## 2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

---

### 2.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 33 kap. 28 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

**33 kap.**  
28 §

För den som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning och som får *en anställning med lönebidrag* eller hos Samhall Aktiebolag, som motsvarar den återstående arbetsförmågan, ska Försäkringskassan betala ersättning för kostnader för anställningen *enligt grunder som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer*.

För den som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning, och som får lönebidrag *för anställning* eller *får en anställning* hos Samhall Aktiebolag som motsvarar den återstående arbetsförmågan, ska Försäkringskassan betala ersättning för kostnader för anställningen. *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om sådan ersättning.*

- 
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.
  2. För anställningar med lönebidrag som har beslutats före ikraftträdandet gäller 33 kap. 28 § i den äldre lydelsen.

## 2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1982:80) om anställningsskydd ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### 1 §<sup>1</sup>

Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

Från lagens tillämpning undantas dock

- |  |   |
|--|---|
| 1. arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning, |   |
| 2. arbetstagare som tillhör arbetsgivarens familj,   |   |
| 3. arbetstagare som är anställda för arbete i arbetsgivarens hushåll,  |   |
| 4. arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller <i>i utvecklings-</i> anställning, och              | 4. arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller <i>med lönebidrag för utveckling i anställning</i> , och |
| 5. arbetstagare som är anställda i gymnasial lärlingsanställning.  |   |

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

2. För arbetstagare som har anställts i utvecklingsanställning före ikraftträdandet gäller 1 § i den äldre lydelsen.

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2014:423.

## 2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

3 §<sup>1</sup>

Lagen gäller inte

1. statsråden,
2. riksdagens ombudsmän,
3. riksrevisorerna,
4. arbetstagare som är lokalanställda av svenska staten utomlands och som inte är svenska medborgare,
5. arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller *i utvecklingsanställning.*

5. arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller *med lönebidrag för utveckling i anställning.*

För justitiekanslern och justitieråden gäller bara 4 § om bedömningsgrunder vid anställning, 7–7 d §§ om bisysslor, 23–29 §§ om arbetskonflikter, 38 § om interimistiskt beslut och 42 § andra stycket om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

- 
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.
  2. För arbetstagare som har anställts i utvecklingsanställning före ikraftträdandet gäller 3 § i den äldre lydelsen.

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2010:1492.

## 2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### 7 §<sup>1</sup>

Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program ska inte anses som arbetstagare om inte programmet gäller en anställning med anställningsstöd *eller* lönebidrag, skyddat arbete, *trygghetsanställning*, reguljärt arbete inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar eller en anställning med särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS).

Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program ska inte anses som arbetstagare om inte programmet gäller

1. en anställning med anställningsstöd,
2. *en anställning med lönebidrag*,
3. skyddat arbete,
4. reguljärt arbete inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin,
5. *reguljärt arbete inom ramen för jobbgarantin för ungdomar*, eller
6. en anställning med särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS).

När ett program bedrivs på en arbetsplats ska den som tar del av programmet dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av följande regler i arbetsmiljölagen (1977:1160):

- 2 kap. 1–9 §§ om arbetsmiljöns beskaffenhet,
- 3 kap. 1–4 och 6–13 §§ om allmänna skyldigheter,
- 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ om bemyndiganden,
- 5 kap. 1 och 3 §§ om minderåriga,
- 7 kap. om tillsyn,
- 8 kap. om påföljder, och
- 9 kap. om överklagande.

Det som i arbetsmiljölagen sägs om arbetsgivare ska gälla den som har upplåtit en arbetsplats för programverksamhet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.
2. För anställningar med stödet trygghetsanställning som har beslutats före ikraftträdandet gäller 7 § i den äldre lydelsen.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2008:935.

## 2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

Kravet på likabehandling i 6 § gäller inte arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller i *utvecklingsanställning*.

<sup>7 §</sup> Kravet på likabehandling i 6 § gäller inte arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller *med lönebidrag för utveckling i anställning*.

- 
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.
  2. För arbetstagare som har anställts i utvecklingsanställning före ikraftträdandet gäller 7 § i den äldre lydelsen.





## 3 Arbetsmarknad och arbetsliv

### 3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar områdena Arbetsmarknad och Arbetsliv. Området Arbetsmarknad består i huvudsak av matchning av arbets sökande och lediga jobb, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen, lönegarantiersättningen, Europeiska socialfonden samt myndigheterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. Området Arbetsliv omfattar arbetsmiljö, arbetsrätt och lönebildning samt myndigheterna Arbetsmiljöverket, Arbetsdomstolen, ILO-kommittén och Medlingsinstitutet.

Utgifterna för 2015 inom utgiftsområdet blev 4,3 miljarder kronor lägre än anvisade medel, vilket förklaras av lägre utbetalningar för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, arbetsmarknadspolitiska program och insatser, lönebidrag samt för bidrag till lönegarantiersättning. För 2016 beräknas kostnaderna bli ca 4 miljarder kronor lägre än budget. Det förklaras till största delen av lägre utgifter för kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Även utgifterna för bidrag till arbetslöshetsersättning och lönestöd samt lönebidrag och bidrag till lönegarantiersättning förväntas bli lägre. För 2017 föreslår regeringen att totalt 75,7 miljarder kronor anvisas inom utgiftsområdet. Den lägre nivån jämfört med 2016 beror på lägre förväntade utgifter för bidrag till arbetslöshetsersättning och lönebidrag och de reformer regeringen föreslår inom arbetsmarknadspolitiken i denna budgetproposition. För 2018 beräknas utgifterna uppgå till ca 77 miljarder kronor, för 2019 till 79 miljarder kronor och för 2020 närmare 81 miljarder kronor.

### 3.2 Utgiftsutveckling

**Tabell 3.1** Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 <sup>1</sup>	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Arbetsmarknad	64 101	78 136	73 396	<b>74 764</b>	76 192	77 959	79 715
Arbetsliv	757	842	839	<b>892</b>	906	903	922
Äldreanslag	112	0	0	<b>0</b>	0	0	0
<b>Totalt för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv</b>	<b>64 971</b>	<b>78 977</b>	<b>74 235</b>	<b>75 657</b>	<b>77 098</b>	<b>78 862</b>	<b>80 637</b>

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2017–2020.  
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv**

Miljoner kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>79 681</b>	<b>79 681</b>	<b>79 681</b>	<b>79 681</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	152	333	529	734
Beslut	284	2 164	3 398	3 673
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	-4 937	-5 554	-5 219	-3 925
Volymer				
Överföring till/från andra utgifts- områden	-33	-36	-35	-36
Övrigt	508	508	508	508
<b>Ny ramnivå</b>	<b>75 657</b>	<b>77 098</b>	<b>78 862</b>	<b>80 637</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

**Tabell 3.3 Ramnivå 2017 realekonomiskt fördelad.  
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv**

Miljoner kronor	
	2017
Transfereringar <sup>1</sup>	64 226
Verksamhetsutgifter <sup>2</sup>	11 380
Investeringar <sup>3</sup>	50
<b>Summa ramnivå</b>	<b>75 656</b>

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2015 samt kända förändringar av anslagens användning.

<sup>1</sup> Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

<sup>2</sup> Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

<sup>3</sup> Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

### 3.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med normen inom skatteslaget. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre

uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida.

Från och med 2016 budgeteras och redovisas stöd för nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställningar under anslag. Vidare upphör skatteutgifterna för nedsättning av egenavgifter för unga och nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har lämnats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2016 (skr. 2015/16:98).

**Tabell 3.3 Skatteutgifter inom utgiftsområde 14  
Arbetsmarknad och arbetsliv**

Miljoner kronor		
	2016	2017
Avdrag för ökade levnadskostnader vid tillfälligt arbete, dubbel bosättning och hemresor	900	930
Avdrag för resor till och från arbetet	5 380	5 500
Avdrag för utbildningsresor vid omstrukturering	-	-
Avdrag för inställelseresor	-	-
Förmån av resa vid anställningsintervju	-	-
Förmån av utbildning vid omstrukturering m.m.	-	-
Personalvård	-	-
Flyttersättningar från arbetsgivare	-	-
Nedsättning av egenavgifter för unga	30	u
Generell nedsättning av egenavgifter	1 480	1 570
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga	2 800	u
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling	400	430
Skattereduktion för RUT-tjänster	3 640	4 010
Skattereduktion för ROT-arbeten	11 470	11 790
Stöd för nystartsjobb	f	u
Stöd för yrkesintroduktion	f	u
<b>Totalt för utgiftsområdet</b>	<b>26 100</b>	<b>24 230</b>

- = Utgiften har inte kunnat kvantifieras.

u = Utgiften har upphört/kommer att upphöra.

f = utgiften redovisas på statsbudgetens utgiftssida.

### 3.4 Mål för utgiftsområdet

De av riksdagen beslutade målen inom utgiftsområdet är följande:

#### Arbetsmarknadspolitik

- Insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.

#### Arbetslivspolitik

- Goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män.

(För beslut om målen se prop. 2011/12:1 utgiftsområde 14 avsnitten 3.3 och 4.3, bet. 2011/12:AU2, rskr. 2011/12:88.)

Resultatredovisningar lämnas under respektive avsnitt.



## 4 Arbetsmarknad

### 4.1 Omfattning

Området Arbetsmarknad består i huvudsak av matchning mellan arbetssökande och lediga jobb, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen, lönegarantiersättningen,

Europeiska socialfonden samt myndigheterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).

### 4.2 Utgiftsutveckling

**Tabell 4.1** Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad

Milljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 <sup>1</sup>	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Arbetsmarknad</i>							
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 467	7 961	8 137	<b>8 381</b>	8 378	8 045	8 020
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	28 988	30 443	29 472	<b>27 445</b>	25 071	24 047	23 584
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	8 891	11 369	9 630	<b>11 272</b>	14 424	16 972	18 770
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	17 160	18 320	17 366	<b>18 405</b>	18 827	18 902	19 071
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	114	117	116	<b>118</b>	120	122	125
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	85	998	519	<b>1 181</b>	1 599	1 525	1 449
1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	38	39	40	<b>41</b>	41	42	43
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	64	64	65	<b>66</b>	67	68	70
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	54	55	55	<b>56</b>	56	57	58
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8	8	8	<b>8</b>	8	8	8
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	1 231	1 800	1 400	<b>1 575</b>	1 750	1 950	2 100
1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar <sup>2</sup>	-	6 962	6 586	<b>6 216</b>	5 851	6 220	6 415
<b>Summa Arbetsmarknad</b>	<b>64 101</b>	<b>78 136</b>	<b>73 396</b>	<b>74 764</b>	<b>76 192</b>	<b>77 959</b>	<b>79 715</b>
<i>Äldreanlag</i>							
2015 1:12 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	112	0	0	0	0	0	0
<b>Summa äldreanlag</b>	<b>112</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Totalt för område Arbetsmarknad</b>	<b>64 213</b>	<b>78 136</b>	<b>73 396</b>	<b>74 764</b>	<b>76 192</b>	<b>77 959</b>	<b>79 715</b>

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016/2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Nytt anslag uppfört på statens budget för 2016.

Utgifterna 2015 var 1 984 miljoner lägre än 2014. Detta gäller främst anslagen 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* och äldreanslaget 1:12 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013* i och med utfasningen av den tidigare socialfundsperioden.

Jämfört med budgetpropositionen för 2016 prognostiseras utgifterna minska med 5 445 miljoner kronor 2016, 4 465 miljoner kronor 2017, 3 685 miljoner kronor 2018 och med 2 520 miljoner kronor 2019. Detta beror främst på ett lägre arbetslöshetsantagande och reviderade antaganden kring omfattningen av de subventionerade anställningarna.

I samband med propositionen Vårändringsbudget för 2016 minskades anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* med 850 miljoner kronor 2016 för att finansiera andra anslagsökningar, bl.a. en ökning av anslag 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* med 15 miljoner kronor. På ändringsbudget i samband med denna proposition föreslås samma anslag öka med 130 miljoner kronor på grund av det ökade antalet deltagare inom etableringsuppdraget för vissa nyanlända.

Reformer och finansiering i denna proposition beräknas minska utgifterna med 1 645 miljoner kronor 2017, 1 880 miljoner kronor 2018, 700 miljoner kronor 2019 och med 198 miljoner kronor 2020 jämfört med 2016 års ekonomiska vårproposition (se avsnitt 4.5, tab. 4.7).

Jämfört med 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna sammantaget minska med 2 869 miljoner kronor 2016, 3 212 miljoner kronor 2017, 3 396 miljoner kronor 2018, 2 997 miljoner kronor 2019 och med 3 125 miljoner kronor 2020.

### 4.3 Mål för området

Målet för arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.

Arbetsmarknadspolitiken ska bidra till en förbättrad matchning mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft. Arbetsmarknadspolitiken ska också främja mångfald och jämställdhet samt motverka diskriminering i arbetslivet och en könsuppdelning på arbetsmarknaden. Därmed kan arbetsmarknadspolitiken bidra till regeringens mål för den eko-

nomiska politiken om att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så att Sverige når målet om lägst arbetslöshet i EU 2020.

## 4.4 Resultatredovisning

### 4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

En rad olika faktorer påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadspolitiken bidrag är ofta svårt att mäta och avgränsa från effekterna av andra offentliga insatser eller samverkan mellan berörda aktörer. Vidare påverkar konjunkturutvecklingen resultatet. Grunden för analysen kring måluppfyllelsen utgörs därför av en rad olika indikatorer som t.ex. övergången till arbete eller utbildning. I en del fall är indikatorerna överlappande med de som används vid regeringens uppföljning av sysselsättningspolitiken som redovisas i regeringens ekonomiska vårproposition.

Huvuddelen av resultatinformationen utgörs av återrapporteringar från i första hand Arbetsförmedlingen men även andra myndigheter som t.ex. Statskontoret och Försäkringskassan. IFAU och IAF lämnar också viktiga underlag för bedömningen av arbetsmarknadspolitiken måluppfyllelse.

### 4.4.2 Resultat

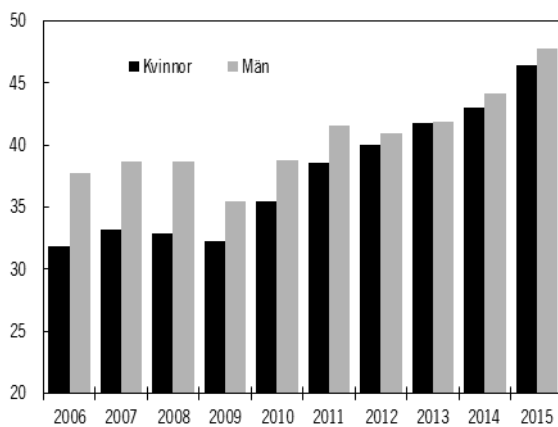
Svensk ekonomi befinner sig i en konjunkturåterhämtning. Arbetslösheten minskar och sysselsättningen har fortsatt öka i samma takt som 2014. Samtidigt har arbetskraften vuxit något långsammare än tidigare, vilket sammantaget bidragit till att arbetslösheten minskat till 7,4 procent 2015. Utvecklingen har varit likartad för kvinnor och män. Även långtidsarbetslösheten minskade 2015. Bland de långtidsarbetslösa 2015 var 42 procent kvinnor och 58 procent män.

Sammansättningen bland de arbetslösa har de senaste åren förändrats och arbetslösheten har blivit alltmer ojämnt fördelad i befolkningen. En allt större andel av de som skriver in sig som arbetslösa på Arbetsförmedlingen har en svag förankring på arbetsmarknaden och är således i

behov av stöd i olika former och omfattning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden (se diagram 4.1). Vidare innebär det snabbt växande antalet deltagare i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag att antalet som varit kort tid i landet kommer att öka i arbetskraften. Detta kan motverka en nedgång i arbetslösheten eftersom det tar tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. De insatser som ges inom etableringsuppdraget ska ses som en investering som stärker individens möjligheter till arbete eller vidare studier.

**Diagram 4.1 Nyinskrivna öppet arbetslösa med svag förankring på arbetsmarknaden efter kön**

Procent av nyinskrivna öppet arbetslösa



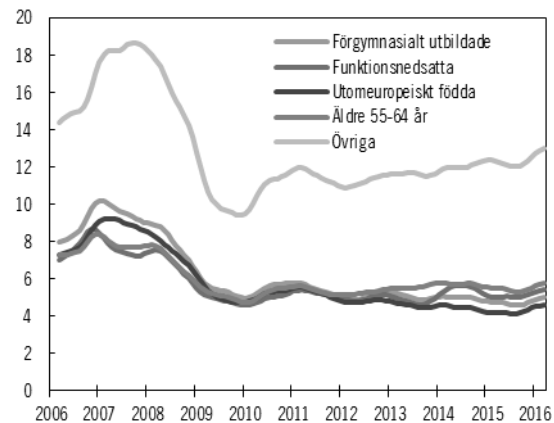
Anm.: Andelen nyinskrivna öppet arbetslösa på Arbetsförmedlingen som har en eller flera av följande karaktäristika: Högst förgymnasial utbildning, utomeuropeiskt född, funktionsnedsättning eller äldre 55-64 år.

Källa: Arbetsförmedlingen.

Många arbetslösa riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet. Vissa grupper möter särskilda problem och har högre sannolikhet att kvarstå i arbetslöshet över tid. Dessa individer finns till stor del bland dem som saknar en fullföljd gymnasieutbildning, är utomeuropeiskt födda, har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller är äldre. För dessa grupper är möjligheten till jobb betydligt lägre jämfört med övriga arbetslösa (se diagram 4.2).

**Diagram 4.2 Jobbchanser för grupper med svag förankring samt övriga**

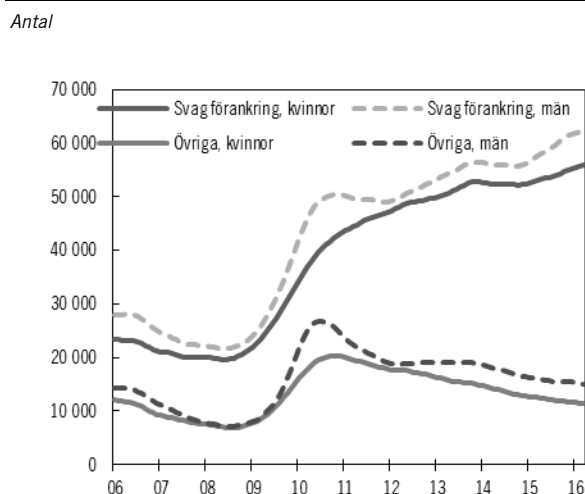
Procent



Anm.: Jobbchansen definieras som antalet som lämnat arbetslöshet till subventionerat eller osubventionerat arbete som andel av kvarstående inskrivna arbetslösa. Säsongsade och utjämnade värden.

Källa: Arbetsförmedlingen.

Antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen som varit utan arbete i mer än 12 månader uppgick till i genomsnitt 141 000 personer 2015. Det är en kraftig ökning jämfört med innan finanskrisen, antalet uppgick till 57 000 personer 2008. Närmare 113 000 av de 141 000 som varit utan arbete i mer än 12 månader har en eller flera av de individkaraktäristika som minskar sannolikheten att snabbt finna arbete, varav närmare hälften, eller ca 51 000 personer, saknar fullföljd gymnasieutbildning. Sett över en längre tidsperiod har i stort sett hela ökningen av antalet arbetslösa med långa tider utan arbete skett bland grupper med svag förankring på arbetsmarknaden (se diagram 4.3).

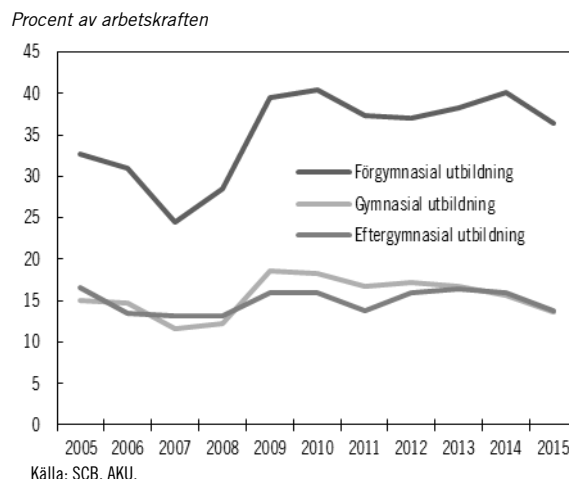
**Diagram 4.3 Inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader, grupper med svag förankring samt övriga efter kön**

Anm.: I grupper med svag förankring ingår individer med en eller flera av följande karaktärstika: Högst förgymnasial utbildning, utomeuropeiskt född, funktionsnedsättning eller äldre 55-64 år. Säsongsade och utjämnade värden.  
Källa: Arbetsförmedlingen.

Arbetslösheten bland unga (15–24 år) utgör en betydande del av den aggregerade arbetslösheten, cirka en tredjedel av de arbetslösa är ungdomar. Arbetslösheten bland unga uppgick till 20,3 procent 2015. Arbetslösheten har den senaste tiden minskat både bland personer i åldern 15–19 år och i åldern 20–24 år. Arbetslöshetsutvecklingen bland unga ser likartad ut för kvinnor och män.

Ungefär hälften av ungdomsarbetslösheten (15–24 år) utgörs av studerande som studerar på heltid och som samtidigt söker arbete. År 2015 låg ungdomsarbetslösheten, exklusive heltidsstuderande som sökte arbete, på drygt 10 procent, vilket är den lägsta nivån sedan 2002. Av de allra yngsta (15–19 år) söker majoriteten av de arbetslösa extrajobb eller sommarjobb vid sidan av sina studier. Merparten av de heltidsstuderande som söker arbete betraktar sig i huvudsak som studerande.

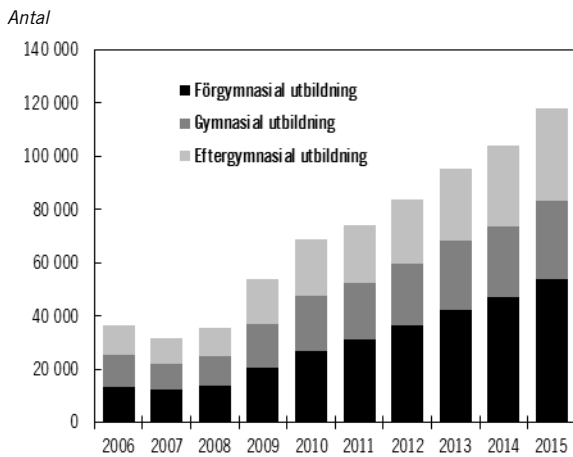
Långtidsarbetslösheten bland unga i Sverige är förhållandevis låg både i relation till äldre och vid en internationell jämförelse. Etableringen på arbetsmarknaden för unga kvinnor och män utan fullföljd gymnasieutbildning är emellertid svår och arbetslösheten för denna grupp är betydligt högre än för unga med gymnasial eller eftergymnasial utbildning (se diagram 4.4). Arbetslösheten sjunker och sysselsättningsgraden stiger snabbt med åldern.

**Diagram 4.4 Arbetslöshet bland unga (20–24 år) efter utbildningsnivå**

Utrikes födda är en heterogen grupp med olika förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Utomeuropeiskt födda, som till stor del utgörs av nyanlända som kommit till Sverige som asylsökande och anhöriga till asylsökande, har en särskilt svår situation på arbetsmarknaden jämfört med inrikes födda.

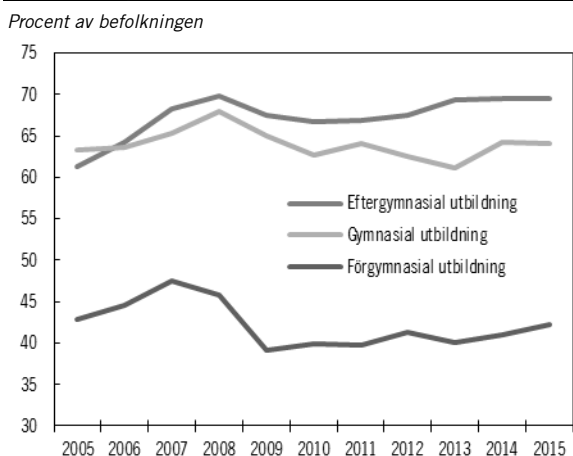
Antalet utomeuropeiskt födda som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen har ökat kraftigt under de senaste åren och en stor del av denna ökning består av personer med kort utbildning. År 2015 uppgick antalet inskrivna arbetslösa (25–64 år) födda utanför Europa till i genomsnitt 118 000 personer, varav 54 000 har högst förgymnasial utbildning och 35 000 har eftergymnasial utbildning (se diagram 4.5). Av de utomeuropeiskt födda med högst förgymnasial utbildning utgör kvinnor 49 procent och bland de med eftergymnasial utbildning 45 procent. Många arbetslösa födda utanför Europa drabbas även av långa tider i arbetslöshet, närmare hälften har varit utan arbete i mer än 12 månader.



**Diagram 4.5 Inskrivna arbetslösa (25–64 år) födda utanför Europa efter utbildningsnivå**

Anm.: Inskrivna arbetslösa i åldrarna 25–64 år.  
Källa: Arbetsförmedlingen.

Avsaknad av gymnasieutbildning medför en väsentligt lägre sannolikhet att vara sysselsatt jämfört med de som har gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Det är även i denna grupp som de största skillnaderna finns i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män. Sysselsättningsgraden bland utomeuropeiskt födda kvinnor med högst förgymnasial utbildning uppgick till 34 procent 2015. Bland männen uppgick den till 51 procent. I diagram 4.6 framgår att sysselsättningsgraden är betydligt högre bland dem med eftergymnasial utbildning och gymnasieutbildning, även om männens sysselsättningsgrad även i dessa grupper är högre än kvinnornas.

**Diagram 4.6 Sysselsättningsgrad bland personer födda utanför Europa (25–74 år) efter utbildningsnivå**

Källa: SCB, AKU.

Personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har generellt en lägre sysselsättningsgrad än befolkningen som helhet. Enligt Statistiska centralbyrån uppgick

sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga, 16–64 år, 2015 till 54 procent, jämfört med 77 procent sysselsatta bland den totala befolkningen i samma åldersintervall. Arbetslösheten i denna grupp har ökat över tid. Enligt Arbetsförmedlingens statistik ökade antalet arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kraftigt 2008–2013, men har sedan dess minskat något. Under denna period var den könsmissiga fördelningen i denna grupp relativt jämn, men därefter har andelen kvinnor minskat till 47 procent 2015. Arbetsförmedlingens uppföljning av andelen arbetslösa med funktionsnedsättning som får arbete visar att denna nivå var relativt oförändrad 2011–2015.

### Arbetsmarknadspolitiska insatser

Arbetsmarknadspolitiken syftar till att underlätta tillsättandet av lediga platser bl.a. genom att sammanföra arbetssökande och arbetsgivare. Under 2015 nyanmälades närmare 1 078 000 lediga platser till Arbetsförmedlingen, vilket var en ökning jämfört med 2014 då 796 000 lediga platser anmälades. Förändringen pekar mot att en avsevärd ökning av efterfrågan på arbetskraft skett.

Arbetsförmedlingen erbjuder arbetsgivare en rad tjänster, bl.a. annonsering, urval och rekryteringsträffar. Under 2015 har flera åtgärder vidtagits för att i större utsträckning anpassa myndighetens tjänster till arbetsgivarnas behov. Dessa omfattar bl.a. kompetensutveckling hos personalen, mer uppsökande verksamhet samt utveckling av digitala tjänster.

Arbetsmarknadspolitiken ska även bidra till en effektiv matchning genom spridning av information om och prognoser för utbud och efterfrågan på kompetens till arbetssökande, arbetsgivare och andra aktörer som berörs av kompetensförsörjningsfrågor. Arbetsförmedlingen har inom ramen för detta under 2015 bl.a. publicerat två arbetsmarknadsprognoser på riks- och länsnivå.

Många aktörer verkar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, framför allt vad gäller tillhandahållandet av olika tjänster riktade till arbetssökande. Arbetsförmedlingen har ansvar för att upphandla tjänster där det anses bidra till en effektiv verksamhet. Under 2015 levererade 553 aktörer kompletterande arbets-

förmedlingstjänster till Arbetsförmedlingen till en kostnad av 1 517 miljoner kronor. Exempel på upphandlade kompletterande arbetsförmedlingstjänster är Stöd och matchning samt Introduktion till arbete. Antalet leverantörer har minskat avsevärt jämfört med 2014, vilket framför allt beror på att de tidigare tjänsterna jobbcoachning och rehabilitering avslutades. Flera studier har gjorts där externa aktörers tjänster har jämförts med Arbetsförmedlingens egen verksamhet, t.ex. IFAU (2012:24). Inga genomgående skillnader vad avser resultat i form av övergång till arbete har kunnat påvisas. Jämförelser är dock svåra, eftersom det är olika tjänster som levereras.

Den totala ersättningen till olika externa leverantörer uppgick 2015 till 7 065 miljoner kronor. Utöver de kompletterande arbetsförmedlingstjänsterna ingår här bl.a. utbildningstjänster samt ersättning till anordnare inom garantierna och etableringsuppdraget. Ersättningarna belastar både utg.omr. 13 och utg.omr. 14. En stor del av den verksamhet som finansieras inom utgiftsområdet genomförs alltså inte i Arbetsförmedlingens regi. Det innebär ett omfattande ansvar för myndigheten att säkerställa att den upphandlade verksamheten bedrivs effektivt och med hög kvalitet för de arbetssökande. Arbetsförmedlingen arbetar sedan 2014 utifrån en systematisk uppföljningsmodell där granskningar görs utifrån leverantörsdialoger samt klagomål- och avvikelserapportering.

### **Arbetsmarknadspolitiska program och anställningsstöd**

För att de arbetssökande, såväl kvinnor som män, ska få en starkare ställning på arbetsmarknaden och förbättra sina förutsättningar att få ett arbete erbjuder Arbetsförmedlingen arbetsmarknadspolitiska program. Huvuddelen av programinsatserna riktas till de arbetssökande inom jobbgarantin för ungdomar och jobb- och utvecklingsgarantin, dvs. till personer som står relativt långt från arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingens programinsatser kan översiktligt beskrivas genom antalet deltagare i de olika programmen och utfallet i form av arbetsmarknadsstatus efter programmets slut.

En sådan översiktlig redovisning framgår av de tabellerna, 4.2 och 4.3.

I uppgifterna om antalet deltagare i program används både måttet genomsnittligt antal kvarstående i program per månad och måttet det totala antalet personer som deltagit i programmet, vilket framgår av redovisningen.

Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program per månad var under 2015 oförändrat jämfört med 2014. Fram tills att avvecklingen av sysselsättningsfasen påbörjades den 1 februari 2016 har antalet deltagare fortsatt att öka. I övrigt var de största förändringarna att antalet deltagare i jobbgarantin för ungdomar minskat som ett resultat av bl.a. minskade ungdomskullar. Samtidigt har de förberedande insatserna ökat bl.a. till följd av fler deltagare i program inom etableringsuppdraget.

En allt större andel av de arbetsmarknadspolitiska insatserna sker inom ramen för etableringsuppdraget för vissa nyanlända. Under 2015 uppgick denna andel till åtta procent jämfört med sju procent 2014. Dessutom befinner sig cirka hälften av deltagarna som avslutat sin etableringsplan 90 dagar senare i insatser främst inom jobb- och utvecklingsgarantin. För en redovisning av resultaten inom etableringsuppdraget (se utg.omr. 13 avsnitt 3.4.6).

**Tabell 4.2 Genomsnittligt antal kvarstående per månad i konjunkturberoende program, nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar**

Tusental och procent

	Antal 2014 Tusental	Andel 2014 Kvinnor	Andel 2014 Män	Antal 2015 Tusental	Andel 2015 Kvinnor	Andel 2015 Män
Jobb- och utvecklingsgarantin	103	46	54	103	45	55
- därav sysselsättningsfasen	34	47	53	37	46	54
Jobbgarantin för ungdomar	33	41	59	27	40	60
Arbetslivsriktad rehabilitering	11	58	42	11	58	42
Arbetspraktik	4	47	53	4	46	54
Förberedande eller orienterande utbildning	13	44	56	14	43	57
Arbetsmarknadsutbildning	5	38	62	5	34	66
Arbetslivsintroduktion	3	68	32	4	69	31
Start av näringsverksamhet	1	47	53	1	46	54
Aktiviteter inom vägledning och platsförmedling	2	59	41	5	56	44
Fördjupad kartläggning och vägledning	1	59	41	0	59	41
Särskilt anställningsstöd	6	38	62	6	37	63
Förstärkt särskilt anställningsstöd	5	38	62	5	40	60
Instegsjobb	3	30	70	4	26	74
Övriga program <sup>1</sup>	1	49	51	1	45	55
<b>Totalt konjunkturberoende program</b>	<b>191</b>	<b>45</b>	<b>55</b>	<b>191</b>	<b>45</b>	<b>55</b>
<b>Nystartsjobb</b>	<b>45</b>	<b>37</b>	<b>63</b>	<b>46</b>	<b>35</b>	<b>65</b>
<b>Stöd för yrkesintroduktionsanställningar</b>	<b>0</b>	<b>29</b>	<b>71</b>	<b>1</b>	<b>27</b>	<b>73</b>

<sup>1</sup> Avser extratjänster, traineejobb, utbildningskontrakt, projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning och arbetsträning inom etableringsuppdraget.  
Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

Arbete med stöd är en form av arbetsmarknadspolitisk insats som innebär att arbetsgivaren får kompensation för att anställa personer som har svårt att få arbete. Det finns olika typer av subventionerade anställningar. Det totala antalet beslut om subventionerade anställningar ökade något under 2015. Ökningen rörde framför allt nystartsjobb och instegsjobb, medan övriga subventionerade anställningar minskade i antal jämfört med 2014. Män tar del av subventionerad anställning i större utsträckning än kvinnor. Detta gäller alla anställningsstöd.

Personer kan anvisas särskilt anställningsstöd om de har deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin i minst 6 månader. Ett högre handledarstöd lämnas om den som anvisas det särskilda anställningsstödet har deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin längre än 450 dagar, det s.k. förstärkta särskilda anställningsstödet. Drygt 11 500 personer deltog i särskilt anställningsstöd någon gång under 2015, vilket är i nivå med 2014. Det var ca 9 400 personer som deltog i förstärkt särskilt anställningsstöd under 2015, vilket innebär en minskning med ca 900 personer jämfört med 2014. I båda stöden var andelen bland män större än bland kvinnor. Andelen kvinnor

utgjorde knappt 40 procent av det totala antalet deltagare. Extratjänster infördes i november 2015 för yrken inom välfärden och syftet med stödet är att erbjuda långtidsarbetslösa som har deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin mer än 450 dagar en möjlighet till anställning med kollektivavtalsenlig lön.

Instegsjobb är ett anställningsstöd till arbetsgivare riktat till nyanlända som studerar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) eller motsvarande utbildning vid folkhögskola. Under 2015 har knappt 10 500 personer haft ett instegsjobb någon gång under året. Det innebär en ökning med drygt 1 500 jämfört med föregående år. Av deltagarna var 26 procent kvinnor och 74 procent män. Ökningen kan delvis förklaras av det ökade antalet deltagare i etableringsuppdraget.

Traineejobben, som infördes i augusti 2015, är en subventionerad anställning som kombineras med en reguljär yrkesutbildning. Insatsen riktade sig ursprungligen till unga mellan 20 och 24 år, men i juni 2016 trädde förordningsändringar i kraft som innebär att målgruppen för traineejobben vidgas till att även omfatta nyanlända och långtidsarbetslösa som är 25 år eller äldre. Dess-

utom slopades kravet på gymnasieutbildning för att få ett traineejobb, och kvalificeringstiden för traineejobb inom välfärdssektorn för unga kortades till tre månaders arbetslöshet. Traineejobb riktas till yrken inom välfärden och yrken där det råder brist på arbetskraft.

Nystartsjobb infördes den 1 januari 2007 och riktar sig till dem som har stått utanför arbetsmarknaden under längre tid. Under 2015 deltog drygt 87 000 individer, vilket var 3 300 fler än året innan. Cirka 35 procent av deltagarna var kvinnor och 65 procent var män.

Stödet för yrkesintroduktionsanställningar<sup>4</sup> trädde i kraft 2014 och riktade sig ursprungligen till ungdomar under 25 år. Från och med juni 2016 inkluderar målgruppen för stödet även nyanlända och långtidsarbetslösa som är 25 år eller äldre. Utvidgningen är en del av genomförandet av den migrationspolitiska överenskommelsen mellan regeringen, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. En yrkesintroduktionsanställning innebär en möjlighet att lära sig ett yrke på arbetsplatsen i kombination med utbildning eller handledning samtidigt som deltagaren erbjuds ett arbete med lön.

Under 2015 fanns det knappt 1 000 deltagare i yrkesintroduktionsanställningar. Det innebär en ökning med ca 700 personer jämfört med året innan. Av deltagarna var 73 procent män och 27 procent var kvinnor.

Stöd till start av näringsverksamhet fortsätter att minska och antalet deltagare har halverats sedan 2013. Det är också det program där utflöde till arbete minskat mest under året. Regeringen har i enlighet med riksdagens tillkännagivande (bet. 2014/15:AU5, rskr. 2014/15:142) i förordning beslutat om att sänka åldern för stöd till start av näringsverksamhet till 18 år i syfte att underlätta för fler att komma ifråga för detta stöd. Regeringen anser därmed att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

---

<sup>4</sup> Stödet för yrkesintroduktionsanställningar är ett resultat av de trepartsamtal som den förra regeringen förde med arbetsmarknadens parter. Inom ramen för samtalen inkom vissa parter 2013 med en förfrågan om finansiellt stöd för projekt som syftar till att förbättra möjligheterna för unga att ta sig in i på arbetsmarknaden. Våren 2014 hänvisades parterna till relevanta myndigheters arbete på området. Därtill informerades bl.a. om stöd som parterna kan söka.

**Tabell 4.3 Andelen i arbete eller reguljär utbildning 90 dagar efter avslutat arbetsmarknadspolitiskt program**

Procent

	Kvinnor 2014	Män 2014	Totalt 2014	Kvinnor 2015	Män 2015	Totalt 2015
Förberedande utbildning	15	17	16	13	16	15
Arbetslivsinriktad rehabilitering	26	34	30	25	32	28
Arbetspraktik	37	41	39	36	42	40
Arbetsmarknadsutbildning	26	30	29	27	34	32
Arbetslivsintroduktion	13	14	14	14	14	14
Aktiviteter inom vägledning och platsförmedling	13	16	14	16	19	17
Fördjupad kartläggning och vägledning	8	10	9	8	11	9
Instegsjobb	43	49	47	44	46	46
Särskilt anställningsstöd och förstärkt särskilt anställningsstöd	45	44	44	44	42	43
Stöd till start av näringsverksamhet	84	81	82	80	73	76
Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning	23	27	25	17	24	21
Nystartsjobb	46	46	46	44	45	45
Stöd för yrkesintroduktionsanställningar	38	57	52	69	73	72

Källa: Arbetsförmedlingen.

Tabell 4.3 ger en överblick över resultatet av de arbetsmarknadspolitiska programmen i form av andelen av deltagarna som 90 dagar efter avslutat program har ett arbete eller deltar i en reguljär utbildning. Jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar utgör s.k. ramprogram där deltagare kan delta i flera olika program. I tabell 4.3 redovisas därför även resultaten för dem som deltar i program inom ramen för garantierna. Det bör noteras att resultatet inte är samma sak som programmets effekt, eftersom resultatet inte beaktar vad som skulle ha skett om individen inte fått insatserna. Av tabellen framgår inte heller vilket resultat som skulle uppnåtts om en individ tagit del av en annan insats.

Resultaten för vissa av programmen ska också tolkas mot bakgrund av att de ofta är individuellt anpassade och av förberedande karaktär där arbetssökande efter avslutat program går vidare till andra insatser, såsom är fallet t.ex. med förberedande utbildning. Flera program syftar således i första hand till att öka individens förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden och är en del av uppdraget att stärka och rusta individerna. Det kan dock vara svårt att mäta resultaten i detta avseende. Dessa program har normalt en lägre övergång till arbete, men syftar till att deltagarna successivt ska öka sina möjligheter att få ett arbete eller en utbildning. Det motsatta gäller för exempelvis start av näringsverksamhet där det, i förhållande till andra program, goda resultatet huvudsakligen kan förklaras av att

deltagare står relativt nära arbetsmarknaden redan innan anvisningen till programmet. Att vara i arbete innebär där, i merparten av fallen, att personen är fortsatt sysselsatt i sitt företag.

Under 2015 hade i genomsnitt ca 30 procent arbete 90 dagar efter att de avslutat en arbetsmarknadsutbildning. Detta var en marginell förbättring av resultatet jämfört med 2014. Fram till 2007 var andelen kring 70 procent. Resultaten under 2015 var svaga i förhållande till andra arbetsmarknadspolitiska program som t.ex. arbetspraktik, samtidigt som den genomsnittliga kostnaden per deltagare var relativt hög.

#### Insatser för långtidsarbetslösa

Jobb- och utvecklingsgarantin är ett ramprogram med olika insatser som riktar sig till dem som har varit borta från arbetsmarknaden under en lång tid och är det arbetsmarknadspolitiska program som har flest deltagare. Under 2015 stod programmet för ca 54 procent av det genomsnittliga antalet deltagare i samtliga program med aktivitetsstöd. Programmet syftar till att erbjuda deltagare individuellt utformade insatser för att stärka sin position på arbetsmarknaden och så snabbt som möjligt komma i arbete. Insatserna kan t.ex. vara arbetsmarknadsutbildning, stöd till start av näringsverksamhet eller arbetsplatsförlagda aktiviteter såsom arbetspraktik, arbetsträning eller förstärkt arbetsträning.

Sedan den 1 februari 2016 har jobb- och utvecklingsgarantin tre på varandra följande faser med olika insatser ersatts av en mindre detaljreglerad och mer individanpassad garanti, detta för att ge bättre stöd till de som är långtidsarbetslösa. Sysselsättningsplatserna inom den tidigare sysselsättningsfasen avvecklas successivt och ska från och med den 1 februari 2018 vara helt avvecklade.

Antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin uppgick under 2015 till i genomsnitt ca 107 000 personer per månad och ligger kvar på ungefär samma nivå som 2014. Av dessa befann sig ca 38 000 personer i sysselsättningsfasen. Deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantins fas ett och fas två har tagit del av en stark efterfrågan på arbetsmarknaden, vilket innebär att antalet deltagare i fas ett och fas två har minskat. Antalet deltagare i sysselsättningsfasen har dock ökat, vilket tyder på att den förbättrade arbetsmarknaden inte kommer alla till del.

Antalet individer som deltog i programmet uppgick under 2015 till 184 300 och innebär en minskning med nästan 3 000 personer jämfört med 2014. Minskningen av antalet individer i jobb- och utvecklingsgarantin syns främst i de två inledande faserna. I sysselsättningsfasen har antalet deltagare ökat med nästan 2 500 personer, trots en förbättrad arbetsmarknad.

Resultatet i form av övergångar till arbete som andel av det genomsnittliga antalet kvarstående i programmet minskade från 5,8 procent 2014 till 4,4 procent 2015. Även övergångarna till arbete från sysselsättningsfasen minskade från 3,6 procent till 2,9 procent. Av de som gick till arbete från sysselsättningsfasen gick flertalet till arbete med stöd. Det minskade antalet beslut om anställningsstöd riktade till målgruppen har påverkat resultatet för övergångar till arbete negativt för denna grupp.

Motsvarande andelar för övergångar till utbildning låg på 0,4 procent för samtliga faser och 0,1 procent för sysselsättningsfasen, vilket var en minskning jämfört med föregående år. Av de relativt få deltagare som lämnat programmet var 52 procent i arbete efter 90 dagar. Motsvarande andel för sysselsättningsfasen var 61 procent, vilket är en minskning sedan föregående år.

Äldre, utomeuropeiskt födda, deltagare med låg utbildningsnivå samt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga utgör en större andel av deltagarna i

jobb- och utvecklingsgarantin än de gör av samtliga inskrivna arbetslösa. Många av dessa tillhör dessutom flera av de nämnda kategorierna samtidigt, vilket ytterligare ökar risken för långtidsarbetslöshet.

### Insatser för unga

Jobbgarantin för ungdomar är ett ramprogram för ungdomar som har fyllt 16 men inte 25 år och som har varit arbetslösa under minst tre av fyra månader. Antalet deltagare i jobbgarantin för ungdomar har minskat under både 2014 och 2015. Minskningen beror dels på att ungdomar gynnas av ökad efterfrågan på arbetskraft, dels på minskade ungdomskullar.

Under 2015 hade programmet i genomsnitt 27 000 deltagare per månad jämfört med 33 000 deltagare i genomsnitt per månad under 2014. Av deltagarna i jobbgarantin för ungdomar var 40 procent kvinnor och 60 procent män, vilket är ungefär samma fördelning som under 2014. Könsskillnaderna beror, enligt Arbetsförmedlingen, på att fler män än kvinnor inte har fullföljt sin gymnasieutbildning och därför har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Av de deltagare som lämnade jobbgarantin för ungdomar under 2015 gick 49 procent till arbete, med eller utan stöd, och 11 procent påbörjade reguljära studier. År 2014 gick 47 procent av deltagarna till arbete, med eller utan stöd, och 12 procent påbörjade reguljära studier. Under 2015 var det närmare 10 000 deltagare, eller 16 procent av deltagarna, som efter 15 månader lämnade jobbgarantin för ungdomar och gick till jobb- och utvecklingsgarantin. År 2014 uppgick motsvarande siffror till drygt 11 400 eller 15 procent av deltagarna.

Enligt Statistiska Centralbyråns (SCB) arbetskraftsundersökningar (AKU) minskade antalet långtidsarbetslösa ungdomar (15–24 år) under 2015 med 3 700 personer till 15 200 personer, vilket motsvarade 13,3 procent av de arbetslösa ungdomarna. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har fortsatt att minska under första halvåret 2016 och är nu på den lägsta nivån sedan 2007.

Arbetslösa ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning har en särskilt utsatt ställning på arbetsmarknaden och har en högre risk att hamna i långtidsarbetslöshet eller utanför arbetsmarknaden. År 2015 låg arbetslösheten

bland ungdomar (20–24 år) som saknar fullföljd gymnasieutbildning på 36 procent, vilket är en minskning med 0,4 procentenheter jämfört med 2014. För att öka dessa ungdomars möjlighet att få en fast förankring på arbetsmarknaden införde regeringen i augusti 2015 utbildningskontrakt (se även utg.omr. 16 för regeringens satsningar på reguljär utbildning och utg. omr. 17 för insatser för unga som varken arbetar eller studerar).

Syftet med utbildningskontrakt är att arbetslösa ungdomar ska påbörja eller återgå till studier med målsättningen att fullfölja en gymnasieutbildning. Utbildningskontrakt är en del av ett stegvist införande av 90-dagarsgarantin för arbetslösa ungdomar. Inom ramen för ett utbildningskontrakt är det möjligt att studera på heltid men det är också möjligt att kombinera deltidstudier med arbete eller praktik utifrån personens individuella förutsättningar. För att ett utbildningskontrakt ska komma till stånd är en utvecklad statlig och kommunal samverkan en förutsättning. Under 2015 hade 214 personer (91 kvinnor och 123 män) påbörjat insatser inom ramen för ett utbildningskontrakt. Antalet utbildningskontrakt ökade under första halvåret 2016 och under sista veckan i juni hade 880 personer (374 kvinnor och 506 män) påbörjat insatser inom ramen för ett utbildningskontrakt. Under sista veckan i augusti hade 1 550 personer (659 kvinnor och 891 män) påbörjat insatser inom ramen för ett utbildningskontrakt.

Eftersom utbildningskontrakt är en ny insats som kräver en nära samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna har det nödvändiga arbetet med att organisera och bygga upp samverkansformer på lokal nivå tagit mycket tid under hösten 2015. Regeringen inrättade i december 2014 Delegationen för unga till arbete, Dua, som har till uppgift att främja en konstruktiv och flexibel samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att minska ungdomsarbetslösheten. Hittills har arbetet inneburit att Arbetsförmedlingen ingått lokala överenskommelser med 287 av landets 290 kommuner om att genomföra insatser för arbetslösa ungdomar. Av en enkät som Dua genomförde våren 2016 framgår att 88 procent av de 278 svarande kommunerna bedömde att överenskommelsen underlättar framtida samverkan med Arbetsförmedlingen. Dessutom angav 93 procent av kommunerna att de genom arbetet med överenskommelsen fått en bättre bild av målgruppen. Fler än hälften av kommunerna har

eller planerar, helt eller delvis, en samlokalisering med Arbetsförmedlingen kring frågor om ungdomsarbetslösheten. Knappt 90 procent av kommunerna angav också att stödet från Dua varit mycket bra eller ganska bra (rapport från Dua till regeringen den 31 mars 2016 – Kraftsamling mot ungdomsarbetslösheten, dnr A2016/00767/A).

Sedan 2010 kan ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning bl.a. delta i en tre månader lång studiemotiverande kurs på folkhögskola i syfte att hitta en väg tillbaka till utbildning. Enligt Arbetsförmedlingen är en studiemotiverande kurs ofta ett första steg inför en överenskommelse om insatser inom ramen för ett utbildningskontrakt.

Folkhögskolesatsningen är en insats som riktar sig till arbetssökande som saknar fullföljda studier från grund- eller gymnasieskolan och är 16–24 år, eller som har fyllt 25 år samt deltar i jobb- och utvecklingsgarantin. Folkhögskolesatsningen är ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Syftet med satsningen är att öka deltagarnas motivation att återgå till och avsluta sin reguljära utbildning. Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är en specifik målgrupp för satsningen (se även utg.omr. 17 avsnitt 17.3).

Antalet deltagare i folkhögskolesatsningen under 2015 uppgick till 4 396, varav 1 757 kvinnor och 2 639 män. Det är en minskning jämfört med föregående år (2014: 5 695, 2013: 6 138). Det är också färre än de 6 000 årsplatser som det finns avsatta medel för. Enligt Arbetsförmedlingen är en möjlig orsak till att fler inte har deltagit i satsningen att det finns brister i myndighetens organisering av samarbetet på lokal nivå. Under 2015 gick 21 procent vidare till reguljär utbildning 90 dagar efter avslutad insats. Motsvarande andelar 2014 och 2013 var 23 procent respektive 25 procent.

För ungdomar över 20 år finns också möjligheten att få ett traineejobb, se avsnitt Arbetsmarknadspolitiska program och anställningsstöd.

#### **Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga**

Enligt Statistiska centralbyråns (SCB) undersökning om situationen på arbetsmarknaden för

personer med funktionsnedsättning 2015 uppgav närmare 16 procent i åldern 16–64 år att de har en funktionsnedsättning, vilket motsvarar 960 000 personer. Av dessa personer bedömde 68 procent att funktionsnedsättningen även medför nedsatt arbetsförmåga, vilket motsvarar 656 000 personer. Kvinnor bedömde i högre utsträckning än män att deras funktionsnedsättning medför nedsatt arbetsförmåga. Generellt var utbildningsnivån lägre för personer med funktionsnedsättning än för övriga befolkningen.

Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga deltog i lägre grad i arbetskraften, hade en högre arbetslöshet och hade lägre sysselsättningsgrad än övriga i befolkningen. Sysselsättningsgraden de senaste åren har dock varit högre än under 2008 och åren dessförinnan. Undersökningen visar även att andelen sysselsatta personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga som behöver anpassningar eller stöd för att kunna utföra sitt arbete har ökat, och 70 procent hade 2015 behov av mer än en typ av anpassning. Undersökningen visar vidare att var tredje person med nedsatt arbetsförmåga har upplevt diskriminering.

Arbetsförmedlingen har sedan 2002 ett samlat ansvar, sektorsansvar, för funktionshindersfrågor inom arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen är dessutom en av 22 strategiska myndigheter som har arbetat i enlighet med en av regeringen beslutad strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016. I enlighet med strategin har Arbetsförmedlingen fyra delmål som är formulerade utifrån två givna inriktningsmål för arbetsmarknadspolitiken. Dessa inriktningsmål är:

- Sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska öka.
- Matchningen mellan arbetssökande personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och lediga arbeten ska vara effektiv.

Delmål ett och två mäter hur stor andel av arbetssökande med funktionsnedsättning som månadsvis går till arbete eller reguljär utbildning. Delmål ett omfattar samtliga arbetssökande medan delmål två omfattar ungdomar under 30 år. Delmål tre mäter tiden mellan att en arbets-

sökande blir inskriven vid Arbetsförmedlingen och att en funktionsnedsättning är identifierad och registrerad i AIS (Arbetsförmedlingens informationssystem). Delmål fyra handlar om tillgänglighet utifrån funktionshindersperspektivet.

Totalt gick 16 420 personer under 30 år över till arbete eller reguljär utbildning under 2015, vilket är en minskning med 933 personer jämfört med 2014. Både antalet kvinnor och antalet män som nått målet arbete eller reguljär utbildning har minskat under året.

Delmålet att andelen personer med funktionsnedsättning som får anställning eller utbildning årligen ska öka har inte uppnåtts, med undantag för 2014. Den slutliga resultatredovisningen visar därmed att delmål ett inom ramen för regeringsuppdraget inte har uppnåtts. Redovisningen visar även att målsättningen att andelen ungdomar under 30 år med funktionsnedsättning som får anställning eller utbildning årligen ska öka inte har uppnåtts.

**Tabell 4.4 Antalet funktionsnedsatta till arbete utan stöd, med stöd, nystartsjobb och reguljär utbildning**

Antalet personer

	2011	2012	2013	2014	2015
Arbete utan stöd	18 700	19 100	20 100	22 000	19 900
<i>Kvinnor</i>	9 900	10 200	10 700	11 200	9 900
<i>Män</i>	8 800	8 900	9 400	10 800	10 000
Arbete med stöd	22 000	23 500	25 200	27 000	23 500
<i>Kvinnor</i>	8 900	9 900	10 100	10 500	8 900
<i>Män</i>	13 100	13 600	15 200	16 500	14 600
Nystartsjobb	5 000	4 500	4 500	5 200	5 500
<i>Kvinnor</i>	2 100	1 900	1 800	2 000	2 000
<i>Män</i>	3 000	2 600	2 800	3 200	3 500
Reguljär utbildning	2 200	2 300	3 000	3 200	2 600
<i>Kvinnor</i>	1 200	1 300	1 600	1 700	1 300
<i>Män</i>	900	1 100	1 400	1 500	1 300
<b>Totalt</b>	<b>47 900</b>	<b>49 400</b>	<b>52 900</b>	<b>57 300</b>	<b>51 530</b>

Anm.: Siffrorna är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källa: Arbetsförmedlingen.

Redovisningen visar att 51 530 arbetssökande har gått till arbete eller reguljär utbildning, vilket är en minskning med 5 806 personer jämfört med 2014 (se tabell 4.4). Antalet ökade däremot under perioden 2012–2014. Både antalet kvinnor och antalet män som har fått arbete har i huvudsak minskat under året och män har ökat mer än antalet kvinnor vad avser nystartsjobb. Även



antalet i reguljär utbildning har minskat för både kvinnor och män jämfört med 2014.

Vidare har den genomsnittliga tiden till dess att en nedsatt arbetsförmåga blir identifierad och registrerad minskat. Den slutliga resultatredovisningen visar att delmål tre uppnåtts, med undantag för 2012. I december 2015 var tiden 232 dagar, vilket är en minskning med 18 dagar jämfört med 2014. Minskningen är störst bland kvinnorna.

Trenden att den största minskningen sker för inrikes födda håller i sig och tiden minskade med 20 dagar jämfört med 2014. Detta kan jämföras med utrikes födda där det har skett en ökning med 6 dagar. En bidragande orsak till denna ökning kan, enligt Arbetsförmedlingen, vara det stora inflödet av utrikes födda arbetssökande. Delmålet om att kunna sänka den genomsnittliga tiden till registrering av kod för funktionsnedsättning med ca 10 dagar per år har därmed uppfyllts mellan 2012 och 2015.

Slutligen kan nämnas att kravet på tillgänglighet finns med i alla förfrågningsunderlag och avtal som Arbetsförmedlingen tecknar. Detta delmål är således uppnått inom ramen för regeringsuppdraget. Därutöver har myndigheten även genomfört andra åtgärder för att nå en bättre tillgänglighet. Regeringen kan konstatera att flertalet av delmålen hittills inte har uppnåtts helt.

Antalet arbetslösa vid Arbetsförmedlingen som har en identifierad och registrerad funktionsnedsättning har minskat under de senaste åren. Detta efter att antalet ökat påtagligt under ett flertal år. Under 2015 var i genomsnitt 72 900 personer inskrivna som arbetslösa vid Arbetsförmedlingen (varav 47 procent kvinnor och 53 procent män). Det var en minskning med 3 100 personer jämfört med året innan, minskningen var mer än dubbelt så stor för kvinnor som för män. Även antalet personer som varit arbetslösa längre än 24 månader minskade något under året, under 2015 var dessa 25 200 personer i genomsnitt jämfört med 26 300 personer året innan. Även antalet unga med funktionsnedsättning, upp till 24 år, har minskat 2015 jämfört med 2014.

#### *Lönebidrag och andra subventionerade anställningar*

Under 2015 hade i genomsnitt 92 000 personer per månad en anställning med lönebidrag, utvecklingsanställning, trygghetsanställning,

skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) eller skyddat arbete hos Samhall AB. Jämfört med 2014 var det en minskning med en procent eller 1 000 personer. Antalet personer under 30 år som har fått en subventionerad anställning, exkl. Samhall AB:s kärnuppdrag, ökade dock med ca 250 personer mellan åren till 12 700 personer i genomsnitt. Av dessa unga är det en större andel som har en utvecklingsanställning än gruppen som helhet, 26 procent jämfört med 10 procent för hela gruppen.

Könsfördelningen inom insatserna är ojämn, runt 40 procent var kvinnor och 60 procent män. Arbetsförmedlingen har tidigare analyserat könsfördelningen för lönebidrag och funnit att skillnaderna kvarstår även när hänsyn har tagits till observerbara skillnader; såsom ålder, typ av funktionsnedsättning och utbildningsnivå.

Andelen personer som har en lönenivå som understiger taknivån för vad som är maximalt bidragsgrundande för anställningar med lönebidrag (dvs. alla stöd utom skyddat arbete hos Samhall AB) var i slutet av året två procent. Den genomsnittliga bidragsgraden för den bidragsgrundande lönen var i genomsnitt under året 64 procent för lönebidrag och ca 75 procent för utvecklingsanställningar.

Andelen övergångar till arbete utan stöd minskade mellan 2014 och 2015. Andelen skiljer sig mellan stödformerna och är relaterad till att trygghetsanställningar som har en lägre andel som övergår till stöd också ökat i omfattning. Bland unga under 30 år har däremot andelen övergångar till arbete utan stöd ökat mellan åren. Andelen är också högre än bland övriga åldrar.

**Tabell 4.5 Särskilda insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga**

Antal kvarstående i genomsnitt per månad

	2011	2012	2013	2014	2015
Lönebidrag	45 940	44 090	37 610	32 230	30 709
<i>Kvinnor</i>	18 730	18 130	15 520	13 310	12 580
<i>Män</i>	27 200	25 960	22 090	18 920	18 130
Trygghets- anställning	17 690	20 990	27 530	32 990	34 720
<i>Kvinnor</i>	6 780	8 210	11 030	13 380	14 140
<i>Män</i>	10 910	12 780	16 500	19 610	20 580
Utvecklings- anställning	3 280	3 820	5 170	7 840	7 600
<i>Kvinnor</i>	1 490	1 690	2 190	3 130	2 940
<i>Män</i>	1 790	2 130	2 980	4 720	4 660
OSA	4 330	4 210	3 880	3 590	3 130
<i>Kvinnor</i>	1 260	1 280	1 180	1 100	970
<i>Män</i>	3 080	2 930	2 710	2 490	2 160
Kulturarvs- lyftet		30	230	220	0
<i>Kvinnor</i>		20	150	140	0
<i>Män</i>		10	80	80	0
Utvecklings- anställning hos Samhall, sjukskrivna		270	940	450	20
<i>Kvinnor</i>		160	570	250	10
<i>Män</i>		110	370	200	10
Samhall AB kärnuppdrag	15 260	15 390	15 410	15 610	15 800
<i>Kvinnor</i>	6 820	6 850	6 830	6 890	6 950
<i>Män</i>	8 440	8 540	8 590	8 720	8 850
<b>Totalt</b>	<b>86 510</b>	<b>88 800</b>	<b>90 780</b>	<b>92 930</b>	<b>91 970</b>

Anm.: Siffrorna är avrundade till närmaste tiotal och överensstämmer därför inte alltid med summan. Utvecklingsanställningar inkluderar från 2014 utvecklingsanställningar hos Samhall för personer från sysselsättningsfasen. Antal avseende Samhalls kärnuppdrag avser medeltal årsanställda.  
Källor: Arbetsförmedlingen och Samhall AB.

### Övriga insatser

Antalet personer som har fått del av andra insatser bland personer med funktionsnedsättning har minskat under 2015 jämfört med 2014. Antalet personer som har fått personligt biträde har dock ökat betydligt på senare år. Under 2015 har Arbetsförmedlingen påbörjat ett arbete för att förtydliga användningen och uppföljningen av stödet, vilket kan vara en bidragande faktor till att antalet har reducerats. Från och med 2016 har ytterligare medel tillförts för att fler personer ska kunna få del av stödet SIUS.

**Tabell 4.6 Övriga insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga**

Antal kvarstående i genomsnitt per månad

		2012	2013	2014	2015
Arbets- hjälpmedel	M	2 800	3 000	2 900	2 500
	K	4 200	4 700	4 100	3 600
	Totalt	7 000	7 700	7 000	6 100
Personligt biträde	M	8 500	11 200	13 300	11 600
	K	6 200	7 900	8 900	7 600
	Totalt	14 800	19 100	22 200	19 200
SIUS	M	4 800	5 400	5 900	5 400
	K	3 600	3 800	4 000	3 600
	Totalt	8 400	9 300	9 900	8 900
Särskilt stöd vid start av närings- verksamhet	M	300	300	300	200
	K	400	300	300	200
	Totalt	700	600	600	500

### Praktikantprogrammet inom statsförvaltningen

Under 2015 har 132 personer fått en praktikplats inom ramen för praktikantprogrammet inom statsförvaltningen, vilket var 100 personer färre än under 2014. Totalt under programperioden 2013–2015 har 536 personer deltagit.

### Samhall AB

Den statliga merkostnadsersättningen till Samhall AB:s grunduppdrag uppgick till 4 405 miljoner kronor under 2015. Merkostnadsersättningen syftade till att Samhall AB skulle uppnå de mål som formulerats i det avtal som staten tecknat med bolaget. Mål som har satts upp är bl.a. att:

- ge arbete åt personer med funktionsnedsättning motsvarande 29,4 miljoner lönetimmar,
- minst 1 100 personer ska lämna Samhall AB för arbete på den reguljära arbetsmarknaden, och
- minst 40 procent av rekryteringarna i kärnuppdraget ska vara personer från prioriterade grupper som definierats gemensamt av Arbetsförmedlingen och Samhall AB, bl.a. personer med psykisk funktionsnedsättning, utvecklingsstörning, neuropsykologisk funktionsnedsättning eller med mer än en funktionsnedsättning som tillsammans medför nedsättningar i arbetsförmågan.

Samhall AB har under 2015 nått samtliga ovan uppställda mål förutom övergångsmålet till reguljära arbetsmarknaden som inte uppnåddes fullt ut. I slutet av 2015 var drygt 18 500 personer med funktionsnedsättning anställda hos Samhall AB. Medelantalet årsanställda uppgick under 2015 till 15 800 personer, varav 44 procent kvinnor och 56 procent män. Under 2015 var det totalt 5 100 personer som påbörjade en anställning eller en arbetsträning i bolaget. Från och med 2014 har Samhall AB ett nytt uppdrag att erbjuda minst 1 000 personer från sysselsättningsfasen i jobb- och utvecklingsgarantin en utvecklingsanställning, varvid unga vuxna ska prioriteras. Samhall AB har genomfört uppdraget och vid utgången av 2015 hade drygt 1 000 personer en sådan anställning i bolaget. Det tidigare uppdraget om utvecklingsanställningar för tidigare sjukskrivna har under året fasats ut som planerat.

Det ekonomiska resultatet uppvisade ett underskott på 63 miljoner kronor för 2015 jämfört med ett överskott på 81 miljoner kronor för 2014. Samhall AB har under 2015, som tidigare år, utfört vissa tjänster utanför grunduppdraget inom ramen för Arbetsförmedlingens programverksamhet avseende personer med funktionsnedsättning. Det var i första hand fråga om förstärkt arbetsträning och fördjupad bedömning inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin.

### **Insatser för sjukskrivnas återgång till arbete**

Arbetsförmedlingen har i uppdrag att bedriva arbetslivsinriktad rehabilitering i form av vägledande, utredande, rehabiliterande eller arbetsförberedande insatser. Målgruppen är arbetsökande som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har ett gemensamt uppdrag att ge stöd till personer som är sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning. Samverkan kan även innebära medverkan från andra aktörer, som vårdgivare, kommuner och arbetsgivare.

En del i samarbetet är att myndigheterna genomför gemensamma kartläggningar. Under 2015 genomfördes 18 500 gemensamma kartläggningar, vilket är en ökning med 9 procent jämfört med 2014. Av de gemensamma kartläggningarna genomfördes 78 procent med personer som hade sjukpenning. Av dessa avsåg 67

procent kvinnor och 33 procent män. En stor andel fick del av kartläggningen först efter ett år med sjukpenning; andelen var 72 procent, varav 43 procentenheter avsåg personer som fått insatser först efter 800 dagar eller mer. Utfallet beror på kartläggningar som genomförs i anslutning till att personerna har tvingats lämna sjukförsäkringen på grund av den bortre tidsgränsen för sjukpenning.

Alla personer som genomgår en kartläggning är inte redo för aktiva insatser eller går till insatser utanför Arbetsförmedlingen. Under 2015 påbörjade 12 500 personer aktiva insatser hos Arbetsförmedlingen, varav 61 procent kvinnor och 39 procent män.

Under 2015 var det drygt 2 300 personer med aktivitetsersättning som genomgick en gemensam kartläggning (vilket kan jämföras med drygt 2 000 personer året innan), 48 procent var kvinnor och 52 procent män. Under året var det ca 2 200 som påbörjade aktiva insatser.

Under 2015 var det knappt 20 000 personer som tog del av insatser inom ramen för programmet Arbetslivsintrödningsprogram som är avsett för personer som uppnått maximalt antal dagar inom sjukförsäkringen. Drygt 30 procent av dem som avslutat programmet under året hade 90 dagar därefter gått till arbete, arbetsmarknadspolitiskt program eller var inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen, över hälften hade lämnat Arbetsförmedlingen av andra skäl.

Under januari–mars 2016 har ca 2 900 gemensamma kartläggningar genomförts, vilket är närmare en halvering jämfört med motsvarande period 2015. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen anser att en förklaring är att Försäkringskassans ökade försäkringsmässighet påverkar myndighetens bedömning av försäkrades behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering. Enligt Arbetsförmedlingen har detta medfört att fler personer övergår direkt till myndigheten. En annan förklaring bedöms vara att den bortre tidsgränsen har tagits bort, vilket innebär att det inte längre genomförs gemensamma kartläggningar vid övergång till programmet arbetslivsintrödningsprogram (Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen 2016-06-17, Förstärkt stöd för personer som är sjukskrivna och för unga med aktivitetsersättning, Delredovisning för 2016).

### *Finansiell samordning mellan samordningsförbund*

Genom frivillig finansiell samordning inom ramen för s.k. samordningsförbund har Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, landsting och kommuner möjlighet till samverkan inom rehabiliteringsområdet. Målgruppen är individer som behöver samordnade rehabiliteringsinsatser för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete.

I april 2016 fanns det 83 samordningsförbund i landet. Totalt omfattas 244 av landets kommuner.

Antalet som haft en registrerad individinriktad insats har minskat med 14 procent jämfört med 2014 och uppgick 2015 till knappt 33 500 personer.

Unga med aktivitetsersättning är en prioriterad grupp inom samverkan och under 2015 var det ca 1 700 av dessa som fick del av en insats. Av alla individer som haft aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga under 2015, är det ca 5 procent som deltagit i en insats finansierad av samordningsförbund. Av dessa har 25 procent gått vidare till arbete eller studier efter avslutad insats (Försäkringskassan 2016-02-26, Uppföljning av finansiell samordning). Riksrevisionen bedömer att det nuvarande utbudet av insatser inte motsvarar de behov som finns för individer med aktivitetsersättning. Framför allt bedömer Riksrevisionen att det saknas insatser för unga som står långt från arbetsmarknaden. Riksrevisionen bedömer att samordningsförbundens insatser fyller en viktig funktion när det gäller att aktivera unga med aktivitetsersättning (Riksrevisionen 2015:7, Aktivitetsersättning – en ersättning utan aktivitet?).

Totalt avslutade 7 800 personer en insats under året. Andelen som arbetade eller studerade efter insatsen var 33 procent, vilket är en ökning med 19 procentenheter jämfört med när de påbörjade insatserna. Andelen som var mottagare av försörjningsstöd minskade från 38 procent före insatsen till 23 procent då insatsen avslutades.

Försäkringskassan visar i en rapport (Socialförsäkringsrapport 2016:4) att det finns indikationer på att samordningsförbundens insatser bidrar till att unga med aktivitetsersättning närmar sig arbetsmarknaden i något större utsträckning än de unga som inte deltagit i insatser finansierade av samordningsförbunden.

### **Insatser för utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden**

Under 2015 var 334 300 utomeuropeiskt födda personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen någon gång under året, inklusive nyanlända invandrare. Det motsvarar en tredjedel av det totala antalet personer som var inskrivna vid Arbetsförmedlingen någon gång under året. Av de utomeuropeiskt födda var 106 200 nyanlända, vilket innebar en ökning med 16 600 jämfört med 2014 och med 32 600 jämfört med 2013. Med nyanlända personer avses, enligt Arbetsförmedlingens definition, personer som normalt inte har vistats i Sverige mer än 36 månader efter att ha beviljats uppehållstillstånd enligt utlänningslagen (2005:716).

Under 2015 ökade antalet utomeuropeiskt födda (inklusive nyanlända) som fick arbete (101 300 jämfört med 97 300 under 2014), medan andelen minskade (30,3 procent jämfört med 31,3 procent under 2014). Även för gruppen nyanlända ökade övergångarna i antal (20 600 jämfört med 17 600) men minskade i andel (19,4 procent jämfört med 19,7 procent 2014). Övergångarna till reguljär utbildning bland utomeuropeiskt födda minskade både sett till antal (13 300 jämfört med 15 200 under 2014) och till andel (4,0 procent jämfört med 4,9 procent under 2014). Detsamma gällde i gruppen nyanlända.

Av det totala antalet nyanlända invandrare som var inskrivna vid Arbetsförmedlingen under 2015 omfattades 67 procent, eller 70 700 personer, av etableringsuppdraget. Detta uppdrag utgör därmed en betydande del av Arbetsförmedlingens verksamhet, och antalet deltagare har ökat kontinuerligt sedan Arbetsförmedlingen fick uppdraget 2010. Till följd av den kraftiga ökningen av antalet asylsökande i Sverige 2015 väntas antalet deltagare i etableringsuppdraget öka kraftigt framöver.

Under 2015 bedrev Arbetsförmedlingen bl.a. ett särskilt utvecklingsarbete avseende ett mer systematiskt arbetssätt inom etableringsuppdraget som innebär att de insatser som erbjuds individanpassas och förbättras. På regeringens uppdrag bedrev myndigheten också ett pilotprojekt med tidig kompetenskartläggning för individer som hade fått uppehållstillstånd men som vistades i Migrationsverkets anläggningsboenden i väntan på kommunplacering.

För en närmare beskrivning och bedömning av Arbetsförmedlingens genomförande av etableringsuppdraget, se utg.omr. 13 avsnitt 3.4.6.

### Insatser inom Europeiska socialfonden

#### *Partnerskapsöverenskommelsen*

Den s.k. partnerskapsöverenskommelsen är en övergripande strategi för de fyra Europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) för programperioden 2014–2020; Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden. I överenskommelsen anges Sveriges generella politiska prioriteringar för att uppnå EU 2020-målen och stärka EU:s och Sveriges konkurrenskraft. Senast i augusti 2017 respektive i augusti 2019 ska Sverige lämna en framstegsrapport om läget i genomförandet av överenskommelsen till EU-kommissionen. Regeringen har den 30 juni 2016 uppdragit åt Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet och Statens jordbruksverk att utarbeta gemensamma förslag till sådana framstegsrapporter.

Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet och Statens jordbruksverk har i regeringsuppdrag att arbeta med fondöverskridande samverkan inom ramen för partnerskapsöverenskommelsen. I en rapport (dnr N2016/02790/RTS) i april 2016 redovisades arbetet under 2015 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Formerna för samverkan har utvidgats till att även omfatta samverkan med vissa berörda länsstyrelser och de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna. Myndigheterna har vidare arbetat med gemensam tolkning av reglerna och förenklingar för att öka förutsägbarheten för stödsökanden och andra intressenter. Under året har flera gemensamma kommunikationsinsatser genomförts, bl.a. har en ny webbplats, eufonder.se, tagits fram. En fondövergripande nationell lärandekonferens om uppföljning och utvärdering genomfördes i februari 2016.

Mot bakgrund av flyktingsituationen inom EU under hösten 2015 uppmanade EU-kommissionen medlemsstaterna att ta till vara möjligheterna till integrationsinsatser inom ESI-fonderna. Svenska ESF-rådet, Tillväxtverket och Statens jordbruksverk redovisade i december 2015 sina bedömningar

(dnr N2015/08164/RTS) i frågan till Regeringskansliet (Näringsdepartementet), där det bl.a. framgår att det finns verktyg inom de berörda fondprogrammen som, främst på sikt, kan bidra till integration, sysselsättning och ökat företagande för nyanlända personer. På kort sikt finns även insatser som kan göras i flyktingmottagandet. Myndigheterna ser i dessa avseenden ett fortsatt stort behov av att inom ramen för sin fondsamordning komplettera varandras insatser och stärka samarbetet mellan regionala och nationella aktörer.

#### *Socialfondsprogrammet 2014–2020*

Det nationella socialfondprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020 godkändes av EU-kommissionen i december 2014. I programmet ingår även insatserna inom EU:s sysselsättningsinitiativ för unga. Socialfondsprogrammet beräknas omfatta totalt ca 13,2 miljarder kronor, varav ca 6,8 miljarder kronor i EU-medel och 6,4 miljarder kronor i nationell medfinansiering.

En viktig utgångspunkt för socialfondsprogrammet är att förstärka och utveckla den nationella arbetsmarknadspolitiken och därmed bidra till att nå målet om en väl fungerande arbetsmarknad liksom EU 2020-strategins målsättningar.

Svenska ESF-rådet har sedan programmets start vid årsskiftet 2014/2015 t.o.m. maj 2016 slutfört 98 projektutlysningar, inom vilka 188 projekt med en budget om totalt 4,3 miljarder kronor har beviljats. Detta belopp motsvarar en tredjedel av den totala ramen för socialfondsprogrammet, inklusive nationell medfinansiering.

Till och med mitten av juni 2016 hade knappt 15 000 personer påbörjat deltagande i socialfondsprogrammet inklusive sysselsättningsinitiativet för unga. Av dessa var närmare 80 procent unga under 25 år, då insatser för unga har prioriterats i inledningen av programgenomförandet. Könsfördelningen bland det totala antalet deltagare var 40 procent kvinnor och 60 procent män, vilket till viss del ska ses mot bakgrund av att män också svarar för en större andel av unga arbetslösa.

För att underlätta för projekthanordnarna i programmet tillämpar Svenska ESF-rådet en modell, vilken godkänts av EU-kommissionen, för förenklad kostnadsredovisning.

Socialfondsmedel finansierar även arbete med lokalt ledd utveckling genom den s.k. Leader-metoden, se utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

#### *EU:s sysselsättningsinitiativ för unga*

EU:s sysselsättningsinitiativ för unga avser endast åren 2014–2018. Medlen för initiativet uppgår inom socialfondsprogrammets medelsram till totalt ca 1,1 miljarder kronor, varav 67 procent EU-medel och 33 procent nationell medfinansiering.

Sysselsättningsinitiativet inriktas på att komplettera och utöka de befintliga arbetsmarknadspolitiska insatserna för unga i de tre regioner som enligt EU:s kriterier berörs av initiativet, dvs. Sydsverige, Norra Mellansverige och Mellersta Norrland. Till och med maj 2016 hade 90 procent av medelsramen beviljats till projekt. Totalt 8 800 personer hade påbörjat deltagande. Av dessa var 40 procent kvinnor och 60 procent män, vilket i stort avspeglar könsfördelningen bland unga arbetslösa. Av de 5 000 deltagare som lämnat sysselsättningsinitiativet har totalt 66 procent, kvinnor i något högre grad än män, fått en stärkt ställning på arbetsmarknaden. Dessa deltagare hade vid avslutandet fått arbete, gått till studier, eller – om man var deltagare utanför arbetskraften – anmält sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen.

En oberoende utvärdering av sysselsättningsinitiativet för unga har avrapporterats i en första del. Utvärderaren bedömer att initiativet i stora drag är en väl fungerande satsning och att genomförandet ligger i linje med EU:s och Sveriges tänkta inriktning. Insatserna har en bred målgrupp och tydligt individfokus, samt bygger i hög grad vidare på befintliga metoder och arbetssätt. Samtidigt pekas på ett antal svagheter i genomförandet av initiativet. Dessa avser bl.a. bristen på ett samlat systemgrepp vid uppbyggnaden av verksamheten och en outnyttjad potential för lärande. Att svagheter inte hantearas tidigt är dock, enligt utvärderingen, förstabeligt med hänsyn till den korta initieringsfasen och starkt fokus på att snabbt använda och utbetala medlen. Ett antal rekommendationer lämnas, vilka bl.a. handlar om att föra en strategisk diskussion om volymmål i relation till risken för inläsningseffekter och hur sysselsättningsinitiativet kan vara en resurs för nyanlända.

#### **Arbetslöshetsförsäkringen**

Arbetslöshetsförsäkringen ska underlätta och stimulera till omställning. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att säkerställa att försäkringen fungerar som en omställningsförsäkring.

En viktig del i det uppdraget är att säkerställa att de arbetssökande som uppbär arbetslöshetsersättning uppfyller de krav som ställs i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. I de fall det kan antas att en arbetssökande som får eller begär ersättning missköter arbetssökandet, förlänger tiden i arbetslöshet, orsakar arbetslösheten eller inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning ska Arbetsförmedlingen underrätta arbetslöshetskassan och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Under 2015 mottog arbetslöshetskassorna ca 197 100 underrättelser, vilket är en minskning med 46 procent från föregående år med anledning av ändrade rutiner. Den främsta orsaken till att en underrättelse skickats var att arbetssökande inte lämnat in sin aktivitetsrapport i tid.

Ett annat sätt för Arbetsförmedlingen att följa upp, men även att stötta, den arbetssökande i dennes arbetssökande är genom uppföljning av den aktivitetsrapport som den som uppbär arbetslöshetsersättning är skyldig att lämna. Under 2015 fick ca 59 800 personer med arbetslöshetsersättning någon gång under året en åtgärd med anledning av att han eller hon inte lämnat in sin aktivitetsrapport, vilket är en minskning med 12 procent från föregående år.

Den 1 mars 2015 infördes ett system för uppföljningsåtgärder för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program och som får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. De nya åtgärdsreglerna inom aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen liknar i huvudsak de som infördes inom arbetslöshetsförsäkringen 2013. Arbetsförmedlingen tog emot ca 285 300 underrättelser under perioden mars–december 2015. Av dessa underrättelser resulterade ca 236 600 i någon form av åtgärd. Även för denna grupp var den vanligaste orsaken till att underrättelse skickats att aktivitetsrapporten inte lämnats in i tid.

Under 2015 var sanktionsgraden inom arbetslöshetsförsäkringen 81 procent, vilket är en marginell ökning från föregående år. Inom aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen var den 93 procent under perioden mars–december 2015.

Den 7 september 2015 höjdes taket för den inkomstrelaterade ersättningen så att den som tjänar upp till 25 000 kronor i månaden får 80 procent av sin lön de första 100 ersättningsdagarna. Den högsta dagpenningen uppgår därmed till 910 kronor dag 1–100 och till 760 kronor därefter. Även grundbeloppet höjdes, från 320 kronor till 365 kronor per dag. Höjningen var av väsentlig betydelse för att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en inkomstbortfallsförsäkring som ger individen trygghet vid arbetslöshet. Efter höjningen av taket har andelen ersättningsstagare som inte får 80 procent av sin dagsförtjänst minskat med 29 procentenheter.

#### 4.4.3 Analys och slutsatser

Målet för arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Målet om en väl fungerande arbetsmarknad är ambitiöst och regeringen kan konstatera att politiken verkat i rätt inriktning för att nå målet. Resultaten kring ungdomsarbetslösheten har förbättrats och förstärkts av konjunkturuppgången och demografiska förändringar som inneburit minskade ungdomskullar. Resultaten inom etableringsuppdraget har också förbättrats trots en kraftig ökning av antalet deltagare (se utg.omr. 13 avsnitt 3.5).

Matchningen på arbetsmarknaden har dock inte förbättrats och trots det bättre arbetsmarknadsläget har trenden kring resultaten för grupper med en svag ställning på arbetsmarknaden inte vänt. Långtidsarbetslösa återinträde på arbetsmarknaden har också uppmärksamats av EU då medlemsländerna i januari 2016 antog en rådsrekommendation som syftar till att öka övergångarna från långtidsarbetslöshet till sysselsättning. Av resultatredovisningen framgår ytterligare områden där det finns behov av resultatförbättringar.

En stor andel av dem med högre sannolikhet att kvarstå i arbetslöshet över tid är personer utan en fullföljd gymnasieutbildning, utomeuropeiskt födda, personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga och äldre arbetslösa.

Subventionerade anställningar spelar en stor roll för att arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden får ett arbete. För nyanlända är subventionerade anställningar ofta en väg in på

arbetsmarknaden. För personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan det vara av avgörande betydelse för att de ska kunna komma ut i arbetslivet. Regeringen kan konstatera att volymerna i de subventionerade anställningarna minskar, vilket kan innebära minskade möjligheter för att närma sig arbetsmarknaden.

Under 2015 har trenden med sjunkande resultat för arbetsmarknadsutbildningen brutits och det har skett en marginell förbättring. Resultatet är fortsatt lågt och det är därför viktigt att ansträngningarna fortsätter för att förbättra resultaten. Försämringen av resultaten under de senaste åren är därför fortsatt problematisk.

Stödet till start av näringsverksamhet bedöms ha goda sysselsättningseffekter även om utflödet till arbete har minskat under året. Att deltagarantalet varierat under de senaste åren kan till viss del förklaras med konjunktursvängningar, men även med hur Arbetsförmedlingen hanterat stödet. Under främst 2013 och 2014 riktades stödet i stor utsträckning till personer som står långt från arbetsmarknaden, vilket bidragit till en halvering av deltagarantalet.

Arbetslösheten bland unga (15–24 år) minskade betydligt under 2015. Samtidigt som arbetslösheten sjunker bland ungdomar, främst bland dem med fullföljd gymnasieutbildning, har ungdomar som anlänt i sen ålder till landet, ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning och ungdomar med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning är mycket hög, 36 procent, och risken för framtida långtidsarbetslöshet är därmed också mycket hög. Under 2015 ökade antalet sent anlända unga kraftigt. Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Regeringen har satsat på en kraftig utbyggnad av det reguljära utbildningssystemet, bl.a. genom förslag om en rätt till behörighetsgivande kurser inom komvux och en utbyggnad av antalet utbildningsplatser inom kunskapslyftet (se utg.omr. 16 avsnitt 9.3), insatser för unga som varken arbetar eller studerar (se utg.omr. 17 avsnitt 15.3.3) och utbildningskontrakt.

Regeringen anser att erfarenheterna av en ökad samverkan kring ungdomsarbetslösheten bör användas på andra områden.

Det är positivt att sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga enligt SCB:s undersökning ligger på en högre nivå än 2008. Arbetslösheten är dock, trots ett minskat antal arbetslösa vid Arbetsförmedlingen, fortfarande alltför hög. Antalet personer som har fått del av de särskilda insatserna bland personer med funktionsnedsättning har ökat under flera år, både i form av subventionerade anställningar, och övriga insatser. Emellertid har antalet minskat under 2015, vilket inte är i linje med regeringens intentioner. Samtidigt är det problematiskt att andelen personer som har fått arbete eller utbildning minskat och att de delmål som avsett detta i funktionshindersstrategin inte har uppnåtts. Utvecklingen mot att en lägre andel av dem som får del av de subventionerade anställningarna går vidare till arbete utan stöd riskerar att medföra att alltför många blir kvar i insatser längre än nödvändigt.

Arbetsförmedlingens samverkan med Försäkringskassan avseende stöd för återgång i arbete till personer som är sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning är en viktig del av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och ett effektivt samarbete mellan myndigheterna behövs för att säkerställa att personer får stöd vid övergången till Arbetsförmedlingen.

Utfallen visar att samverkan under senare år till en mycket stor del varit inriktad på att stödja personer som uppnått maximala antalet dagar inom sjukförsäkringen. Samtidigt lämnar en stor del Arbetsförmedlingen snart efter att programmet avslutats utan att gå vidare till arbete eller utbildning. Sedan den borte tidsgränsen i sjukförsäkringen avskaffades finns det bättre förutsättningar att samverkans- och rehabiliteringsinsatser ges vid tillfällena när de ger mest effekt. Regeringen vill i detta sammanhang betona vikten av att rehabiliteringsbehov identifieras och att arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser vid behov vidtas så att den som är sjukskriven eller har aktivitetsersättning utvecklar eller återfår arbetsförmågan och kan återgå i arbete.

Det är positivt att antalet unga med aktivitetsersättning som prövats via kartläggning och som fått del av insatser har ökat. Regeringen bedömer att samordningsförbunden har en viktig funktion för att åstadkomma förstärkta insatser för unga, bl.a. unga med aktivitetsersättning.

Även om övergångarna till arbete för utrikes födda har ökat i absoluta tal är det problematiskt att andelen som fått ett arbete har minskat.

Att övergångarna till studier har minskat under flera år är särskilt oroande med tanke på de stora utbildningsbehov som finns inom målgruppen. Avsaknad av gymnasieutbildning medför en väsentligt lägre sannolikhet att vara i sysselsättning jämfört med de som har gymnasial eller högre utbildning. Det finns ett fortsatt behov av insatser för att öka övergångarna till arbete och studier, inte minst mot bakgrund av det stora antalet personer som sökte asyl i Sverige under 2015 och som väntas inträda i etableringsuppdraget under 2017.

Resultaten för etableringsuppdraget redovisas närmare under utg.omr. 13 avsnitt 3.4.6 och 3.5.

Regeringen bedömer att genomförandet av det nationella socialfondsprogrammet 2014–2020 har kommit igång i tillfredställande omfattning och att sysselsättningsinitiativet för unga i stort fungerar väl utifrån givna förutsättningar. Regeringen kommer att följa utvecklingen i socialfondsprogrammet, med särskilt fokus på resultaten och på framgångsrika metoder som kan genomföras i ordinarie verksamhet.

## 4.5 Politikens inriktning

Regeringens mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Målet ska nås genom att antalet personer och antalet arbetade timmar i ekonomin ökar. En väl fungerande arbetsmarknad som tar till vara människors kompetens och vilja att arbeta utgör grunden för Sveriges välfärd. Regeringens arbetslöshetsmål är ambitiöst och utmaningarna framöver är stora. En viktig del i regeringens jobbagenda är en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden är stark. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar, inte minst bland ungdomar. Långtidsarbetslösheten har minskat och är bland vuxna lägst i EU. Antalet nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen ligger på historiskt höga nivåer.

Problematiskt är att en allt större andel av de arbetslösa har en svag ställning på arbetsmarknaden. Det gäller främst de som saknar en fullföljd gymnasieutbildning, är födda utanför Europa, personer med funktionsnedsättning



som medför nedsatt arbetsförmåga samt äldre arbetslösa. Många arbetslösa riskerar därmed att fastna i långvarig arbetslöshet samtidigt som det finns brist på arbetskraft på delar av arbetsmarknaden, inte minst inom välfärdsområdena.

Det kraftigt ökade antalet asylsökande under 2015 innebär att fler personer förväntas få uppehållstillstånd. Det finns ett stort behov av att underlätta för nyanlända att snabbare än i dag etablera sig på arbetsmarknaden. För att lyckas är arbetsmarknadspolitiken viktig, men det behövs kraftsamlingar på en rad områden, t.ex. inom utbildningspolitiken och bostadspolitiken, för att de nyanländas kraft och kompetens ska kunna tillvaratas. Att det finns lediga bostäder i regioner där det finns jobb- och utbildningsmöjligheter är en viktig förutsättning.

### Matchningen på arbetsmarknaden ska förbättras

Bristen på arbetskraft är stor inom flera delar av den svenska arbetsmarknaden. Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer från juli 2016 visar att bristen på arbetskraft ligger över det historiska genomsnittet.

I detta läge är det viktigt att arbetsmarknadspolitiken bidrar till att underlätta för arbetsgivare att få tag på lämpliga personer och därmed till att de lediga jobben kan tillsättas snabbare. En viktig del i detta arbete är att rusta arbetslösa kvinnor och män som saknar relevant utbildning och erfarenhet så att de kan ta de lediga jobben. Tillgången på rätt utbildad arbetskraft är avgörande för svensk tillväxt, jobb och välfärd. Den brist på rätt utbildad personal som flera branscher upplever riskerar sysselsättningsuppgången. De stora investeringarna i kunskapslyftet och fokuseringen på matchning är viktiga för Sverige. För att klara kompetensförsörjningen avser regeringen att bjuda in parter och branscher till samtal kring hur de satsningar som är gjorda inom utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken kan utvecklas för att klara de framtida utmaningarna.

För att bidra till en mer effektiv arbetsmarknadspolitik och därmed lägre arbetslöshet har regeringen förenklat och förtydligat det arbetsmarknadspolitiska regelverket, förbättrat förutsättningarna för lokal samverkan, t.ex. med kommuner och landsting, infört ökade möjligheter för arbetslösa att kombinera arbete med utbildning samt förändrat styrningen av

Arbetsförmedlingen bl.a. genom ett ökat fokus på resultat och minskning av detaljstyrningen. Denna omläggning av arbetsmarknadspolitiken i syfte att förbättra matchningen fortsätter.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar kan, bl.a. med kompetensplattformarna som verktyg, bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning i hela landet utifrån de förutsättningar som finns och de prioriteringar som görs i respektive län.

Genom stärkta relationer med arbetsgivare förbättras förutsättningarna för lyckade rekryteringar och i förlängningen för en effektivare matchning. Arbetet med att anpassa Arbetsförmedlingens verksamhet till arbetsgivarnas behov fortsätter. Inom myndigheten förstärks arbetsgivararbetet med mer personal, bl.a. särskilda företagsrådgivare och ett ökat fokus på uppsökande verksamhet. Arbetsförmedlingen har även startat särskilda arbetsgivarcentrum och satsar på utvecklingen av digitala matchningstjänster. Det är angeläget att Arbetsförmedlingen är en offensiv partner och att myndigheten matchar arbetssökande mot enskilda arbetsgivare.

Riksdagen har tillkännagett att regeringen bör återuppta en bred översyn av Arbetsförmedlingen (bet. 2014/15:AU6, rskr. 2014/15:100 och bet. 2014/15:AU11, rskr. 2014/15:249). Regeringen har genomfört en rad åtgärder för att förändra styrningen av Arbetsförmedlingen. Utformningen av myndighetens regleringsbrev för budgetåren 2015 och 2016 (dnr 2014/4473/A samt dnr 2015/03299/A) innebär att styrningen är mindre detaljerad och att den tydligare fokuserar på verksamhetens resultat. Vidare har regeringen den 25 juni och den 17 december 2015 beslutat om en rad ändringar i det arbetsmarknadspolitiska regelverket för att bl.a. minska detaljstyrningen och öka möjligheten till individanpassning. Den 19 mars 2015 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att analysera och lämna förslag som avser utvecklingen av Arbetsförmedlingens interna ledning, styrning och uppföljning. Statskontoret har i sin rapport (dnr A2016/00471/A) gjort bedömningen att arbetet med att minska den detaljerade styrningen och öka delegeringen av verksamhetsansvar går i rätt riktning. Vad avser förändringar på längre sikt har regeringen den 22 juni 2016 beslutat om att tillsätta en utredning för en bred översyn av det statliga åtagandet samt Arbetsförmedlingens uppdrag (dir. 2016:56). Utredningen ska bl.a.

lämna förslag som syftar till att förbättra och tydliggöra ansvar och samspel mellan olika aktörer som påverkar matchningen på arbetsmarknaden. Regeringen anser därmed att riksdagens tillkännagivanden är slutbehandlade.

Regeringen har inlett ett nytt kunskapslyft som fullt utbyggt omfattar omkring 69 000 utbildningsplatser inom yrkesvux, folkhögskola, yrkeshögskola samt universitet och högskola. Regeringen avser att i anslutning till denna proposition lämna en proposition till riksdagen om en rätt till behörighetsgivande kurser inom komvux.

Satsningen innebär att vuxna ges rätt att studera inom komvux i syfte att uppnå grundläggande och särskild behörighet och särskilda kunskaper när det gäller högskoleutbildning och yrkeshögskoleutbildning. Rätten ska enligt förslaget införas fr.o.m. 2017.

En departementspromemoria med förslag om ett nytt rekryterande studiestartsstöd (dnr U2016/02685/SF) har utarbetats inom Regeringskansliet och remitterats. Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland vissa arbetslösa i åldern 25–56 år med kort tidigare utbildning och stort utbildningsbehov, för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet föreslås införas den 1 juli 2017. I avvaktan på det nya studiestartsstödet och för att öka drivkraften till studier för dem som saknar fullföljd gymnasieutbildning har regeringen infört en möjlighet för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin att studera som längst ett år på heltid med bibehållet aktivitetsstöd. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen och kommunerna samverkar för att ytterligare underlätta för personer som har kort eller bristfällig utbildning att delta i reguljär utbildning. Det är också viktigt att de utbildningar som erbjuds svarar mot behovet på arbetsmarknaden.

Validering är ett centralt verktyg för att synliggöra kompetens som förvärvats på olika sätt och stärka individens omställningsförmåga på arbetsmarknaden. Regeringen bedömer att dagens system för validering behöver utvecklas med avseende på såväl utbud som tillgänglighet och kvalitet. Regeringen tillsatte därför i november 2015 en nationell delegation med uppdrag att under perioden 2015–2019 följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på den nationella och regionala nivån. Delegationen, som antagit namnet Valideringsdelegationen 2015–2019, kommer att i bör-

jan av 2017 lämna förslag till en nationell strategi för validering (se även utg.omr.16).

Arbetsmarknadsutbildningen behöver förbättras så att den i större utsträckning leder till ett arbete efter avslutad utbildning och kan motverka bristsituationer när det gäller arbetskraft på arbetsmarknaden. Detta skulle kunna ske genom t.ex. ett tydligare krav på resultat efter avslutad utbildning och ökade möjligheter till ytterligare inslag av arbetsplatsförlagd utbildning. Av vikt är också att arbetsmarknadsutbildningen fungerar som ett komplement till reguljär utbildning för att undvika ineffektiva dubbla utbildningsvägar.

Jämställdheten på arbetsmarknaden är av grundläggande betydelse för jämställdheten i övrigt i samhället. Regeringens arbete med en jämställdhetsintegrerad politik kommer att fortsätta. Arbetsförmedlingens verksamhet ska främja jämställdhet och motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden. De arbetsmarknadspolitiska resurserna och programmen måste bättre bidra till jämställdheten och motverka en könsuppdelad arbetsmarknad.

### **Minska tiden som unga är arbetslösa**

Regeringen har sedan första dagen prioriterat satsningar på ungdomar. Nu sjunker både arbetslösheten och långtidsarbetslösheten bland ungdomar (15–24 år) kraftigt och låg under andra kvartalet 2016 på den lägsta nivån sedan 2003 respektive 2007. Trots detta är det allt för många ungdomar som påbörjar sitt vuxenliv i långtidsarbetslöshet. Svårast att komma in på arbetsmarknaden har ungdomar utan fullföljd gymnasieutbildning, ungdomar med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och ungdomar som är utrikes födda. Regeringen har därför tagit initiativ till 90-dagarsgarantin. Garantin innebär en bortre gräns för hur länge en ung person ska kunna vara arbetslös innan han eller hon erbjuds ett jobb, en insats som leder till ett jobb eller en utbildning. Som ett led i arbetet har regeringen inrättat Delegationen för unga till arbete, Dua, som verkar för att främja samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommuner i syfte att minska ungdomsarbetslösheten. Regeringen har också beslutat om en strategi för unga som varken arbetar eller studerar (dnr U2015/05478/UF)

och tillsatt en samordnare för målgruppen (U 2015:06).

För att undvika att en ungdom hamnar i jobbgarantin för ungdomar och för att anpassa det arbetsmarknadspolitiska regelverket till 90-dagarsgarantin avser regeringen att göra det möjligt för ungdomar att i större utsträckning ta del av insatser utifrån individens behov före inträdet i jobbgarantin för ungdomar, exempelvis en kortare arbetspraktik.

Ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning och befinner sig i ett arbetsmarknadspolitiskt program får före 20 års ålder 48 kronor per dag i utvecklingsersättning. Den 1 juli det år ungdomen fyller 20 år höjs ersättningen till 141 kronor per dag, dvs. ungdomen får utvecklingsersättning på samma nivå som ungdomar som har en fullföljd gymnasieutbildning. För att öka incitamenten för ungdomar utan fullföljd gymnasieutbildning att återgå till studier bör ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning få behålla den lägre nivån på utvecklingsersättningen även efter den 1 juli det år ungdomen fyller 20 år, vilket innebär en sänkning av ersättningen jämfört med hur det är i dag.

För att göra det möjligt för ungdomar som har ett behov av att förbättra sina kunskaper i svenska införde regeringen i augusti 2016 möjligheten att läsa kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare under som längst 6 månader inom jobbgarantin för ungdomar. En gymnasial utbildning ökar påtagligt möjligheten för ungdomar att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är angeläget att alla ungdomar, inklusive de sent anlända unga, påbörjar och fullföljer en gymnasial utbildning.

#### **Andelen nyanlända som lämnar etableringsuppdraget för arbete eller studier ska öka**

Antalet deltagare i etableringsuppdraget för vissa nyanlända väntas öka kraftigt under 2017 och 2018. Detta innebär en stor utmaning för Arbetsförmedlingen. Andelen som går till arbete eller utbildning efter avslutad etableringsplan har ökat, men är fortfarande på för låg nivå. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen får förutsättningar för att möta utmaningen och att myndigheten intensifierar arbetet med att öka andelen som går vidare till jobb eller utbildning. Det

finns också ett behov av mer individualiserade åtgärder eftersom de nyanlända är en heterogen grupp och har behov av insatser som erbjuds av olika aktörer.

Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag bör därför ökas för att säkerställa kvalitet i insatserna. Det är stora skillnader i resultaten för kvinnor och män i etableringsuppdraget. En ökning av Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag förbättrar möjligheten att arbeta med fördjupat stöd utifrån individuella behov. Detta bedöms vara centralt för att förbättra resultaten även bland kvinnorna i etableringsuppdraget.

Regeringen avser att återkomma med förslag för att förenkla och effektivisera etableringsuppdraget. Syftet är att göra regleringen av nyanländas etablering mer lik det arbetsmarknadspolitiska regelverket i övrigt. Detta förväntas få positiva effekter på antalet personer som lämnar etableringsuppdraget till arbete eller studier, vilket minskar arbetslösheten. Ett liknande åtgärdssystem som gäller för övriga arbetslösa bör införas för nyanlända inom etableringsuppdraget. Den som inte deltar i de insatser som bedöms vara nödvändiga för att få ett arbete bör inte ha rätt till hela eller delar av sin ersättning. För att möjliggöra effektiviseringar inom Arbetsförmedlingen bör myndigheten tillföras medel under 2017 som rör anpassningar till det nya regelverket.

Det stora antalet asylsökande och det snabbt växande antalet i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag innebär att antalet i arbetskraften som varit kort tid i landet kommer att öka. Detta kan motverka en nedgång i arbetslösheten eftersom det tar tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. De insatser som ges inom etableringsuppdraget ska ses som en investering som stärker individens möjligheter till arbete eller vidare studier. Arbetsmarknadsetableringen måste dock bli mer effektiv för nyanlända, både för dem som har kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden och för dem som saknar grundläggande utbildning.

Regeringen har vidtagit och avser att vidta ytterligare åtgärder i syfte att öka möjligheterna för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Målgruppen för traineejobben och yrkesintroduktionsanställningarna har vidgats så att även nyanlända ska kunna ta del av insatserna. För att stärka incitamenten för individen att utveckla sina språkkunskaper och för att fler nyanlända ska ges möjlighet att få ett arbete har

instegsjobben utvecklats så att stödet går att kombinera med flera typer av utbildning i svenska. Regeringen avser även att möjliggöra extratjänsterna för nyanlända. Regeringen kommer också införa moderna beredskapsjobb i de statliga myndigheterna, vilket innebär att långtidsarbetslösa och nyanlända ska kunna anställas i myndigheterna för att utföra enklare arbetsuppgifter. För att ytterligare stärka nyanländas möjlighet till inträde och etablering på arbetsmarknaden kommer subventionen i nystartsjobb för nyanlända att öka.

Regeringen har gett statliga myndigheter i uppdrag att under perioden 1 april 2016–31 december 2018 ställa praktikplatser till förfogande åt Arbetsförmedlingen och ta emot nyanlända arbetssökande för praktik (dnr Fi2016/00386/ESA). Myndigheterna ska gemensamt ta emot i genomsnitt 1 000 nyanlända för praktik per år under perioden. Regeringen har även gett statliga myndigheter i uppdrag att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik under samma period (dnr A2016/00216/A).

Delegationen för unga till arbete, Dua, som har till uppgift att främja en konstruktiv och flexibel samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommuner, har arbetat med lokala överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och kommuner som verktyg för samverkan. Erfarenheterna av detta bör nu tas tillvara för att stärka genomslaget av arbetsmarknadspolitiska insatser på lokal nivå som rör nyanlända. Delegationen bör ges ett utökat uppdrag att främja samverkan mellan berörda aktörer som har betydelse för nyanländas, företrädesvis nyanlända ungdomars, möjligheter att etablera sig i arbetslivet.

Utgångspunkten för delegationens främjande arbete bör vara att öka möjligheterna för främst Arbetsförmedlingen och kommunerna att gemensamt planera effektiva insatser med individens behov i fokus.

Tidig kompetenskartläggning kan leda till en snabbare etablering. Den satsning som beslutades i samband med propositionen Vårändringsbudget för 2016 för Arbetsförmedlingens kompetenskartläggning av asylsökande bör fortsätta.

Regeringen ser ett ökat behov av samverkan mellan myndigheter för att skapa enklare och mer effektiva processer för nyanlända. Regeringen har därför lämnat ett uppdrag till

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket och Pensionsmyndigheten att utöka samverkan så att processen för etablering förenklas och effektiviseras för nyanlända kvinnor och män (se även utg.omr. 3, 8 och 10).

Under 2015 och 2016 har Arbetsförmedlingen samordnat de snabbspår som arbetsmarknadens parter i samarbete med myndigheten har initierat. Snabbspåren riktar sig till nyanlända som har tidigare erfarenhet eller utbildning inom ett bristyrke där arbetsmarknadens parter har kommit överens om ett snabbspår. I augusti 2016 fanns 13 snabbspår för ett tjugotal yrken klara. Inför 2016 tillfördes Arbetsförmedlingen medel för att fördela statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser som syftar till att påskynda nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden. Inför 2017 föreslår regeringen att ytterligare medel ska tillföras Arbetsförmedlingen för detta ändamål.

För en närmare redovisning av regeringens politik för nyanlända invandrades etablering, se utg.omr. 13.

### **Långtidsarbetslöshet ska förebyggas och motverkas**

Långtidsarbetslösheten är fortsatt en utmaning. Regeringen har reformerat jobb- och utvecklingsgarantin och garantin är nu mindre detaljreglerad och mer individanpassad än tidigare. Bland annat har möjligheterna till utbildning förstärkts. Regeringens förhoppning är att förändringarna ska bidra till att öka utflödet till arbete eller utbildning. Den 1 februari 2016 stoppade regeringen inflödet av nya deltagare till fas 3. Sysselsättningsplatserna fasas nu ut succesivt och ska vara helt avvecklade den 31 januari 2018. Långtidsarbetslösa ska i stället erbjudas aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser som utgår från individens behov och som stärker deras förutsättningar att få ett jobb eller påbörja studier.

Ett av arbetsmarknadspolitikens viktigaste verktyg är anställningsstöden. Anställningsstöden uppvisar generellt de största effekterna när det gäller att förbättra personers möjlighet att få ett arbete. Stödets utformning bör så långt som möjligt utformas så att de minimerar risken för undanträngningseffekter.

Det är sedan länge känt att könsfördelningen bland deltagarna i subventionerade anställ-

ningarna är ojämn. Männan tar i större utsträckning än kvinnorna del av anställningsstöden. En delförklaring kan vara att anställningsstöden används i mindre grad av arbetsgivare i den offentliga sektorn samtidigt som nära hälften av de sysselsatta kvinnorna återfinns här. Det är därför viktigt att de olika stöden sammantaget används av både privata och offentliga arbetsgivare. Regeringen bedriver ett arbete med att förbättra och anpassa anställningsstöden utifrån arbetsmarknadens behov så att de ska öka möjligheten till ett jobb för de arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden. Att Arbetsförmedlingen har goda kontakter med arbetsgivare, både offentliga och privata, är en förutsättning för att dessa aktörer ska anställa personer som står långt från arbetsmarknaden med olika anställningsstöd.

Under våren vidgade regeringen målgruppen för både traineejobb och yrkesintroduktionsanställning så att även nyanlända och långtidsarbetslösa ska kunna ta del av dessa insatser. Därmed får även dessa grupper möjligheter att i större utsträckning kombinera arbete och utbildning. Samtidigt underlättas arbetsgivarnas rekrytering av personer med rätt kompetens.

Arbetslösheten bland personer med kort utbildning och relativt sett låga kvalifikationer är hög. Även om utbildning ska vara den huvudsakliga insatsen kan jobb med lägre kvalifikationskrav men med goda arbetsvillkor och avtalsenliga löner vara en möjlig väg in på arbetsmarknaden för vissa. De statliga myndigheterna ska erbjuda jobb med lägre kvalifikationskrav för att ge fler personer som står långt från arbetsmarknaden till ett framtida arbete, arbetslivserfarenhet och lön. Moderna beredskapsjobb i staten införs därför successivt från 2017 och ska sysselsätta minst 5 000 personer år 2020.

Regeringen avser att förändra extratjänsterna så att de omfattar arbete på 100 procent i stället för dagens 75 procent samt höja handledarstödet. Syftet med förändringarna är att öka möjligheterna för de som varit arbetslösa under lång tid att få ett arbete. Regeringen avser också att vidga målgruppen för extratjänsterna så att de även blir tillgängliga för nyanlända. Nuvarande reglering av extratjänster och traineejobb har till viss del varit begränsande. Regleringen vad gäller såväl extratjänster som traineejobb ska därför ses över i syfte att bredda möjligheterna att använda dessa inom fler områden i enlighet med EU:s statsstödsregler. Efter dialog med Kommunal

och Sveriges Kommuner och Landsting avser regeringen även att göra en utbildningsinsats för tidsbegränsat anställda inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvård. Utbildningsinsatsen ska möjliggöra viktig kompetensutveckling och tillsammans med extratjänster och traineejobben förbättra kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården samt stärka de tidsbegränsat anställdas långsiktiga anknytning till arbetsmarknaden. Med dessa förändringar utgår regeringen från att berörda arbetsmarknadsparter kommer att spela en aktiv roll i framväxten av extratjänster och därmed till att minska arbetslösheten för personer som står långt från arbetsmarknaden.

Nystartsjobb har utvecklats till det största anställningsstödet sett till antalet deltagare. Nystartsjobb har tidigare visat sig ha betydande undanträngningseffekter och det finns även tecken på att den del av denna undanträngning som utgör dödviktseffekter kan vara betydande. Det finns därför en risk för att övergångar till arbete subventioneras mer än vad som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. För att nystartsjobben ska bli mer träffsäkra och effektiva avser regeringen både att sänka subventionen för personer som har varit arbetslösa i mindre än 2 år samt korta de maximala stödperioderna.

Regeringen avser att öka subventionen i nystartsjobb för personer som varit arbetslösa i mer än 3 år och för nyanlända för att stärka deras möjligheter till inträde och etablering på arbetsmarknaden. Regeringen kommer under 2017 att ställa krav på anställningsvillkor som följer, eller är likvärdiga med, kollektivavtal även för nystartsjobb. Syftet med förändringen är att säkerställa lika goda arbetsvillkor för alla som anställs med en lönesubvention. Förslaget innebär därmed att kraven i detta avseende blir mer lika de övriga anställningsstöden. Den föreslagna förändringen bedöms minska den s.k. dödvikten och resurserna kan omprioriteras för insatser till de personer som står längst från arbetsmarknaden.

Inom Regeringskansliet bedrivs också ett mer generellt arbete med att förenkla och göra anställningsstöden mer effektiva.

De arbetsintegrerade sociala företagen gör i dag en stor insats när det gäller att skapa arbetstillfällen för människor som varit arbetslösa eller riskerar att bli långtidsarbetslösa. Dessutom stärker de människors förutsättningar att så

småningom bli anställningsbara. Det är angeläget att de sociala företagen ges förutsättningar för att göra så även i framtiden. Regeringen har uppdragit åt Tillväxtverket att i samråd med Arbetsförmedlingen och inom ramen för EU:s statsstödsregelverk utarbeta och genomföra ett tvärsektorielt program med insatser som stimulerar till att fler arbetsintegrerade sociala företag startar och växer och med det antalet sysselsätta.

Personer med funktionsnedsättning behövs på arbetsmarknaden. De ska kunna vara delaktiga i samhällslivet och arbetslivet utifrån sina förutsättningar. Människors kompetens och erfarenheter behövs och ska tas till vara, oavsett om personen har en funktionsnedsättning eller inte. Det skapar förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Alltför många personer med funktionsnedsättning står utan arbete. För att förbättra möjligheterna till ett framtida arbete för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, har regeringen gett statliga myndigheter i uppdrag att ställa praktikplatser till förfogande åt Arbetsförmedlingen (dnr A2016/00216/A). Uppdraget pågår under perioden 1 april 2016 till 31 december 2018.

Att understödja att personer har rätt kompetens är ett sätt att stärka deras position på arbetsmarknaden. För personer som har behov av tolkstöd vid fortbildning avser därför regeringen att, inom de budgeterade ramarna, höja taknivån för ersättning från dagens 50 000 kronor till 150 000 kronor per år.

Regeringen kommer vidare att ytterligare förstärka möjligheterna till utvecklingsanställningar vid Samhall AB. Satsningen uppgår till 24 miljoner kronor 2017 och 118 miljoner kronor per år 2018–2020.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen 2016 (prop. 2015/16:1) en översyn av lönestöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Avsikten är att förtydliga regelverket med ett tydligt fokus på alla individers möjlighet till utveckling av sin arbetsförmåga.

Ett led i detta arbete är att förtydliga strukturen för lönestöden till två typer av lönestöd: lönebidrag och skyddat arbete. Regeringen gör i avsnitt 4.5.2 bedömningen att lönebidrag bör byta benämning till *lönebidrag för anställning*, utvecklingsanställning till *lönebidrag för utveck-*

*ling i anställning* och trygghetsanställning till *lönebidrag för trygghet i anställning*.

Regeringen avser att göra ytterligare förändringar i lönestöden för att tydliggöra inriktning och relationer mellan de olika formerna av lönebidrag, samt för att göra stöden mer ändamålsenliga. Utgångspunkten för detta arbete är att bättre ta till vara och stödja utvecklingen av individers kompetens och arbetsförmåga, vilket möjliggör för fler kvinnor och män att få eller behålla ett arbete.

Regeringen avsatte i budgetpropositionen 2016 medel från och med 2017 med anledning av förändringar i lönestöden, inklusive medel för informationsinsatser och för en förstärkning av Arbetsförmedlingens arbete med lönestöden.

Regeringen avsätter nu också resurser för att talet för den bidragsgrundade lönekostnaden för subventionerade anställningar med lönebidrag ska höjas från 16 700 till 17 100 kronor från och med 2017. Detta för att stärka förutsättningarna för ökad sysselsättning och förbättra arbetsmarknadsdeltagandet för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

### Förändringar inom arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen syftar till att skapa ekonomisk trygghet under omställning till arbete. Alltför många arbetslösa står dock i dag utanför denna trygghet.

Regeringen har tidigare aviserat att ett arbete ska inledas i syfte att underlätta för fler att kvalificera sig för och ansluta sig till försäkringen. Inom Regeringskansliet pågår nu en översyn av arbetslöshetsförsäkringen i det avseendet. Översynen omfattar också vissa andra frågor som tidigare utretts av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU 2015:21). En departementsskrivelse ska remitteras under hösten med förslag om förtroendevaldas rätt till ersättning, samordning av pension och arbetslöshetsersättning samt vissa efterfrågade administrativa förenklingar. Avsikten är att dessa förändringar träder i kraft under 2018.

I lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns en möjlighet att begränsa rätten till arbetslöshetsersättning för den som utför deltidarbete. Nuvarande begränsning innebär att arbetslöshetsersättning kan lämnas under längst 75 ersättningsdagar inom en ersättningsperiod

för veckor som en sökande deltidsarbetar. Utformningen av deltidsbegränsningen innebär, i regel, att den som arbetar i liten omfattning förbrukar sina deltidsdagar i betydligt snabbare takt än den som har ett deltidsarbete i större omfattning. En betydligt större andel kvinnor än män arbetar ofrivilligt deltid. Kvinnor deltar också i mindre utsträckning än män i arbetskraften, särskilt kvinnor födda utanför Europa. Jämställdheten på arbetsmarknaden är av grundläggande betydelse för jämställdheten i övrigt i samhället.

Regeringen anser att det inte är rimligt att omställningstiden för de som deltidsarbetar under arbetslösheten varierar så pass kraftigt. Det är inte heller rimligt att den som försöker komma tillbaka till arbetsmarknaden ska behöva tacka nej till arbete för att vara säker på att klara sin försörjning. Regeringen avser därför att ändra reglerna för deltidsarbete under tid med arbetslöshetsersättning så att det maximalt går att vara deltidsarbetslös och uppbära ersättning under 60 veckor. På så sätt begränsas möjligheten till deltidsutfyllnad utan att drivkrafterna att ta deltidsarbete försvagas.

Våren 2015 presenterade den parlamentariska socialförsäkringsutredningen sitt slutbetänkande. Betänkandet innehöll bl.a. förslag om ersättningsgrundande inkomst (EGI). Betänkandet har remissbehandlats och regeringen har tagit del av remissinstansernas yttranden.

Efter ett förslag från Skatteverket har Finansdepartementet remitterat promemorian Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen. Regeringen bedömer att uppgifter på individnivå om utbetalda ersättningar för arbete och skatteavdrag bör lämnas löpande till Skatteverket. Regeringen bedömer även att uppgifterna bör lämnas i en arbetsgivardeklaration i stället för i en kontrolluppgift. Avsikten är att en proposition ska lämnas före utgången av 2016 (Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.27). Det återstår ytterligare utredningsinsatser för att se över om och hur uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen kan användas inom arbetslöshetsförsäkringen.

## Socialfondsprogrammet 2014–2020

En av målgrupperna i det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020 är nyanlända med uppehållstillstånd. Svenska ESF-rådet har vidtagit förberedelser för att med början 2017 göra betydande insatser för nyanlända i etableringsuppdraget. Exempel på insatser är kompetensutveckling, sfi med olika kompletterande insatser samt validering av utbildning och yrkeskunskaper. Socialfondsprogrammet ska öka övergångarna till arbete även för andra grupper som står långt från arbetsmarknaden och underlätta ungas etablering i arbetslivet och deltagande i utbildning. Programmet möjliggör bl.a. en högre grad av individuell anpassning än ordinarie insatser liksom utveckling av nya metoder och arbetssätt och förstärker därigenom den nationella arbetsmarknadspolitiken. Ett mervärde skapas också genom att socialfondsprogrammet dels bygger på samarbete mellan aktörer på nationell, regional och lokal nivå, dels kan underlätta insatser som förutsätter kopplingar mellan politikområden. Socialfondsprogrammet ska särskilt förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad. Inom ramen för programmet genomförs vidare kompetensutveckling av sysselsatta för att stärka individernas ställning på arbetsmarknaden.

#### 4.5.1 Sammanfattande redovisning av reformer och finansiering

**Tabell 4.7 Beräknade utgifter UO14 totalt och per åtgärd**

Miljoner kronor

	2017	2018	2019	2020
Extratjänster och moderna beredskapsjobb <sup>1</sup>	327	653	825	1 009
Arbetsförmedlingen etableringsuppdraget <sup>2</sup>	520	570	700	600
Översyn etableringsuppdraget	10	0	0	0
Kompetenskartläggning asylsöde	90	55	55	55
Utvidgat uppdrag Dua avseende nyanlända (främjandemedel)	30	30	0	0
Bosättningsfrågor nyanlända <sup>3</sup>	-50	-30	-30	-30
Effektivare nystartsjobb med kollektivavtalsenliga villkor	-705	-1 447	-1 330	-1 397
Utvecklingsanställningar Samhall	24	118	118	118
Höjt tak lönebidrag	160	280	380	390
Översyn lönestöd för personer med funktionsnedsättning <sup>4</sup>	0	0	0	0
Deltidsbegränsningen i arbetslöshetsförsäkringen m.m.	99	121	125	128
Sänkt utvecklingsersättning <sup>5</sup>	-36	-69	-77	-84
Delfinansiering studiestartsstöd	-395	-790	-778	-761
Reviderad volym extratjänster och traineejobb	-1 508	-1 168	-473	0
Effektiviseringar i garantierna	-209	-201	-213	-224
Nationell digital infrastruktur <sup>6</sup>	-2	-2	-2	-2
<b>Summa UO14 Arbetsmarknad</b>	<b>-1 645</b>	<b>-1 880</b>	<b>-700</b>	<b>-198</b>
<b>Finansiellt sparande<sup>7</sup></b>	<b>1 525</b>	<b>1 807</b>	<b>697</b>	<b>228</b>
<i>1:1 AF förvaltningsanslag</i>	<i>643</i>	<i>671</i>	<i>787</i>	<i>687</i>
<i>1:2 Bidrag arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd</i>	<i>1 672</i>	<i>916</i>	<i>4</i>	<i>-488</i>
<i>1:3 Kostnader arbetsmarknads-politiska program och insatser</i>	<i>-3 393</i>	<i>-2 485</i>	<i>-778</i>	<i>346</i>
<i>1:4 Lönebidrag och Samhall</i>	<i>135</i>	<i>372</i>	<i>512</i>	<i>523</i>
<i>1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar</i>	<i>-702</i>	<i>-1 354</i>	<i>-1 225</i>	<i>-1 266</i>

Anm: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

<sup>1</sup> I samband med detta föreslås även under utg.omr. 16 Utbildning och universitetforskning en ökning av antalet utbildningsplatser för tidsbegränsat anställda inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård med 50 mnkr 2017, 200 mnkr 2018, 200 mnkr 2019 och 50 mnkr 2020.

<sup>2</sup> På ändringsbudget i samband med denna proposition föreslås även anslaget ökas med 130 mnkr 2016.

<sup>3</sup> Innebär motsvarande ökning av utg.omr. 8 Migration.

<sup>4</sup> Innebär en överföring från anslag 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. med 75 mnkr till anslaget 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader vilket beräknats i samband med budgetpropositionen för 2016.

<sup>5</sup> Innebär att utg.omr. 15 Studiestöd föreslås ökas med 10 mnkr 2017 och beräknas öka med 20 mnkr 2018, 22 mnkr 2019 och 23 mnkr 2020. Vidare föreslås även att utg.omr. 10 ökas med 2,5 mnkr 2017.

<sup>6</sup> Generell besparing på myndigheter för att finansiera nationell digital infrastruktur.

<sup>7</sup> Nettoutgifter under utg.omr. exklusive statliga ålderspensionsavgifter och effekter på budgetens inkomstsida.

Regeringen har i budgetpropositionen på kort sikt reviderat ner volymerna och därmed också utgifterna för traineejobb och extratjänster. Besparingen som uppkommer används för att finansiera reformer som regeringen föreslår i denna proposition. Anledningen till nedjusteringen är dels att det generellt sett tar tid för nya arbetsmarknadspolitiska program att komma igång, dels att den starka konjunkturen har förbättrat möjligheterna för ungdomar att hitta ett arbete. Den långsiktiga målsättningen ligger dock fast. De förändringar i regelverket för traineejobb och extratjänster som gjorts och de förändringar som aviseras i denna proposition kommer att bidra till högre volymer i stöden och därmed att fler personer med svag förankring på arbetsmarknaden stärker sina jobbchanser.

Därutöver sker en generell besparing på verksamhetskostnader i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar under anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Dessa kostnader utgörs bl.a. av utgifter för arbetsträning, arbetsmarknadsutbildning och andra externa leverantörer.

#### 4.5.2 Lagändringar med anledning av byte av benämning på tre av lönestöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

##### *Ärendet och dess beredning*

I departementspromemorian Förtydliganden av lönestöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga – byte av benämningar på lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning (Ds 2016:14), görs bedömningen att tre av lönestöden för personer med funktionsnedsättning ska byta benämning. Vidare lämnas förslag till ändringar i de lagar där lönestöden nämns. De bedömningar och förslag som lämnas i promemorian är ett led i den översyn av lönestöden som bedrivs inom Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) i syfte att förtydliga regelverket med ett fokus på alla individers möjlighet till utveckling av sin arbetsförmåga. Promemorian har remissbehandlats. Remissvaren och en remissammanställning finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr A2016/00994/A).



*Lagrådet*

Fyra av de aktuella lagarna, förslag 2.2–2.5, är av sådant slag att Lagrådets yttrande ska inhämtas. De föreslagna ändringarna är emellertid författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats.

*Benämningarna på lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning bör ändras*

**Regeringens bedömning:** Lönebidrag bör byta benämning till lönebidrag för anställning. Utvecklingsanställning bör byta benämning till lönebidrag för utveckling i anställning. Trygghetsanställning bör byta benämning till lönebidrag för trygghet i anställning.

**Promemorians bedömning:** Överensstämmer huvudsakligen med regeringens.

**Remissinstanserna:** Flertalet remissinstanser tillstyrker eller ser positivt på promemorians bedömning att benämningarna på lönestöden bör ändras. *Arbetsgivarverket, Arbetsförmedlingen, Myndigheten för delaktighet, Arbetsdomstolen, Sveriges Kommuner och Landsting och Landsorganisationen i Sverige (LO)* väcker dock frågor om hur ordet anställning bör användas i benämningarna av lönestöden. Arbetsförmedlingen har vidare synpunkter på det första gemensamma ledet i benämningarna och anser att lönestöd är ett bättre alternativ än lönebidrag.

**Skälen för regeringens bedömning:** Det finns i dag flera lönestöd för personer med funktionsnedsättning i förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. Regeringens bedömning är att de tre lönestöd som inte utgör skyddat arbete bör byta benämning i syfte att förenkla och förtydliga regelverket.

De tre lönestöden lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning liknar varandra i flera viktiga avseenden. De kan alla, till skillnad från skyddat arbete, lämnas till både privata och offentliga arbetsgivare. De tre stöden har samma konstruktion för beräkning av lönesubventionen och det finns även, till skillnad från vid skyddat arbete, en möjlighet att lämna

kompletterande stöd i form av personligt biträde, anordnarbidrag och särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS). Dagens benämningar på de tre lönestöden ger inte ledning om dessa likheter. Regeringens bedömning är därför att de tre lönestödens benämningar bör vara mer enhetliga för att bättre avspeglade stödets likheter. Därmed kommer det att finnas två typer av lönestöd: lönebidrag och skyddat arbete. Därtill gör regeringen bedömningen att benämningarna på de enskilda stödformerna bör avspeglade funktionen i den aktuella stödformen.

De nuvarande benämningarna av lönestöden utvecklingsanställning och trygghetsanställning riskerar vidare att ge det felaktiga intrycket att stöden utgör särskilda anställningsformer. Vilken anställningsform som ett anställningsavtal avser bestäms dock inte av det eventuella arbetsmarknadspolitiska stöd som lämnas för anställningen. Regeringens bedömning är därför att ordledet ”-anställning” inte längre ska användas i benämningarna av de båda lönestöden.

Regeringen har alltså för avsikt att ändra benämningarna på lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning. Lönestöden regleras i förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. Dessutom behöver följdändringar göras i ett antal lagar där lönestöden nämns. Lagändringarna har beretts i departementspromemorian Förtydliganden av lönestöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga – byte av benämningar på lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning (Ds 2016:14) och remissynpunkter på de ändrade benämningarna behandlas i det följande.

I promemorian görs bedömningen att lönebidrag ska utgöra det första ledet i benämningarna av lönestöden. *Arbetsförmedlingen* förespråkar i sitt remissyttrande att det första ledet i stället ska vara lönestöd. Lönebidrag är enligt Arbetsförmedlingen förvisso en inarbetad och känd benämning, men just därför skulle också ett nytt begrepp skicka en tydligare signal om förändring.

Regeringen har viss förståelse för Arbetsförmedlingens invändning. Ordet stöd används dock i dag som ett led i benämningarna av vissa insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, till exempel

stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen och stöd till personligt biträde. Tydlighetsskäl talar enligt regeringens mening för att även fortsättningsvis språkligt skilja mellan lönebidrag och andra kompletterande stödinsatser. Lönebidrag är dessutom en inarbetad och välkänd stödform och regeringens bedömning är att lönebidrag därför bör utgöra det första gemensamma ledet i benämningarna av de tre lönestöden som inte utgör skyddat arbete.

I departementspromemorian görs bedömningen att lönebidrag ska byta benämning till lönebidrag för anställning. *Arbetsgivarverket, Arbetsförmedlingen, Myndigheten för delaktighet, Sveriges Kommuner och Landsting* och *LO* påpekar att benämningen lönebidrag för anställning riskerar att ge det felaktiga intrycket att de andra formerna av lönebidrag inte lämnas för anställning. Sveriges Kommuner och Landsting föreslår att den nya benämningen på dagens lönebidrag ska vara lönebidrag för arbetsinriktning, lönebidrag för inriktning mot arbete, lönebidrag för arbetsanpassning eller annan benämning som tydliggör att stödet ges för anpassning till det aktuella arbetet som utförs. *LO* anser att lönebidrag för utveckling i anställning är en bättre benämning än vad lönebidrag för anställning är. Arbetsgivarverket anser att lönebidrag för arbetslivsinriktade insatser eller liknande är en passande benämning.

*Arbetsdomstolen* menar att det finns ett värde i att det av benämningarna för de olika formerna av lönebidrag framgår att det är lönebidrag för just anställning. *Domstolen* anser att detta inte med tillräcklig tydlighet framgår av de föreslagna benämningarna lönebidrag för utveckling och lönebidrag för trygghet. *Arbetsdomstolen* anser att regeringen bör överväga till exempel lönebidrag för utveckling i anställning och lönebidrag för trygghet i anställning.

Regeringen har förståelse för såväl *Arbetsgivarverkets, Sveriges Kommuner och Landstings, LO:s, Arbetsförmedlingens* och *Myndigheten för delaktighets* som *Arbetsdomstolens* synpunkter. Alla tre formerna av lönebidrag syftar till att stödja personer med funktionsnedsättning i anställning. Därför talar tydlighetsskäl för att ordet anställning inte endast bör ingå i en av lönestödens benämningar utan antingen i alla benämningar eller inte i någon. Enligt regeringens mening uppnås en ändamålsenlig tydlighet med *Arbetsdomstolens* förslag samtidigt som benämningarna likt promemorians bedöm-

ning ger tydlig ledning om lönestödens funktion. Någon risk för att benämningarna ger det felaktiga intrycket av att det rör sig om särskilda anställningsformer finns då inte heller.

I övrigt har remissinstanserna inte lämnat synpunkter på de benämningar som förespråkas i promemorian.

#### *Benämningen på lönebidrag ska ändras i socialförsäkringsbalken*

**Regeringens förslag:** Benämningen lönebidrag ska ändras till lönebidrag för anställning i socialförsäkringsbalken.

**Promemorians förslag:** Överensstämmer med regeringens.

**Remissinstanserna:** *Samhall AB* menar att lönebidrag för utveckling och lönebidrag för trygghet är insatser för målgruppen med tre fjärdedels sjukersättning som kan vara lika bra eller bättre än lönebidrag för anställning och att dessa lönestöd därför bör föras in som en möjlighet i socialförsäkringsbalken.

**Skälen för regeringens förslag:** Enligt socialförsäkringsbalken ska Försäkringskassan i vissa fall betala ersättning med ett belopp som motsvarar kostnaderna för en anställning med lönebidrag enligt grunder som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Eftersom regeringen nu gör bedömningen att lönebidrag bör byta benämning, föreslår regeringen att benämningen även ska ändras i socialförsäkringsbalken. Skälen för bytet av benämning redovisas ovan. *Samhall AB* föreslår i sitt remissyttrande att lönebidrag för utveckling och lönebidrag för trygghet ska läggas till i den aktuella paragrafen i socialförsäkringsbalken. Det har emellertid inte ingått i detta lagstiftningsärende att överväga förändringar i Försäkringskassans skyldighet enligt socialförsäkringsbalken att i vissa fall lämna ersättning för kostnader för en anställning med lönestöd.

*Benämningen på utvecklingsanställning ska ändras i lagen om anställningsskydd och lagen om offentlig anställning*

**Regeringens förslag:** Benämningen utvecklingsanställning ska ändras till lönebidrag för utveckling i anställning i lagen om anställningsskydd och lagen om offentlig anställning.

**Promemorians förslag:** Överensstämmer huvudsakligen med regeringens.

**Remissinstanserna:** Inga särskilda synpunkter har lämnats av remissinstanserna.

**Skälen för regeringens förslag:** I lagen (1982:80) om anställningsskydd och lagen (1994:260) om offentlig anställning undantas vissa arbetstagare från lagarnas tillämpningsområden. Bland de arbetstagare som undantas finns arbetstagare i utvecklingsanställning. Som framgår ovan gör regeringen nu bedömningen att lönestödet utvecklingsanställning bör byta benämning till lönebidrag för utveckling i anställning. Därmed föreslår regeringen att det i stället för arbetstagare i utvecklingsanställning står arbetstagare med lönebidrag för utveckling i anställning i uppräkningsav arbetstagare som är undantagna tillämpningsområdena för lagen om anställningsskydd och lagen om offentlig anställning.

*Trygghetsanställning tas bort från uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser i 7 § lagen om arbetsmarknadspolitiska program*

**Regeringens förslag:** Trygghetsanställning tas bort från uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser i 7 § lagen om arbetsmarknadspolitiska program.

**Promemorians förslag:** Överensstämmer huvudsakligen med regeringens.

**Remissinstanserna:** Inga särskilda synpunkter har lämnats av remissinstanserna.

**Skälen för regeringens förslag:** Av första stycket 7 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program framgår att deltagare i arbetsmarknadspolitiska program inte ska anses som arbetstagare om inte programmet gäller vissa särskilt angivna arbetsmarknadspolitiska insatser, däribland lönebidrag och trygghetsanställning. När utvecklingsanställning infördes

2006 lades stödformen inte med i bestämmelsens uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser. Enligt regeringens mening borde så ha skett varför regeringen nu föreslår att även lönebidrag för utveckling i anställning (nuvarande utvecklingsanställning) bör omfattas av bestämmelsen. Eftersom lönebidrag för anställning, lönebidrag för utveckling i anställning och lönebidrag för trygghet i anställning kommer att utgöra olika former av lönebidrag ryms dessa tre lönestöd under den gemensamma beteckningen lönebidrag. Därmed bör trygghetsanställning tas bort ur bestämmelsen och lönebidrag bli kvar som en samlingsbeteckning för de olika formerna av lönebidrag.

Regeringen föreslår vidare att bestämmelsen i 7 § första stycket lagen om arbetsmarknadspolitiska program förenklas på så sätt att uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser görs i en punktuppställning i stället för i löpande text.

*Benämningen på utvecklingsanställning ska ändras i lagen om uthyrning av arbetstagare*

**Regeringens förslag:** Benämningen på utvecklingsanställning ska ändras till lönebidrag för utveckling i anställning i lagen om uthyrning av arbetstagare.

**Promemorians förslag:** Överensstämmer huvudsakligen med regeringens.

**Remissinstanserna:** Inga särskilda synpunkter har lämnats av remissinstanserna.

**Skälen för regeringens förslag:** Arbetstagare som är anställda i bemanningsföretag omfattas enligt lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare av ett krav på likabehandling vad gäller grundläggande arbets- och anställningsvillkor. Vissa arbetstagare är emellertid undantagna lagens krav på likabehandling. Det gäller bland annat arbetstagare som är anställda i utvecklingsanställning. I och med att regeringen gör bedömningen att benämningen på utvecklingsanställning ska ändras till lönebidrag för utveckling i anställning, föreslår regeringen även att benämningen ska ändras i lagen om uthyrning av arbetstagare.

*Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser*

**Regeringens förslag:** Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2017. För anställningar med de lönestöd som får ändrade benämningar och som har beslutats före ikraftträdandet ska de ändrade paragraferna gälla i den äldre lydelsen.

**Promemorians förslag:** Överensstämmer med regeringens.

**Remissinstanserna:** *Arbetsförmedlingen* avstyrker det föreslagna datumet för ikraftträdandet och förordar i stället den 1 januari 2018. Skälen för detta är att ett för tidigt datum innebär risk att nödvändiga förändringar av exempelvis systemstöd inte hinns med och att andra av regeringen aviserade förändringar, exempelvis inom etableringsområdet, också är omfattande och kommer kräva avsevärt implementeringsarbete.

**Skälen för regeringens förslag:** Det är angeläget att de föreslagna lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt och vid ett och samma tillfälle. Arbetsförmedlingen förespråkar ett ikraftträdande per den 1 januari 2018. Regeringen menar emellertid att intresset av att reformen av lönestöden får genomslag så snart som möjligt väger tungt och att tidpunkt för ikraftträdandet därför ska vara den 1 juli 2017.

Äldre föreskrifter ska tillämpas för anställningar med lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning som har beslutats före ikraftträdandet. Därför ska övergångsbestämmelser med den innebörden tas in i samtliga lagförslag.

**Författningskommentar**

*Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken*

33 kap. 28 §

Av paragrafen framgår att för den som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning och som får en anställning med lönebidrag eller hos Samhall Aktiebolag, som motsvarar den återstående arbetsförmågan, ska Försäkringskassan betala ersättning för kostnader för anställningen enligt grunder som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Förslaget innebär att ordet lönebidrag byts mot den nya benämningen på stödet

– lönebidrag för anställning. Paragrafen ändras också så att det tydligare framgår att det rör sig om en s.k. upplysningsbestämmelse om möjligheten att meddela föreskrifter. Någon ändring i sak är inte avsedd.

*Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd*

1 §

Enligt paragrafen undantas vissa angivna arbetstagare från lagens tillämpningsområde. Förslaget innebär att ordet utvecklingsanställning byts mot den nya benämningen på stödet – lönebidrag för utveckling i anställning. Någon ändring i sak är inte avsedd.

*Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning*

3 §

Enligt paragrafen gäller inte lagen vissa angivna arbetstagare. Förslaget innebär att ordet utvecklingsanställning byts mot den nya benämningen på stödet – lönebidrag för utveckling i anställning. Regeringens avsikt är att de olika formerna av lönebidrag ska omfattas av uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser i 7 § första stycket lagen om arbetsmarknadspolitiska program. Någon ändring i sak är inte avsedd.

*Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program*

7 §

I paragrafens första stycke anges att den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program inte ska anses som arbetstagare om inte programmet gäller vissa uppräknade arbetsmarknadspolitiska insatser. Ändringen innebär att trygghetsanställning tas bort från uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser. Ändringen innebär att trygghetsanställning tas bort från uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser. Ändringen innebär att lönebidrag blir den gemensamma beteckningen för de olika formerna av lönebidrag. Därmed omfattas inte bara deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med lönebidrag för anställning eller lönebidrag för trygghet i anställning av bestämmelsen, utan även deltagare med lönebidrag för utveckling i anställning (nuvarande utvecklingsanställning). Förslaget innebär vidare att stycket förenklas på så sätt att uppräkningsav arbetsmarknadspolitiska insatser görs i punktuppställning i stället för i löpande text.

Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare

7 §

I paragrafen framgår ett undantag från kravet på likabehandling för vissa anställda med vissa lönestöd. Förslaget innebär att ordet utvecklingsanställning byts mot den nya benämningen på stödet – lönebidrag för utveckling i anställning. Någon ändring i sak är inte avsedd.

## 4.6 Budgetförslag

### 4.6.1 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

**Tabell 4.8 Anslagsutveckling 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader**

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags-sparande	Belopp
2015	Utfall	7 466 600		176 679
2016	Anslag	7 960 571 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	8 137 250
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>8 381 086</b>		
2018	Beräknat	8 377 815 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	8 045 244 <sup>3</sup>		
2020	Beräknat	8 019 945 <sup>4</sup>		

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 8 209 818 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 7 718 726 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>4</sup> Motsvarar 7 530 224 tkr i 2017 års prisnivå.

### Ändamål

Anslaget får användas för Arbetsförmedlingens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för viss del av den statliga nationella medfinansieringen av det nationella socialfundsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020. Anslaget får därutöver användas för medfinansiering av projekt inom regionalfondsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020, som ligger i linje med målen för den svenska arbetsmarknadspolitik.

**Tabell 4.9 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	7 801	7 969	-168
Prognos 2016	692	298	394
Budget 2017	0	802	-802

Uppdragsverksamheten avser tjänsteexport som i huvudsak finansieras av Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida) och EU. Verksamheten sker i enlighet med inriktningen för det svenska biståndet och EU:s prioriterade områden. Insatserna består i att utveckla styrning, organisation, tjänster och metoder på arbetsförmedlingar inklusive arbetslivsinriktad rehabilitering. Det ackumulerade överskottet i verksamheten uppgick till drygt 1 miljon kronor till och med 2015.

### Regeringens överväganden

Antalet deltagare i etableringsuppdraget väntas öka kraftigt under 2017 och 2018. För att säkerställa kvaliteten i etableringsuppdraget föreslås att anslaget ökas med 520 miljoner kronor 2017, 570 miljoner kronor 2018, 700 miljoner kronor 2019 samt 600 miljoner kronor 2020.

I enlighet med vad regeringen angav i propositionen Vårändringsbudget för 2016 ska Arbetsförmedlingen, för att främja en snabbare etablering på arbetsmarknaden, erbjuda kompetenskartläggning till asylsökande. För att finansiera denna verksamhet under kommande år föreslås att anslaget ökas med 90 miljoner kronor 2017 och med 55 miljoner kronor från och med 2018.

Den 1 januari 2017 överförs uppgiften att ansvara för bosättning av vissa nyanlända från Arbetsförmedlingen till Migrationsverket. Med anledning av detta föreslås anslaget minskas med 50 miljoner kronor 2017 och med 30 miljoner kronor från och med 2018. Myndigheterna har fått i uppdrag att förbereda och genomföra överföringen respektive inordnandet av uppgifterna.

Regeringen avser att återkomma med förslag för att förenkla och effektivisera etableringsuppdraget. Syftet är att regleringen av nyanländas etablering ska bli mer enhetlig med det arbetsmarknadspolitiska regelverket i övrigt. För att möjliggöra för Arbetsförmedlingen att anpassa verksamheten till ett förändrat regelverk

föreslås att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2017.

För att stärka Arbetsförmedlingens arbete med de lönestöd som finns för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt för att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra informationsinsatser föreslås att anslaget ökas med 75 miljoner kronor 2017, 78 miljoner kronor 2018 och med 64 miljoner kronor från och med 2019. Samtidigt föreslås en minskning av anslag 1:4 *Lönebidrag och Samball m.m.* med motsvarande belopp. Reformerna i denna budgetproposition innebär sammantaget att anslaget ökas med 643 miljoner kronor 2017, 671 miljoner kronor 2018, 787 miljoner kronor 2019 och med 687 miljoner kronor 2020. Övriga förändringar sker med anledning av tidigare aviserade beslut. Sammantaget innebär förslagen att Arbetsförmedlingen kommer kunna öka antalet anställda, framför allt vad avser personal som arbetar med etableringsuppdraget. Eventuella ytterligare personalkonsekvenser kan för närvarande inte överblickas.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 8 381 086 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 8 377 815 000 kronor, 8 045 244 000 kronor respektive 8 019 945 000 kronor.

**Tabell 4.10 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>7 815 571</b>	<b>7 815 571</b>	<b>7 815 571</b>	<b>7 815 571</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	135 138	297 833	471 469	652 205
Beslut	405 494	215 220	-277 911	-484 733
<i>Beslut BP17<sup>3</sup></i>	<i>617 992</i>	<i>622 992</i>	<i>752 992</i>	<i>652 992</i>
<i>Varav</i>				
Etableringsuppdraget	520 000	570 000	700 000	600 000
Översyn etableringsuppdraget	10 000	0	0	0
Kompetenskartläggning asylsökande	90 000	55 000	55 000	55 000
Nationell digital infrastruktur	-2 008	-2 008	-2 008	-2 008
Överföring till/från andra anslag <sup>3</sup>	24 883	49 191	36 115	36 903
<i>Varav</i>				
Översyn lönestöd för personer med funktionsnedsättning	74 883	78 273	64 144	64 144
Bosättningsfrågor nyanlända	-50 000	-30 000	-30 000	-30 000
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>8 381 086</b>	<b>8 377 815</b>	<b>8 045 244</b>	<b>8 019 945</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

<sup>3</sup> Besluten och överföringarna är exklusive pris- och löneomräkning.

## 4.6.2 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

**Tabell 4.11 Anslagsutveckling 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd**

Tusental kronor

2015	Utfall	28 988 157	Anslags-sparande	2 302 646
2016	Anslag	30 442 994 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	29 472 398
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>27 445 318</b>		
2018	Beräknat	25 070 719 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	24 046 965 <sup>3</sup>		
2020	Beräknat	23 584 416 <sup>4</sup>		

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, statliga ålderspensionsavgifter samt statsbidrag till arbetslöshetskassor enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Anslaget får användas för utgifter för vad avser aktivitetsstöd för en viss del av den statliga nationella medfinansieringen av det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020. Anslaget får även användas för utgifter för medfinansiering av sådana projekt inom regionalfondsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020, vilka ligger i linje med målen för den svenska arbetsmarknadspolitik.

Av medlen under anslaget får högst 750 000 000 kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*.

### Regeringens överväganden

#### *Bidrag till arbetslöshetsersättning*

Under 2015 erhöll i genomsnitt 71 000 personer i månaden arbetslöshetsersättning vid heltidsarbetslöshet, vilket var ca 7 000 färre än 2014. Antalet personer som uppbar ersättning vid deltidsarbetslöshet var ca 26 000, vilket var 2 000 färre än 2014. Som deltidsarbetslös ersättningsstagare räknas den som någon gång under månaden har arbetat och erhållit arbetslöshetsersättning under en och samma vecka.

År 2015 uppgick utgifterna för arbetslöshetsersättning till totalt 12 509 miljoner kronor. Det innebär att utgifterna minskade med 937 miljoner kronor jämfört med 2014. Inte sedan i början av 1990-talet har utgifterna och antalet ersättningsstagare varit lägre.

Under 2015 har regeringen, med stöd av 93 a § lagen om arbetslöshetskassor, lämnat ett bidrag om 8 miljoner kronor till små arbetslöshetskassor för att kompensera deras höga administrativa kostnader per medlem.

Utgifterna för arbetslöshetsersättning beräknas uppgå till 12 870 miljoner kronor under 2016, vilket är 1 269 miljoner kronor mindre än ursprungligt beräknade medel i statens budget. Jämfört med bedömningen i 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna för arbetslöshetsersättning minska med 638 miljoner kronor 2016 och med 88 miljoner kronor 2017. Utgifterna beräknas öka med 150 miljoner kronor 2018, för att sedan minska med 269 miljoner kronor 2019 och med 720 miljoner kronor 2020.

#### *Aktivitetsstöd*

Under 2015 uppgick antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som berättigar till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning till i genomsnitt 176 500 personer per månad enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik. Detta innebär en minskning med 500 personer jämfört med 2014. Av deltagarna var det ca 15 000 som uppbar etableringsersättning och ca 7 000 som fick sin försörjning genom rehabiliteringspenning. Dessa utgifter belastade utg.omr. 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering respektive utg.omr. 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Antalet deltagare med annan ersättning än aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning har ökat de senaste åren, vilket har bidragit till att kostnaderna för aktivitetsstöd inte i samma utsträckning har följt antalet deltagare i insatserna.

År 2015 uppgick utgifterna för aktivitetsstöd, inklusive utvecklingsersättning, till 14 103 miljoner kronor, vilket var en minskning med 347 miljoner kronor jämfört med 2014.

Utgifterna för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning beräknas uppgå till 13 862 miljoner kronor 2016, vilket är 298 miljoner kronor högre än ursprungligt anvisade medel i statens budget för 2016.

Jämfört med bedömningen i 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning öka med 247 miljoner kronor 2016 och 1 453 miljoner kronor 2017, 338 miljoner kronor 2018, för att sedan minska med 577 miljoner kronor 2019 och med 1 148 miljoner kronor 2020.

#### *Statliga ålderspensionsavgifter*

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd är belagda med statliga ålderspensionsavgifter som uppgår till cirka tio procent av den utbetalade ersättningen. Det preliminära beloppet som beräknas årligen, korrigeras med tre års eftersläpning utifrån utfall genom ett s.k. regleringsbelopp. Avsatta medel för avgiften utbetalas med en tolfedel av beloppet varje månad från Arbetsförmedlingen till Pensionsmyndigheten. Under 2015 utbetalades 2 376 miljoner kronor i statliga ålderspensionsavgifter. Utgifterna för statliga ålderspensionsavgifter 2016 kommer att uppgå till 2 741 miljoner kronor, vilket inkluderar regleringsbeloppet för 2013 som motsvarar ett saldo om 89 miljoner kronor. För 2017 beräknas utgifterna bli 2 293 miljoner kronor, vilket inkluderar regleringsbeloppet för 2014 som minskar utgifterna med 86 miljoner kronor.

#### *Anslaget totalt*

Anslagssparandet för 2015 uppgick till 2 303 miljoner kronor och har förts bort som en indragning från anslaget.

För 2016 beräknas utgifterna på anslaget uppgå till 29 472 miljoner kronor, vilket är 971 miljoner kronor lägre än ursprungligt anvisade medel i statens budget för 2016. Kommande år ökar utgifterna med 1 104 miljoner kronor 2017, 944 miljoner kronor 2018 och med 178 miljoner kronor 2019 jämfört med budgetpropositionen för 2016.

Reformer och finansering som redovisas i avsnitt 4.5 innebär att anslaget ökar med 1 672 miljoner kronor 2017, 916 miljoner kronor 2018 och med 4 miljoner kronor 2019 för att därefter minska med 488 miljoner kronor 2020. Den sänkta utvecklingsersättningen för unga 20–24 år innebär samtidigt att de administrativa kostnaderna för Försäkringskassan och kostnaderna för studiemedel ökar. Utg.omr. 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, anslag 2:1 *Försäkringskassan*, föreslås därför öka med 2,5 miljoner kronor 2017 och utg.omr. 15 Studiestöd, anslagen 1:2 *Studiemedel*, 1:3 *Avsätt-*

*ning för kreditförluster* och 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* föreslås öka med 10 miljoner kronor 2017. Vidare beräknas de sistnämnda anslagen öka med 20 miljoner kronor 2018, 22 miljoner kronor 2019 och med 23 miljoner kronor 2020.

I tabell 4.12 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition som påverkar anslagsnivån 2017 och framåt. Övriga makroekonomiska förutsättningar är t.ex. effekten av ändrade antaganden om antalet arbetslösa samt antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar. Jämfört med 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna minska med 391 miljoner kronor 2016, för att sedan öka med 1 557 miljoner kronor 2017 och med 525 miljoner kronor 2018, för att därefter återigen minska med 969 miljoner kronor 2019 och 2 034 miljoner kronor 2020.

Av medlen under anslaget får högst 750 000 000 kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Regeringen bedömer vidare att det inte föreligger behov av ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden för anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 27 445 318 000 kronor för 2017. Av detta belopp beräknas 12 863 522 000 kronor för bidrag till arbetslöshetsersättning, 12 288 491 000 kronor för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning och 2 293 305 000 kronor för statliga ålderspensionsavgifter.

För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 25 070 719 000 kronor, 24 046 965 000 kronor respektive 23 584 416 000 kronor.



**Tabell 4.12 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>30 442 994</b>	<b>30 442 994</b>	<b>30 442 994</b>	<b>30 442 994</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	117 420	-1 366 737	-2 430 684	-2 923 127
<i>Beslut BP17</i>	<i>1 672 342</i>	<i>915 925</i>	<i>3 991</i>	<i>488 451</i>
<i>varav</i>				
Effektivare nysartsjobb med kollektivavtalsenliga villkor	47 000	99 000	80 000	66 000
Höjt tak lönebidrag	-22 658	-45 075	-67 009	-67 452
Deltidsbegränsning a-kassan m.m.	99 000	121 000	125 000	128 000
Finansiering studiestartsstöd	-298 000	-580 000	-556 000	-532 000
Reviderad volym extratjänster och traineejobb	1 883 000	1 390 000	499 000	0
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-3 115 096	-4 005 538	-3 965 345	-3 935 451
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>27 445 318</b>	<b>25 070 719</b>	<b>24 046 965</b>	<b>23 584 416</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

#### 4.6.3 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

**Tabell 4.13 Anslagsutveckling 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser**

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	Notering	Belopp
2015	Utfall	8 891 202	Anslags-sparande	762 728
2016	Anslag	11 368 540 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	9 629 993
2017	Förslag	11 272 336		
2018	Beräknat	14 423 960		
2019	Beräknat	16 972 125		
2020	Beräknat	18 769 844		

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

## Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Av anslaget får högst 750 000 000 kronor användas för ändamål enligt anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*.

Anslaget får användas för utgifter för en viss del av den statliga nationella medfinansieringen av det nationella socialfundsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020. Anslaget får även användas för utgifter för medfinansiering av sådana projekt inom regionalfundsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020, vilka ligger i linje med målen för den svenska arbetsmarknadspolitiken.

Vidare får anslaget användas för delfinansiering av framtagande och spridning av resultat från OECD-programmet som mäter den vuxna befolkningens kunskaper och kompetens (PIAAC).

## Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 000 kronor 2018–2027.

**Skälen för regeringens förslag:** Arbetsmarknadspolitiska program och insatser där det lämnas ersättning för kringkostnader pågår normalt ca 6 månader men kan pågå längre, vilket medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 000 kronor 2018–2027.

**Tabell 4.14 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser**

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020–2027
Ingående åtaganden	4 151 982	4 111 790	5 350 361			
Nya åtaganden	3 987 388	5 350 361	6 709 639			
Infriade åtaganden	-4 027 580	-4 111 790	-5 060 000	-6 535 000	-300 000	-165 000
Utestående åtaganden	4 111 790	5 350 361	7 000 000			
<b>Erhållet/förslaget bemyndigande</b>	<b>7 010 000</b>	<b>7 010 000</b>	<b>7 000 000</b>			

### Regeringens överväganden

Utgifterna under anslaget ökade med 230 miljoner kronor 2015 jämfört med 2014 och uppgick till sammanlagt 8 891 miljoner kronor. Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program var relativt oförändrat jämfört med 2014 och uppgick till i genomsnitt 191 000 personer per månad under 2015 enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik. Ökade kostnader för program utanför garantierna och för Delegationen för unga i arbete (Dua) är de främsta förklaringarna till att utgifterna under anslaget har ökat. Antalet deltagare i garantiprogrammen minskade med knappt 6 000 personer till i genomsnitt 130 300 per månad, vilket medförde att kostnaderna minskade. Av deltagarna i program under 2015 omfattades i genomsnitt 15 200 personer av etableringsuppdraget för vissa nyanlända invandrare, vilka inte belastar anslaget utan utg.omr. 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering. Totalt 6 900 personer deltog i program under 2015 som tillhörde Arbetsförmedlingens samarbete med Försäkringskassan och utgifterna för dessa deltagare belastar utg.omr. 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Under första halvåret 2016 utbetalades 4 590 miljoner kronor under anslaget, vilket är 45 miljoner kronor mer än under samma period förra året. Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen beräknas 2016 uppgå till i genomsnitt drygt 200 000 personer per månad. Utgifterna under 2016 beräknas uppgå till sammanlagt 9 630 miljoner kronor, vilket är 739 miljoner kronor högre än utgifterna 2015. Jämfört med budgetpropositionen för 2016 beräknas utgifterna minska med 2 589 miljoner kronor 2016, 3 867 miljoner kronor 2017, 2 620 miljoner kronor 2018 och med 831 miljoner kronor 2019.

I samband med propositionen Vårändringsbudget för 2016 har anslaget minskats med 850

miljoner kronor 2016 för att bidra till finansiering av ökningarna på andra anslag.

Under 2017 beräknas i genomsnitt drygt 200 000 personer per månad delta i arbetsmarknadspolitiska program. I tabellen nedan redovisas programvolymerna och utgifterna under anslaget för perioden 2017–2020.

**Tabell 4.15 Beräknat antal kvarstående i program per månad och utgifter för arbetsmarknadspolitiska program**

	2017	2018	2019	2020
<b>Volymer (tusental)</b>				
Aktivitetsstöd och utv. ersättning <sup>1</sup>	177	157	143	133
Anställningsstöd, extratjänster och traineejobb	23	38	47	54
<b>Summa</b>	<b>200</b>	<b>194</b>	<b>190</b>	<b>187</b>
<b>Utgifter (mnkr)</b>				
Verksamhet m.m.	11 272	14 424	16 972	18 770
Aktivitetsstöd <sup>2</sup>	13 437	10 476	9 335	8 818
<b>Summa</b>	<b>24 709</b>	<b>24 900</b>	<b>26 307</b>	<b>27 588</b>

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

<sup>1</sup> Inklusive deltagare i program där aktivitetsstöd normalt lämnas men där deltagarna i stället får etableringsersättning eller rehabiliteringsersättning som belastar anslag under utg.omr. 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering respektive utg.omr. 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

<sup>2</sup> Inklusive statliga ålderspensionsavgifter.

Beloppen och volymerna ovan är beräknade och ska indikera resursutrymmet för arbetsmarknadspolitiska insatser vid Arbetsförmedlingen.

Reformer som redovisas i avsnitt 4.5 innebär att utgifterna under anslaget minskar med 3 393 miljoner kronor 2017, 2 485 miljoner kronor 2018, 778 miljoner kronor 2019 men ökar med 346 miljoner kronor 2020.

Utöver detta redovisas som beslut i tabell 4.16 även effekter av tidigare beslutade reformer. Övriga makroekonomiska förändringar beror på effekter av en uppräknings av anslaget utifrån antaganden om konsumentprisindex samt

volymförändringar som inte sker på grund av reformer.

Jämfört med 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna bli 1 738 miljoner kronor lägre 2016, 3 946 miljoner kronor lägre 2017, 2 666 miljoner kronor lägre 2018, 1 076 miljoner kronor lägre 2019 och 199 miljoner kronor lägre 2020.

Av anslaget får högst 750 000 000 kronor användas för ändamål enligt anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* för att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och andra programkostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 11 272 336 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 14 423 960 000 kronor, 16 972 125 000 kronor respektive 18 769 844 000 kronor.

**Tabell 4.16 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>12 218 540</b>	<b>12 218 540</b>	<b>12 218 540</b>	<b>12 218 540</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-436 304	2 457 394	4 517 795	5 596 500
<i>Beslut BP17</i>	<i>-3 393 341</i>	<i>-2 485 171</i>	<i>-778 224</i>	<i>346 480</i>
<i>varav</i>				
Extratjänster och moderna beredskapsjobb	327 000	653 000	825 000	1 009 000
Utvidgat uppdrag Dua nyanlända	30 000	30 000	0	0
Effektivare nystartsjobb med kollektivavtalsenliga villkor	-50 000	-192 000	-185 000	-197 000
Höjt tak lönebidrag	-3 341	-7 171	-11 224	-11 519
Finansiering studiestartsstöd	-97 000	-210 000	-222 000	-229 000
Reviderade volymer extra-tjänster och traineejobb	-3 391 000	-2 558 000	-972 000	0
Effektivisering av garantierna	-209 000	-201 000	-213 000	-224 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-509 900	-251 974	235 790	954 804
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>11 272 336</b>	<b>14 423 960</b>	<b>16 972 125</b>	<b>18 769 844</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

#### 4.6.4 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

**Tabell 4.17 Anslagsutveckling 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.**

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2015	Utfall	17 160 196		551 940
2016	Anslag	18 320 006 <sup>1</sup>		17 366 447
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>18 405 468</b>		
2018	Beräknat	18 827 062		
2019	Beräknat	18 901 857		
2020	Beräknat	19 071 495		

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Anslaget får även användas för särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS), projektmedel för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, stöd till hjälpmedel och personligt biträde på arbetsplatsen, särskilda insatser för syn- och hörselskadade, särskilt stöd till start av näringsverksamhet samt för att utveckla ny arbetsförmåga.

Anslaget får även användas för utgifter för en viss del av den statliga nationella medfinansieringen av det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020. Anslaget får även användas för utgifter för medfinansiering av sådana projekt inom regionalfondsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020, som ligger i linje

**Tabell 4.18 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.**

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020–2021
Ingående åtaganden	12 178 350	11 750 774	12 180 610	-	-	-
Nya åtaganden	8 868 314	9 399 351	11 419 390	-	-	-
Infriade åtaganden	-9 295 890	-8 969 515	-10 200 000	-9 700 000	-2 800 000	-900 000
Utestående åtaganden	11 750 774	12 180 610	13 400 000	-	-	-
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>13 000 000</b>	<b>13 400 000</b>	<b>13 400 000</b>	-	-	-

med målen för den svenska arbetsmarknadspolitiken.

#### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 13 400 000 000 kronor 2018–2021.

**Skälen för regeringens förslag:** Beslut om insatser under anslaget omfattar normalt mer än ett år vilket medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 13 400 000 000 kronor 2018–2021.

## Regeringens överväganden

Utgifterna under anslaget minskade med 389 miljoner kronor 2015 jämfört med 2014 och uppgick till 17 160 miljoner kronor. Anslags-sparandet uppgick till 552 miljoner kronor 2015, vilket förts bort som en indragning av anslags-belopp.

Under 2015 hade i genomsnitt 92 000 personer per månad en anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, utvecklingsanställning (inkl. satsningarna Kulturarvslyftet och tidsbegränsade anställningar i Samhall AB), trygghetsanställning eller anställning i Samhall AB (se vidare avsnitt 4.4.2).

Omfattningen av insatserna inklusive Samhall AB beräknas under 2016 uppgå till 91 300 personer i genomsnitt per månad, att jämföra med den i budgetpropositionen för 2016 beräknade omfattningen på 96 200 personer i genomsnitt per månad under 2016. Minskningen jämfört med 2015 förklaras främst av ett lägre antal med lönebidrag och skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare.

Utgifterna 2016 beräknas uppgå till 17 366 miljoner kronor, vilket är 954 miljoner kronor lägre än vad som anvisats på statens budget för 2016. Jämfört med beräknade anslag i samband med beslutad budget för 2016 antas utgifterna minska med 317 miljoner kronor 2017 samt öka med 294 miljoner kronor 2018 och 201 miljoner kronor 2019.

Samhall AB:s huvuduppdrag är att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatta arbetsförmåga. Omfattningen av Samhalls huvuduppdrag 2015 skulle motsvara 29,4 miljoner lönetimmar. Utfallet uppgick till 29,5 miljoner lönetimmar. Vid utgången av 2015 var ca 18 800 personer anställda med funktionsnedsättning. Minst 40 procent av bolagets nyanställda ska tillhöra någon av Arbetsförmedlingens och Samhall AB:s prioriterade målgrupper<sup>5</sup>. Under 2015 uppgick denna andel till 46 procent.

Samhall AB har sedan ett par år tillbaka ett uppdrag om att erbjuda utvecklingsanställningar för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga med prioritering av unga och personer med långa tider av arbetslöshet. Under 2015 var målsättningen 1 000 utvecklingsanställningar. Under 2016 utökades detta uppdrag till 2 000 anställningar.

För 2015 uppvisar Samhall AB ett negativt resultat om 63 miljoner kronor. Detta kan jämföras med det positiva resultatet 2014 på 81 miljoner kronor och 15 miljoner kronor 2013.

**Tabell 4.19 Beräknat antal kvarstående i program och utgifter för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.)**

	2017	2018	2019	2020
Volym (tusental) <sup>1</sup>	98	99	99	99
Utgifter (mnkr)	<b>18 405</b>	<b>18 827</b>	<b>18 902</b>	<b>19 071</b>

<sup>1</sup> Genomsnittligt antal personer per månad. Volym för Samhall AB avser medelantal årsanställda personer med funktionsnedsättning enligt den beräkningsprincip bolaget tillämpar fr.o.m. december 2009 som följer av Bokföringsnämndens vägledning.

Inom ramen för resurserna finns en flexibilitet för Arbetsförmedlingen att utifrån enskilda arbetssökandes behov välja olika typer av insatser. Detta innebär att ovanstående tabell inte ska tolkas som mer än en beräkning av de totala resurser regeringen föreslår för särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga 2017–2020.

Regeringens förslag om fler anställda med utvecklingsanställning vid Samhall AB medför att anslaget ökar med 24 miljoner kronor 2017 och med 118 miljoner kronor per år 2018–2020. Förslaget om högre tak för den bidragsgrundande lönekostnaden för anställningar med lönebidrag medför att anslaget ökar med 186 miljoner kronor 2017 och 332 miljoner kronor, 458 miljoner kronor samt 469 miljoner kronor för 2018, 2019 respektive fr.o.m. 2020. I detta inkluderas även vissa beräknade volymökningar för anställningar med lönebidrag, vilka ingår i de totala beräknade volymerna i tabell 4.19. Som en del i översynen av de subventionerade anställningarna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga omfördelas även medel inom utgiftsområde 14. Omfördelningen syftar till att stärka Arbetsförmedlingens arbete med de lönestöd som finns för personer

<sup>5</sup> Prioriterade grupper omfattar personer med psykisk funktionsnedsättning, personer med generellt nedsatt inlärningsförmåga, personer med specifik kognitiv funktionsnedsättning i kombination med

hörselskada, synnedsättning eller psykisk funktionsnedsättning samt personer med mer än en funktionsnedsättning som tillsammans medför omfattande nedsättning av arbetsförmågan enligt särskild specifikation.

med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt för att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra informationsinsatser. Omföringen påverkar anslaget så att det minskas med 75 miljoner kronor för 2017 samt 78 miljoner kronor för 2018 och 64 miljoner kronor från och med 2019.

Reformer som redovisas i avsnitt 4.5 innebär att utgifterna under anslaget ökar med 135 miljoner kronor 2017, 372 miljoner kronor 2018, 512 miljoner kronor 2019 och 523 miljoner kronor 2020.

Till följd av tidigare riksdagsbeslut i budgetpropositionen för 2016 ökar anslaget med 284 miljoner kronor 2017, 64 miljoner kronor 2018 och 108 miljoner kronor från och med 2019. Dessa anslagsförändringar framgår under beslut i tabell 4.20.

Jämfört med 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna under anslaget minska med 352 miljoner kronor 2016 och med 110 miljoner kronor 2017 men öka med 487 miljoner kronor 2018, 488 miljoner kronor 2019 och med 608 miljoner kronor 2020.

Övriga makroekonomiska förändringar förklaras även av en uppräknig av anslaget utifrån antaganden om konsumentprisindex och timlöneutveckling.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 18 405 468 000 kronor för 2017. Av dessa medel beräknas 5 138 097 000 kronor användas för att sysselsätta personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga inom ramen för Samhall AB:s verksamhet, i detta ingår samtliga ovanstående satsningar.

För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 18 827 062 000 kronor, 18 901 857 000 kronor respektive 19 071 495 000 kronor.

**Tabell 4.20 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>18 320 006</b>	<b>18 320 006</b>	<b>18 320 006</b>	<b>18 320 006</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	493 999	514 646	684 633	695 371
<i>Beslut BP17</i>	<i>209 000</i>	<i>450 246</i>	<i>576 233</i>	<i>586 971</i>
<i>Varav</i>				
Utvecklings- anställningar Samhall	24 000	118 000	118 000	118 000
Höjt tak lönebidrag	185 999	332 246	458 233	468 971
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	-333 654	70 683	-38 638	120 262
Överföring till/från andra anslag	-74 883	-78 273	-64 144	-64 144
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>18 405 468</b>	<b>18 827 062</b>	<b>18 901 857</b>	<b>19 071 495</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

#### 4.6.5 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

**Tabell 4.21 Anslagsutveckling 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige**

Tusental kronor				
2015	Utfall	114 184	Anslags- sparande	1 120
2016	Anslag	116 701 <sup>1</sup>	Utgifts- prognos	116 129
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>117 960</b>		
2018	Beräknat	119 977 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	122 344 <sup>2</sup>		
2020	Beräknat	125 051 <sup>2</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 117 967 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för förvaltningsutgifter vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet). Anslaget får även användas för utgifter för nationell medfinansiering av s.k. tekniskt stöd inom Europeiska socialfonden och inom Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt.

## Regeringens överväganden

Svenska ESF-rådet är förvaltande myndighet för det nationella socialfondprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020. Myndigheten är även förvaltande myndighet för programmet inom Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt 2014–2020 (se utg.omr. 9). Därutöver är Svenska ESF-rådet förvaltande myndighet för det nationella strukturfondsprogrammet 2007–2013, för vilket en slutredovisning ska göras till EU-kommissionen senast i mars 2017.

I beräkningarna av anslaget har hänsyn tagits till tekniskt stöd inom de berörda programmen, vilket får användas för vissa administrativa kostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 117 960 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 119 977 000 kronor, 122 344 000 kronor respektive 125 051 000 kronor.

**Tabell 4.22 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>116 701</b>	<b>116 701</b>	<b>116 701</b>	<b>116 701</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	1 280	3 291	5 659	8 366
Beslut	-21	-15	-16	-16
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>117 960</b>	<b>119 977</b>	<b>122 344</b>	<b>125 051</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

## 4.6.6 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020

**Tabell 4.23 Anslagsutveckling 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020**

Tusental kronor

2015	Utfall	84 582	Anslags-sparande	158 918
2016	Anslag	997 600 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	518 941
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>1 181 070</b>		
2018	Beräknat	1 598 970		
2019	Beräknat	1 524 870		
2020	Beräknat	1 448 800		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utbetalningar av stöd från Europeiska socialfonden för programperioden 2014–2020. Utbetalningarna avser delfinansiering av det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning. Anslaget omfattar även särskilda EU-medel, utöver socialfondsmedel, för EU:s sysselsättningsinitiativ för unga. Anslaget får även användas för viss statlig medfinansiering av det nationella socialfondsprogrammet.

### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 700 000 000 kronor 2018–2022.

**Skälen för regeringens förslag:** Verksamheten inom det nationella socialfondsprogrammet omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 700 000 000 kronor 2018–2022.

**Tabell 4.24 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020**

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020–2022
Ingående åtaganden	10 942	1 865 378	3 195 056	-	-	-
Nya åtaganden	1 896 326	1 835 118	1 631 216	-	-	-
Infriade åtaganden	-41 890	-505 440	-1 126 272	-1 483 585	-1 494 065	-722 350
Utestående åtaganden	1 865 378	3 195 056	3 700 000	-	-	-
<b>Erhållet/förslaget bemyndigande</b>	<b>2 000 000</b>	<b>3 250 000</b>	<b>3 700 000</b>	-	-	-

### Regeringens överväganden

Av anslagssparandet har 159 miljoner kronor förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Medlen från Europeiska socialfonden för det nationella socialfondsprogrammet uppgår till ca 766 miljoner euro för programperioden som helhet, varav ca 44 miljoner euro för EU:s sysselsättningsinitiativ för unga. Ytterligare EU-medel om ca 44 miljoner euro tillkommer för sysselsättningsinitiativet för unga. EU-medlen under anslaget beräknas därmed, i enlighet med gällande förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, till totalt ca 6 800 miljoner kronor.

Den valutakurs som fastställts i förordningen, och som används vid omräkning av de finansiella ramarna för fonderna, måste fortlöpande analyseras och bör vid behov revideras för att skillnaden mot den verkliga kursen inte ska bli för stor.

Vidare bör medel anvisas under anslaget för statlig medfinansiering av vissa insatser inom det nationella socialfondsprogrammet. Detta belopp beräknas uppgå till 1 500 miljoner kronor för programperioden som helhet. Beloppet omfattar främst delvis statlig medfinansiering av kompetensutveckling för sysselsatta, insatser för att förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv samt av insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden. Övrig statlig medfinansiering kan därutöver ske under bl.a. ett antal andra anslag inom utgiftsområdet och anslag inom utg.omr. 16 Utbildning och universitetsforskning, i enlighet med ändamålen för dessa anslag.

Jämfört med anvisat och beräknade belopp i den ursprungligt beslutade budgeten för innevarande år prognosticeras utgifterna minska med 479 miljoner kronor 2016, 223 miljoner kronor 2017, 47 miljoner kronor 2018 och öka med 75 miljoner kronor 2019.

Jämfört med 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna minska med 254 miljoner kronor 2016, 191 miljoner kronor 2017 och 230 miljoner kronor 2018 för att därefter öka med 75 miljoner kronor 2019 och 204 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 1 181 070 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 598 970 000 kronor, 1 524 870 000 kronor respektive 1 448 800 000 kronor.

**Tabell 4.25 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>997 600</b>	<b>997 600</b>	<b>997 600</b>	<b>997 600</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	185 970	607 870	534 070	459 470
Överföring till/från andra anslag	-2 500	-6 500	-6 800	-8 270
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>1 181 070</b>	<b>1 598 970</b>	<b>1 524 870</b>	<b>1 448 800</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.



#### 4.6.7 1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering

**Tabell 4.26 Anslagsutveckling 1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering**

Tusental kronor

År	Utfall	38 339	Anslags-sparande	1 581
2015	Utfall	38 339	Anslags-sparande	1 581
2016	Anslag	39 360 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	39 944
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>40 546</b>		
2018	Beräknat	41 400 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	42 300 <sup>2</sup>		
2020	Beräknat	43 218 <sup>2</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 40 549 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) förvaltningsutgifter och finansieringsbidrag.

#### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2018 och 2019.

**Skälen för regeringens förslag:** IFAU beviljar bidrag för externa projekt som kan pågå längre än ett år, vilket medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2018 och 2019.

#### Regeringens överväganden

Arbetsmarknads- och utbildningspolitiken utgör tillsammans med socialförsäkringen stora offentliga utgifter. Det är därför viktigt att följa upp och utvärdera insatser och reformer. IFAU utgör en viktig resurs i detta arbete.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 40 546 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 41 400 000 kronor, 42 300 000 kronor respektive 43 218 000 kronor.

**Tabell 4.27 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering**

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden	7 524	7 223	9 000	-	-
Nya åtaganden	5 633	9 000	9 000	-	-
Infriade åtaganden	-5 934	-7 223	-9 000	-6 000	-3 000
Utestående åtaganden	7 223	9 000	9 000	-	-
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>9 000</b>	<b>9 000</b>	<b>9 000</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

**Tabell 4.28 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>39 360</b>	<b>39 360</b>	<b>39 360</b>	<b>39 360</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	1 191	2 042	2 942	3 860
Beslut	-5	-2	-2	-2
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>40 546</b>	<b>41 400</b>	<b>42 300</b>	<b>43 218</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

#### 4.6.8 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

**Tabell 4.29 Anslagsutveckling 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen**

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2015	Utfall	64 296		940
2016	Anslag	64 348 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	65 336
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>65 671</b>		
2018	Beräknat	66 944 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	68 344 <sup>2</sup>		
2020	Beräknat	69 843 <sup>2</sup>		

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 65 676 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens förvaltningsutgifter.

#### Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 65 671 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 66 944 000 kronor, 68 344 000 kronor respektive 69 843 000 kronor.

**Tabell 4.30 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen**

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>64 348</b>	<b>64 348</b>	<b>64 348</b>	<b>64 348</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	1 332	2 601	4 001	5 500
Beslut	-9	-5	-5	-5
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>65 671</b>	<b>66 944</b>	<b>68 344</b>	<b>69 843</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

#### 4.6.9 1:9 Bidrag till administrationen av grundbeloppet

**Tabell 4.31 Anslagsutveckling 1:9 Bidrag till administrationen av grundbeloppet**

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2015	Utfall	54 490		0
2016	Anslag	54 989 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	54 989
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>55 547</b>		
2018	Beräknat	56 038 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	56 910 <sup>2</sup>		
2020	Beräknat	58 226 <sup>2</sup>		

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 55 549 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till administration av grundbeloppet enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor för dem som inte är anslutna till någon arbetslöshetskassa.

#### Regeringens överväganden

Under 2015 fick totalt 24 700 personer ersättning från Alfakassan, varav 14 700 personer var anslutna och 10 000 inte anslutna till kassan. Antalet anslutna ersättningstagare var något lägre än 2014 medan antalet icke anslutna minskade med 18 procent mellan 2014 och 2015. Antalet utbetalade ersättningsdagar för icke anslutna var 671 300, vilket var en minskning med 21 procent. Avgiften för administration av

de icke anslutna var 24 kronor per utbetalad ersättningsdag fram till den 7 september då den sänktes till 20 kronor per dag. Från den 1 mars 2016 sänktes avgiften till 10 kronor per dag. Resultatet var totalt 20,9 miljoner kronor för 2015, varav 14 miljoner kronor avser verksamheten med icke-anslutna, vilket är en ökning från tidigare år.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 55 547 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 56 038 000 kronor, 56 910 000 kronor respektive 58 226 000 kronor.

**Tabell 4.32 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:9 Bidrag till administrationen av grundbeloppet**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>54 989</b>	<b>54 989</b>	<b>54 989</b>	<b>54 989</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	555	1 044	1 916	3 232
Beslut	3	5	5	5
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>55 547</b>	<b>56 038</b>	<b>56 910</b>	<b>58 226</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

#### 4.6.10 1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

**Tabell 4.33 Anslagsutveckling 1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten**

Tusental kronor

År	Slagslag	Beräknat	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2015	Utfall	8 303		0
2016	Anslag	8 303 <sup>1</sup>		8 303
2017	Förslag	8 303		
2018	Beräknat	8 303		
2019	Beräknat	8 303		
2020	Beräknat	8 303		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för verksamheten enligt den överenskommelse svenska staten har med Finland och Norge om anord-

nande av utbildningar samt kompensation för de ökade kostnader som uppstår för dessa länder till följd av att utbildningstjänsterna är mer-värdesskattepliktiga i Sverige.

#### Regeringens överväganden

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en svensk statlig stiftelse som enligt en överenskommelse med Finland och Norge anordnar utbildningar. Syftet är att främja åtgärder som bidrar till att utveckla arbetsmarknaden och att stärka det regionala samarbetet för i första hand de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Utöver stiftelsens stadgar regleras verksamheten av en överenskommelse mellan länderna som omförhandlas vart fjärde år.

I oktober 2015 undertecknades en ny överenskommelse för perioden 2016–2019 (A2011/2830/A), med stöd av tidigare lämnat bemyndigande från riksdagen. De avtalade årsplatserna uppgår till 80 för Finland, 60 för Norge och 145 för Sverige. Enligt överenskommelsen ska stiftelsen anordna och utveckla utbildningar för arbetsmarknadens behov i, i första hand, de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Stiftelsen får även sälja tjänster och produkter som följer av utbildningsverksamheten. Verksamheten ska bedrivas flexibelt och anpassas till respektive lands behov inom i första hand nordkalottregionen, samt till deltagarnas behov av kunskaper för att kunna få och behålla ett arbete. Stiftelsen ska sträva efter att deltagarna förvärvar yrkeskompetens som bidrar till rörlighet mellan de nordiska ländernas arbetsmarknader vilket bland annat syftar till att öka den nordiska kompetensen och konkurrenskraften. Vidare ska validering av yrkeskompetenser erbjudas i syfte att öka möjligheterna till inträde på den nordiska arbetsmarknaden för personer med utomnordisk yrkes- och utbildningskompetens. Stiftelsen bör sträva efter att utforma utbildningarna så att de är anpassade för både kvinnor och män samt arbeta för att motverka könsstereotypa utbildningsval. Stiftelsen ska också arbeta med att tillämpa mål för verksamheten samt följa upp och mäta verksamhetsresultat.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 8 303 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 8 303 000 kronor respektive år.

#### 4.6.11 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning

**Tabell 4.34 Anslagsutveckling 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning**

Tusental kronor

2015	Utfall	1 231 093	Anslags-sparande	543 907
2016	Anslag	1 800 000 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	1 400 000
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>1 575 000</b>		
2018	Beräknat	1 750 000		
2019	Beräknat	1 950 000		
2020	Beräknat	2 100 000		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till lönegarantiersättning enligt lönegarantilagen (1992:497) och de socialavgifter som ska betalas i samband med lönegarantiutbetalningen enligt socialavgiftslagen (2000:980). Anslaget får användas för utgifter för arbetet med handläggning av lönegarantiärenden.

#### Regeringens överväganden

För 2015 uppgick bruttoutgifterna på anslaget för lönegarantiersättningen till 1 538 miljoner kronor och inkomsterna till 307 miljoner kronor. Under första halvåret 2016 har utgifterna ökat och inkomsterna minskat jämfört med motsvarande period 2015 (se tabell 4.35).

**Tabell 4.35 Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning första halvåret 2015 respektive 2016**

Miljoner kronor

	Bruttoutgifter	Inkomster	Nettoutgifter
1:a halvåret 2015	808	139	669
1:a halvåret 2016	863	123	741

Antalet konkurser uppgick till 3 200 under första halvåret 2016, vilket är en minskning med 9 procent jämfört med motsvarande period 2015. Antalet anställda i de aktuella företagen uppgick till 8 300, vilket är en minskning med 6 procent jämfört med motsvarande period 2015.

Antalet rekonstruktioner uppgick till 185 under 2015 och minskade därmed med 18 procent jämfört med 2014. Antalet berörda anställda i företagsrekonstruktioner uppgick till

4 100 personer, en minskning med 28 procent jämfört med 2014 (se tabell 4.36).

**Tabell 4.36 Företagskonkurser m.m. budgetåret 2013–första halvåret 2016**

	2013	2014	2015	Första halvåret 2016
Antal företagskonkurser	7 700	7 200	6 400	3 600
Antal företagsrekonstruktioner	254	226	185	
Antal anställda berörda av företagskonkurser	25 800	19 100	15 500	8 300
Antal anställda berörda av företagsrekonstruktioner	5 900	5 700	4 100	

Källor: Tillväxtanalys och Kammarkollegiet.

Anm.: Statistik för företagsrekonstruktioner första halvåret 2016 finns inte tillgänglig.

Antalet personer som har fått lönegarantiersättning vid konkurs eller företagsrekonstruktion uppgick till 23 300 under perioden juli 2015–juni 2016 (se tabell 4.37), vilket är en ökning med 5 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Den genomsnittliga ersättningen per person, inklusive arbetsgivaravgift, uppgick till 69 500 kronor under denna period, vilket är en minskning med 4 procent jämfört med motsvarande period 2014/2015. Det genomsnittliga antalet dagar med lönegarantiersättning vid konkurs eller företagsrekonstruktion uppgick till 60, vilket är 1 dag mer jämfört med motsvarande period 2014/2015 (se tabell 4.38).

**Tabell 4.37 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2013–juli 2015/juni 2016**

	2013	2014	2015	juli 2015–juni 2016
Antal personer med lönegarantiersättning	34 200	23 700	19 700	23 300
Genomsnittlig ersättning per person	74 000	74 500	72 800	69 500
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person	63	63	60	60

Källa: Kammarkollegiet.

**Tabell 4.38 Antalet personer med lönegarantiersättning uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2015 och juli 2015–juni 2016**

	2015	juli 2015– juni 2016
Antal personer med lönegarantiersättning vid konkurs	16 100	15 100
Antal personer med lönegarantiersättning vid företagsrekonstruktion	4 100	8 700
Genomsnittlig ersättning per person vid konkurs	79 000	82 000
Genomsnittlig ersättning per person vid företagsrekonstruktion	53 000	51 000
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid konkurs	62	65
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid företagsrekonstruktion	44	47

Källa: Kammarkollegiet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 575 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 750 000 kronor, 1 950 000 kronor respektive 2 100 000 kronor.

**Tabell 4.39 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>1 800 000</b>	<b>1 800 000</b>	<b>1 800 000</b>	<b>1 800 000</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-225 000	-50 000	150 000	300 000
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>1 575 000</b>	<b>1 750 000</b>	<b>1 950 000</b>	<b>2 100 000</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

#### 4.6.12 1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar

**Tabell 4.40 Anslagsutveckling 1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar**

Tusental kronor

År	Slagslag	Beräknat	Utgifts- prognos
2016	Anslag	6 962 142 <sup>1</sup>	6 586 257
2017	Förslag	6 216 007	
2018	Beräknat	5 850 555	
2019	Beräknat	6 220 170	
2020	Beräknat	6 415 362	

<sup>1</sup> Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till arbetsgivare för nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställningar.

#### Regeringens överväganden

År 2015 budgeterades och redovisades stöden på budgetens inkomstsida under inkomsttypen 8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto. Från och med 2016 redovisas stöden på utgiftssidan under anslaget. Stöden lämnas dock fortsatt som en kreditering på arbetsgivarnas skattekonton.

Under 2015 hade i genomsnitt per månad 46 700 personer en anställning med nystartsjobb eller yrkesintroduktionsanställning.

Utgifterna för 2016 beräknas uppgå till 6 586 miljoner kronor, vilket är 376 miljoner kronor lägre än vad som anvisats på statens budget för 2016. Jämfört med budgetpropositionen för 2016 antas utgifterna minska med 1 455 miljoner kronor 2017, 2 671 miljoner kronor 2018 och med 2 826 miljoner kronor 2019.

Regeringens förslag avseende förändringar av nystartsjobben medför sammantaget att anslaget minskas med 702 miljoner kronor 2017, 1 354 miljoner kronor 2018, 1 225 miljoner kronor 2019 och med 1 266 miljoner kronor 2020.

Jämfört med 2016 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna under anslaget minska med 261 miljoner kronor 2016, 1 181 miljoner kronor 2017, 2 259 miljoner kronor 2018, 2 445 miljoner kronor 2019 och med 2 570 miljoner kronor 2020. Övriga makroekonomiska förändringar förklaras även av en uppräknig av anslaget utifrån antaganden om timlöneutvecklingen.

Regeringen bedömer vidare att det inte föreligger behov av ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden för anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 6 216 007 000 kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 5 850 555 000 kronor, 6 220 170 000 kronor respektive 6 415 362 000 kronor.

**Tabell 4.41 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>6 962 142</b>	<b>6 962 142</b>	<b>6 962 142</b>	<b>6 962 142</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	6 798	205 132	858 581	817 581
Beslut BP17	-702 000	-1 354 000	-1 225 000	-1 266 000
<i>Varav</i>				
Effektivare nystartsjobb med kollektivavtalsenliga villkor	-702 000	-1 354 000	-1 225 000	-1 266 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-752 933	-1 316 719	-1 600 553	-1 364 361
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>6 216 007</b>	<b>5 850 555</b>	<b>6 220 170</b>	<b>6 415 362</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

## 5 Arbetsliv

### 5.1 Omfattning

Arbetslivspolitikerna omfattar områdena Arbetsmiljö, Arbetsrätt och Lönebildning.

#### Arbetsmiljö

Arbetsmiljöområdet omfattar insatser för ett väl fungerande arbetsmiljöarbete, utom den del som avser arbetstid och arbetsmiljö på transportområdet (utg.omr. 22 avsnitt 3). I området ingår verksamhet vid Arbetsmiljöverket och stödet till den regionala skyddsombudsverksamheten.

#### Arbetsrätt

Arbetsrättsområdet behandlar de arbetsrättsliga frågorna, utom den del som avser statlig arbetsrätt (utg.omr. 2 avsnitt 5). I området ingår verksamhet vid Arbetsdomstolen.

#### Lönebildning

Lönebildningsområdet avser insatser för en väl fungerande lönebildning och medling i arbets tvister. I området ingår Medlingsinstitutets verksamhet, som bl.a. avser kostnader för medling, informationsarbete och statistikproduktion.

### 5.2 Utgiftsutveckling

**Tabell 5.1** Utgiftsutveckling inom området Arbetsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 <sup>1</sup>	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Område Arbetsliv</i>							
2:1 Arbetsmiljöverket	642	697	699	<b>739</b>	752	767	784
2:2 Arbetsdomstolen	29	32	31	<b>33</b>	33	34	35
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33	34	34	<b>32</b>	32	32	32
2:4 Medlingsinstitutet	50	58	56	<b>58</b>	59	60	62
2:5 Arbetslivspolitik	4	20	20	<b>30</b>	30	10	10
<b>Summa Arbetsliv</b>	<b>757</b>	<b>842</b>	<b>839</b>	<b>892</b>	<b>906</b>	<b>903</b>	<b>922</b>

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för arbetslivspolitik 2017 beräknas öka något i och med de satsningar regeringen har genomfört i budgetpropositionen 2016.

### 5.3 Mål för arbetslivspolitik

Målet för arbetslivspolitik är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män (prop. 2011/12:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.3, bet. 2011/12: AU2, rskr. 2011/12:88).

#### Mål för arbetslivspolitikens tre delområden

**Arbetsmiljö:** En arbetsmiljö som förebygger ohälsa, olycksfall och motverkar att människor utestängs från arbetet och tar hänsyn till människors olika förutsättningar och bidrar till utvecklingen av både individer och verksamhet.

**Arbetsrätt:** En arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

**Lönebildning:** En lönebildning i samhälls-ekonomisk balans och arbetsfred.

### 5.4 Resultatredovisning – arbetsmiljö

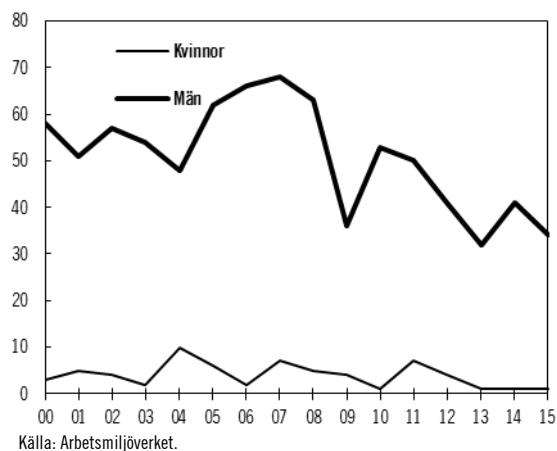
#### Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer för arbetsmiljön som används för att redovisa resultaten för 2015 inom verksamhetsområdet är följande:

- Antal dödsolyckor i arbetet.
- Antal anmälda arbetsolyckor med frånvaro.
- Antal anmälda arbetssjukdomar.
- Anställda och ohälsa.

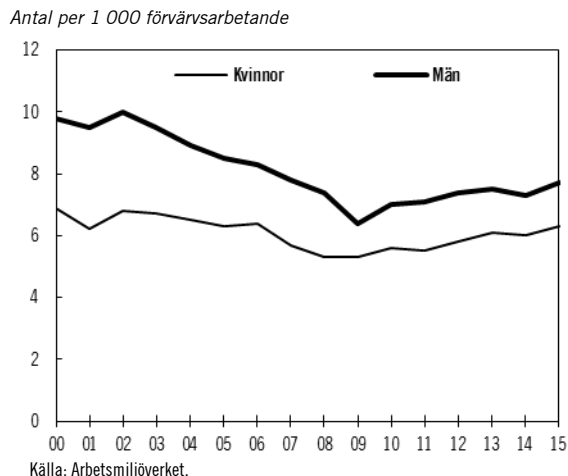
## Resultat

Diagram 5.1 Antal dödsfall i arbetsolyckor 2000-2015



Under 2015 inträffade 34 dödsolyckor (26 arbetstagare och 8 egenföretagare) varav en av arbetstagarna var kvinna. Detta är en nedgång med sju jämfört med året innan. Under 2015 skedde de flesta dödsolyckorna inom branschgrupperna byggverksamhet, jordbruk och skogsbruk samt transport.

Diagram 5.2 Antal anmälda arbetsolyckor med frånvaro 2000-2015

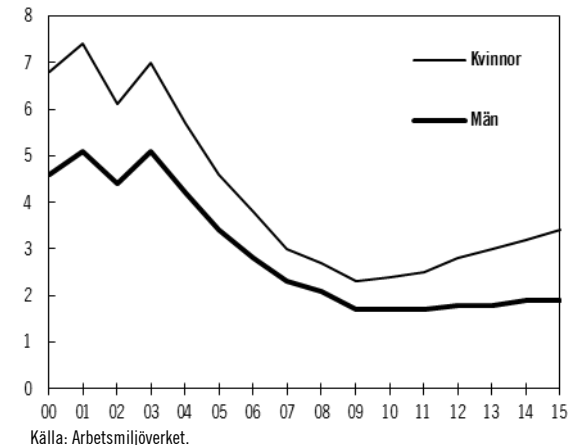


Antalet arbetsolyckor som resulterat i sjukfrånvaro minskade under perioden 2002–2009. Ökningstrenden från 2010–2013 bröts 2014, men under 2015 ökade anmälningarna för män med 5,6 procent och för kvinnor med 6,2 procent jämfört med 2014. För kvinnor har fallolyckor varit den vanligaste orsaken till anmälda arbetsolyckor och för män har olyckor orsakade av förlorad kontroll över stationära maskiner, handverktyg och fordon varit vanligast.



**Diagram 5.3 Antal anmälda arbetssjukdomar 2000–2015**

Antal per 1 000 förvärsarbetande

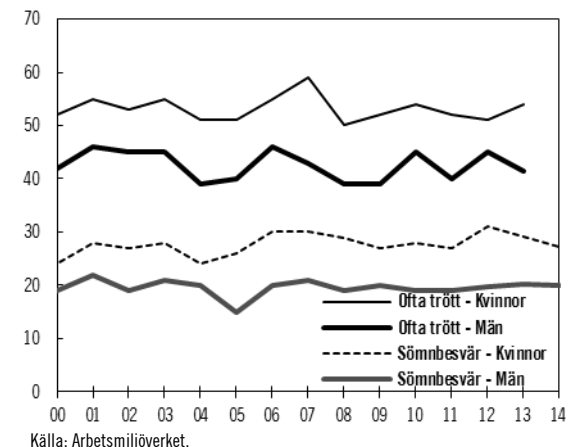


Källa: Arbetsmiljöverket.

Antalet anmälda arbetssjukdomar minskade kraftigt mellan 2003–2009 men har ökat från och med 2010. Under 2015 har antalet arbetssjukdomar varit stabilt för män och ökande för kvinnor jämfört med året innan (se diagram 5.3). Under 2015 var arbetssjukdomar orsakade av sociala och organisatoriska faktorer den vanligaste orsaken till anmälningar av arbetssjukdom.

**Diagram 5.4 Anställda och ohälsa, upplevda besvär trötthet och sömn 2000–2014**

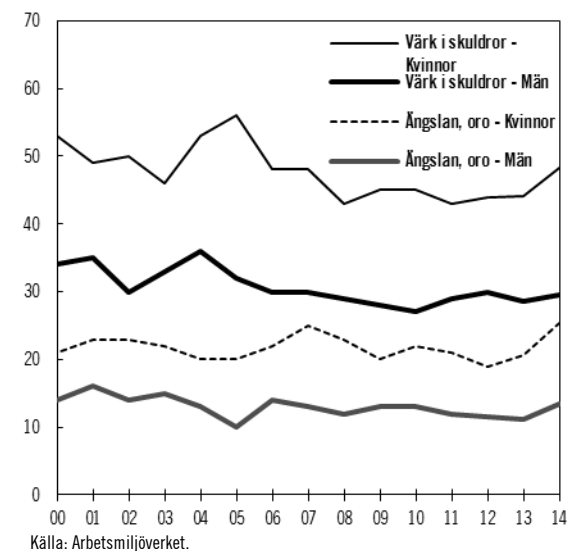
Procent



Källa: Arbetsmiljöverket.

**Diagram 5.5 Anställda och ohälsa, upplevda besvär värk och ängslan 2000–2014**

Procent



Källa: Arbetsmiljöverket.

Ovanstående två diagram illustrerar upplevda besvär som kan ha en koppling till arbetslivet hos förvärsarbetande. Dessa data sträcker sig till 2014, förutom besväret ofta trött där senaste uppgiften är från 2013. Som framgår finns det skillnader mellan kvinnor och män, där kvinnor har en högre rapportering av samtliga besvär jämfört med män. Både för kvinnor och män är ökningen tydligast när det gäller ängslan och oro. För kvinnor synes dessutom en ökning när det gäller värk i skuldror. Förändringar i övriga besvär, både för kvinnor och män, är små.

### Verksamhet vid Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverket är regeringens viktigaste myndighet för arbetsmiljöpolitiken. Arbetsmiljöverket är en kunskapsorganisation som är beroende av kompetenta medarbetare och det tar lång tid att utbilda en inspektör. På grund av bl.a. pensionsavgångar har myndigheten stora rekryteringsbehov de kommande åren. Genom regeringens resursförstärkningar har Arbetsmiljöverket kunnat rekrytera ett femtiotal nya inspektörer.

### Förrättningar vid arbetsplatser

Förrättningar används som samlingsnamn för de besök på arbetsplatser som sker för att genomföra inspektion, följa upp, utreda olycksfall, samverka eller informera. Av tabell 5.2 framgår utvecklingen avseende antalet förrättningar respektive antalet inspektioner de tre senaste åren.

**Tabell 5.2 Antal förrättningar och inspektioner 2013–2015**

År	2013	2014	2015
Antal förrättningar	31 500	26 300	21 000
Antal inspektioner	19 000	16 000	14 000

Källa: Arbetsmiljöverket.

Antalet förrättningar per inspektör ökade under 2009–2011, främst beroende på effektivare inspektionsmetoder och mindre administrativt arbete. Antalet förrättningar per heltidsarbetande inspektör har sedan dess sjunkit och var 104 under 2015. Anledningen till nedgången är bland annat att myndigheten har lagt tid på att slutföra de organisationsförändringar som påbörjades under 2014 och att Arbetsmiljöverket använt metoder som är mer resurskrävande i flera av inspektionsaktiviteterna.

Antalet förelägganden och förbud minskade under 2015 till 519, jämfört med 727 under 2014. Av dessa har 56 överklagats.

Under 2015 slutförde Arbetsmiljöverket fyra olycksutredningar och djupstudier inom området hot och våld inom vård och omsorg. Ytterligare tre studier hann inte färdigställas under året. Arbetsmiljöverket bedömer att denna typ av utredningar är viktiga även inom det psykosociala området och inte bara inom de traditionella tekniska och fysiska områdena.

Under 2015 fortsatte eller påbörjades större nationella tillsynsinsatser riktade mot skolan, socialsekreterare och första linjens chefer inom vård och omsorg.

#### *Strategiarbete och stöd*

Den 31 mars 2016 trädde nya föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö i kraft. Detta föregicks av en landsomfattande informationskampanj via flera olika medier.

Arbetsmiljöverket har under 2015 arbetat vidare mot företag som bryter mot arbetsmiljölagstiftningen för att få konkurrensfördelar s.k. gråa företag. I arbetet tillsammans med andra myndigheter har Arbetsmiljöverket övergått till att benämna detta ”osund konkurrens i arbetslivet”. Arbetsmiljöverket ingår i en samverkansgrupp med för närvarande tio myndigheter. Syftet är att bedriva en övergripande samverkan genom omvärldsanalys och samordning av aktiviteter som avser t.ex. inspektion, regelförändringar och information.

Svarstjänsten ansvarar bl.a. för att besvara allmänna frågor via telefon och mejl. Under 2015 har över 47 000 frågor besvarats.

Som sektorsmyndighet har Arbetsmiljöverket tillsammans med 21 andra myndigheter ett särskilt ansvar för att förverkliga regeringens funktionshinderspolitik. Under året har perspektivet tillgänglighet beaktats i Arbetsmiljöverkets föreskrifts-, inspektions- och standardiseringsarbete.

#### *Uppdrag med anledning av regeringens nya arbetsmiljöstrategi*

I samband med att regeringen den 1 februari 2016 presenterade sin nya arbetsmiljöstrategi (En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 Skr. 2015/16:80) gavs Arbetsmiljöverket en rad uppdrag (A2016/00159/ARM). Flera av uppdragen innebär samarbete med andra myndigheter, t.ex. avseende arbetsmiljö för de som arbetar på och vid väg eller i den gröna näringen. Ett särskilt uppdrag gavs till Arbetsmiljöverket tillsammans med 11 andra myndigheter om webbaserad information till utländska arbetstagare, arbetsgivare och egenföretagare i Sverige.

#### **Skyddsombudens roll**

Skyddsombuden är en viktig del av det svenska arbetsmiljösystemet. De regionala skyddsombudens uppgift är att aktivera och vara ett stöd för arbetstagsidan i det lokala arbetsmiljöarbetet, främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer. Staten ger årligen ett bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. I Vårändringsbudgeten för 2015 och Budgetpropositionen för 2016 ökade regeringen detta bidrag. Från och med 2014 innehåller redovisningen av den regionala skyddsombudsverksamheten nio mätbara prestationer.

#### **Carcinogendirektivet**

Europeiska kommissionen lämnade den 13 maj 2016 ett förslag till ändringar i Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet (2004/37/EG). Förslaget går ut på att ändra eller införa gränsvärden för 13 kemiska ämnen.

Sveriges utgångspunkt är att stödja framtagandet av nya gränsvärden eftersom det är av stor betydelse både för arbetstagarnas hälsa och för rättvis konkurrens att EU-lagstiftningen uppdateras i enlighet med den vetenskapliga utvecklingen på området.

### **Kvinnors arbetsmiljö**

Regeringen gav 2011 Arbetsmiljöverket i uppdrag att utveckla och genomföra särskilda aktiviteter för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsrelaterade problem. Uppdraget pågick under perioden 2011–2014. Slutrapporten för projektet lämnades till regeringen den 27 februari 2015 (Rapport 2015:6). Arbetsmiljöverket fick både i regleringsbrevet för 2015 och 2016 i uppdrag att vidareutveckla arbetet som initierades 2011. Enligt uppdragen ska erfarenheterna från det tidigare uppdraget tas till vara och insatserna ska riktas till kvinnodominerade sektorer men användas för att förbättra arbetsmiljön för alla anställda, både kvinnor och män. Uppdraget för 2016 innebär att insatserna bör riktas mot yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro. För uppdragen har Arbetsmiljöverket disponerat 15 miljoner kronor för 2015 och 15 miljoner kronor för 2016.

Arbetsmiljöverket deltar dessutom aktivt i utvecklingsprojektet Jämställdhet i myndigheter (JiM).

### **En ny arbetsmiljöstrategi**

Regeringen beslutade den 21 januari 2016 om en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020, (skr. 2015/16:80). Skrivelsen lämnades till riksdagen den 1 februari 2016. Arbetsmiljöstrategin utgår ifrån det moderna arbetslivets utmaningar och möjligheter och tar avstamp i konkreta åtgärder inom tre prioriterade områden:

- Nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor.
- Ett hållbart arbetsliv.
- Psykosocial arbetsmiljö.

Baserat på arbetsmiljöstrategin har regeringen tillsatt två utredningar och givit ett antal uppdrag

till Arbetsmiljöverket som knyter an till de prioriterade områdena. De planerade åtgärderna kommer att pågå under ett eller flera år. Arbetsmiljöstrategin ska också peka ut en riktning för arbetet under de kommande fem åren. Strategin kommer löpande att utvärderas och utvecklas.

Arbetsmarknadens parter är avgörande för förbättringar av arbetsmiljön och de har på olika sätt varit involverade under framtagandet av strategin. Parternas medverkan kommer också vara betydelsefull för det fortsatta arbetet med strategin.

### **Utredning om arbetsmiljöregler**

Den 21 januari 2016 gav regeringen en särskild utredare uppdraget att bl.a. kartlägga det moderna arbetslivets utmaningar, analysera om bestämmelserna om arbetsmiljöansvar är ändamålsenliga och se över de regionala skyddsombudens tillträdesrätt och befogenheter (dir. 2016:1). Uppdragen att kartlägga det moderna arbetslivets utmaningar och att analysera bestämmelserna om arbetsmiljöansvar ska redovisas senast den 14 december 2016. Uppdraget om regionala skyddsombud, som även innefattar att utarbeta nödvändiga författningsförslag, ska redovisas senast den 31 mars 2017.

### **Utredning om nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö**

Den 21 januari 2016 gav regeringen en särskild utredare uppdraget att föreslå hur ett nationellt centrum för samling och spridning av kunskap och forskningsresultat om arbetsmiljö och för utvärdering av arbetsmiljöpolitik bör inrättas och utformas (dir. 2016:2).

### **Särskild satsning på arbetslivsforskning**

De tillfälliga medel som regeringen avsatt för arbetslivsforskning 2015–2018 har fördelats mellan Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) och Arbetsmiljöverket.

Forte gjorde under hösten 2015 en förstudie inför utlysning av forskningsmedel rörande arbetsmiljön i kvinnodominerade sektorer. Under

våren 2016 har Forte lyst ut totalt 38 miljoner kronor (se vidare under utg.omr. 9 avsnitt 9.4).

Arbetsmiljöverket lyste under hösten 2015 ut medel för projektplaneringsbidrag beträffande forskning med relevans för myndighetens tillsynsverksamhet. Totalt inkom 104 ansökningar varav 11 stycken beviljades medel. I augusti 2016 beslutade Arbetsmiljöverket att bevilja fyra av dessa ansökningar tre miljoner kronor vardera för 2016-2018.

### Företagshälsovårdens kompetensförsörjning

Under 2016 genomför Socialstyrelsen en förstudie om hur företagshälsovårdens kompetensförsörjning kan stödjas inom ramen för de särskilda medel som regeringen avsatt. Socialstyrelsen ska även komma med förslag på hur fler läkare ska välja att utbilda sig inom tilläggspecialiteten. I förstudien ingår också att kartlägga hur ST-utbildningen ser ut för specialiteten arbetsmedicin i dag och hur den bäst bör utformas framöver utifrån målbeskrivningen. Socialstyrelsen redovisade sitt uppdrag i juni 2016. Myndigheten föreslår att de kurser som läkare under specialiseringstjänstgöring i arbetsmedicin kan delta i annonseras samlat av en lämplig aktör.

Eftersom behovet av fler läkare med specialitet i arbetsmedicin är stort, beviljade regeringen i februari en ansökan från Stiftelsen Arbetslivsforum för att stiftelsen under 2016 ska driva ett projekt för att stärka kompetensförsörjningen inom företagshälsovården (A2016/00063/ARM) En redogörelse och utvärdering för projektet ska lämnas till Regeringskansliet senast den 27 februari 2017.

Statskontoret har vidare på regeringens uppdrag analyserat det statliga ansvaret och styrningen av utbudet av specialistkompetenskurser inom ramen för läkares specialisttjänstgöring. I rapporten Det statliga åtagandet för kurser inom läkares vidareutbildning (2016:14) konstateras att systemet med kurserna har stor legitimitet hos de berörda aktörerna och att det inte finns något som talar för att uppdraget skulle kunna utföras mer effektivt av någon annan aktör i dagsläget. Statskontoret bedömer därför att Socialstyrelsen bör behålla uppdraget med specialistkompetenskurserna.

### Analys och slutsatser

Målet för regeringens arbetsmiljöpolitik är en arbetsmiljö som förebygger ohälsa, olycksfall och motverkar att människor utestängs från arbetet och tar hänsyn till människors olika förutsättningar och bidrar till utvecklingen av både individer och verksamhet. Regeringens samlade bedömning är att de åtgärder som görs på området bidrar till att nå målet för arbetsmiljöpolitiken.

Resultatet utifrån indikatorerna på arbetsmiljöområdet visar resultat som pekar i olika riktningar.

Färre arbetstagare dog som en följd av arbetsolyckor under 2015 jämfört med 2014 vilket är en indikation på att de åtgärder som har genomförts inom de mest riskutsatta branscherna har haft effekt. Samtidigt ökar både antalet arbetsolyckor med sjukfrånvaro och antalet kvinnor som drabbats av arbetssjukdomar. Både kvinnliga och manliga förvärvsarbetande rapporterar dessutom en ökad upplevelse av ängslan och oro som kan ha en koppling till arbetslivet. Efter att kraftigt ha minskat har utvecklingen av anmälda arbetssjukdomar planat ut för män men är stigande för kvinnor. Under 2015 var arbetsjukdomar orsakade av sociala och organisatoriska faktorer den vanligaste orsaken till anmälningar av arbetssjukdom för kvinnor.

Regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att redovisa tillsynsresultat kring rehabiliteringen. Vidare har Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket tecknat ett nytt utvecklat samarbetsavtal.

Den fleråriga satsningen på kvinnors arbetsmiljö som Arbetsmiljöverket har genomfört visar att den könssegregerade arbetsmarknaden bidrar till att kvinnor löper större risk att drabbas av belastningsskador och att ett genusperspektiv i det systematiska arbetsmiljöarbetet behövs för att komma tillrätta med detta. Arbetsmiljöverkets nya föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö förväntas skapa ökad medvetenhet i arbetslivet om sambanden mellan arbetsmiljö och psykisk hälsa.

Förändringar i samhället och på arbetsmarknaden kommer också att ställa arbetsmiljöarbetet inför andra utmaningar. Den demografiska utmaningen, med behov både av ett förlängt arbetsliv och av ett hållbart arbetsliv genom hela yrkeslivet, är i detta sammanhang central.

Regeringen har tillsatt utredningen Arbetsmiljöregler för ett modernt arbetsliv (dir. 2016:1) vars syfte är att ta fram ett beslutsunderlag för eventuella åtgärder och regeländringar på arbetsmiljöområdet, utifrån det moderna arbetslivets utmaningar.

Regeringen har vidare gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur ett nationellt centrum för samling och spridning av kunskap och forskningsresultat om arbetsmiljö och för utvärdering av arbetsmiljöpolitik bör inrättas och utformas (dir. 2016:2).

## 5.5 Resultatredovisning – arbetsrätt

### Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Följande resultatindikatorer redovisas inom arbetsrättens område:

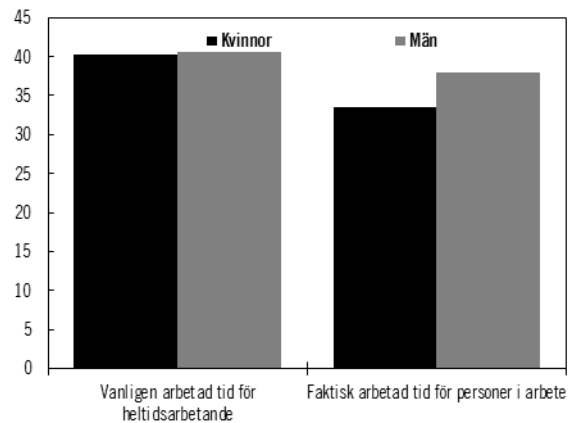
- Veckoarbetstid.
- Deltidsarbete.
- Tidsbegränsad anställning.

### Resultat

Den vanligen arbetade tiden för heltidsarbetande kvinnor och män uppgick 2015 till drygt 40 timmar i veckan, vilket är oförändrat jämfört med de senaste åren.

Under 2015 uppgick den faktiskt arbetade tiden per vecka till i genomsnitt 33,5 timmar för kvinnor och 37,8 timmar för män, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med 2014. Faktisk arbetad tid beräknas bland sysselsatta som är i arbete, dvs. som inte av någon anledning är frånvarande från arbetet.

**Diagram 5.6 Veckoarbetstid (15–74 år) 2015**



Anm.: Eftersom män arbetar heltid i större utsträckning än kvinnor representerar diagrammet för vanligen arbetad tid för heltidsarbetande betydligt färre kvinnor än män. Den faktiskt arbetade tiden är den tid personerna arbetade under SCB:s mätvecka, oavsett vanligen arbetade tid. I gruppen ingår både heltids- och deltidssarbetande.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU).

Av samtliga anställda kvinnor arbetade nästan 38 procent deltid under 2015 jämfört med drygt 14 procent av samtliga anställda män. Under 2015 minskade andelen deltidssarbetande kvinnor i högre grad jämfört med föregående år. Andelen deltidssarbetande män fortsatte att öka något. Totalt arbetade knappt 26 procent av samtliga anställda deltid under 2015, vilket är i nivå med föregående år (se tabell 5.3).

**Tabell 5.3 Deltidsarbete (15–74 år), 2012–2015**

Andel deltidssarbete i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män	Totalt
2012	39,7	13,4	26,6
2013	38,7	13,9	26,3
2014	38,3	14,2	26,2
2015	37,5	14,4	25,9

Anm.: Deltidsarbete definieras som arbete upp till och med 34 timmar per vecka.  
Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

Kvinnor har i större omfattning än män tidsbegränsade anställningar (se tabell 5.4). Under 2015 har andelen kvinnor med tidsbegränsad anställning minskat jämfört med föregående år, medan nivån för män är oförändrad.

**Tabell 5.4 Tidsbegränsad anställning (15–74 år), 2012–2015**

Andel anställda som har tidsbegränsad anställning i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män	Totalt
2012	18,5	14,3	16,4
2013	19,1	14,7	16,9
2014	19,4	15,5	17,5
2015	18,8	15,5	17,2

Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

### Genomförande av direktiv om intjänande och bevarande av tjänstepension

Den 16 april 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/50/EU om minimikrav för ökad rörlighet för arbetstagare genom förbättrade villkor för intjänande och bevarande av kompletterande pensionsrättigheter. Direktivet syftar till att underlätta den fria rörligheten för arbetstagare mellan medlemsstaterna genom att minska de hinder som kan följa av hur tjänstepensionssystem är utformade. Direktivet ska vara genomfört senast den 21 maj 2018.

Den 30 april 2015 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur direktivet om intjänande och bevarande av tjänstepension ska genomföras i svensk rätt (dir. 2015:45). Utredaren skulle ha den svenska arbetsmarknadsmodellen som utgångspunkt för sina överväganden och förslag och genomföra utredningsarbetet i dialog med arbetsmarknadens parter.

Den 17 augusti överlämnade utredningen betänkandet Villkor för intjänande och bevarande av tjänstepension (SOU 2016:51). Ärendet bereds i Regeringskansliet.

### Genomförande av sjöfolksdirektivet

Olika kategorier av arbetstagare inom sjöfartssektorn (sjöfolk) har varit undantagna eller har kunnat undantas från tillämpningsområdet i fem arbetsrättsliga EU-direktiv. Genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1794 av den 6 oktober 2015 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG, 2009/38/EG och 2002/14/EG samt rådets direktiv 98/59/EG och 2001/23/EG, vad gäller sjöfolk (sjöfolksdirektivet) har undantagen för sjöfolk tagits bort i direktiven. Dessutom har,

med hänsyn till sjöfartssektorns särart, vissa tillägg och anpassningar gjorts i direktiven.

Syftet med ändringarna är att stärka skyddet för arbetstagare oavsett vilken sektor de arbetar i, att säkerställa att liknande villkor gäller mellan medlemsstaterna, samt att leva upp till de rättigheter som läggs fast i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Sjöfolksdirektivet trädde i kraft den 9 oktober 2015 och ska vara genomfört i svensk rätt senast den 10 oktober 2017. Den 19 november 2015 gav regeringen en särskild utredare uppdraget att analysera sjöfolksdirektivet och föreslå hur direktivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2015:116). Betänkandet Genomförande av sjöfolksdirektivet (SOU 2016:50) redovisades den 17 augusti 2016 och remitterades den 30 augusti 2016. Ärendet bereds i Regeringskansliet.

### Europeiskt forum för att bekämpa odeklarerat arbete

Europeiska kommissionen presenterade den 9 april 2014 ett förslag till beslut om att inrätta ett europeiskt forum för att förbättra medlemsstaternas samarbete när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete (se Faktapromemoria 2013/14:FPM80). Förslaget har behandlats i Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, som den 9 mars 2016 tillsammans antog beslut (EU) 2016/344. Forumet ska bidra till effektivare åtgärder som syftar till att förbättra arbetsvillkor, att främja arbetsmarknadsintegration och social delaktighet, att minska förekomsten av odeklarerat arbete och att skapa formella arbetstillfällen. Forumet består av representanter från medlemsstaterna, kommissionen och arbetsmarknadens parter. Arbetsmiljöverket har utsetts att företräda Sverige i forumet.

### Ändring av utstationeringsdirektivet

Regeringen har bedrivit ett aktivt påverkansarbete på EU-nivå i syfte att få till stånd en revidering av Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster (utstationeringsdirektivet). Målet är att utländska arbetstagare så långt

som möjligt ska likabehandlas med inhemsk arbetskraft, särskilt vad avser grundläggande arbets- och anställningsvillkor inom ramen för utstationeringsdirektivets område, med respekt för den fria rörligheten. Den 8 mars 2016 presenterade kommissionen ett förslag till ändring av direktivet (COM (2016) 128 final). Enligt förslaget ska bl.a. bestämmelsen om rätt till minimilön ersättas med en bestämmelse om rätt till lön och andra ersättningar. Med begreppet avses alla obligatoriska ersättningskomponenter på nationell nivå i utstationeringslandet. Vad som ingår i begreppet kan bestämmas i kollektivavtal, även sådana som inte är allmängiltigförklarade, i enlighet med vad som anges i det ursprungliga utstationeringsdirektivet. Vidare föreslås krav på transparens, vissa tidsgränser i förhållande till utstationering, bestämmelser för entreprenadsituationer, obligatorisk likabehandling av utlysta utstationerade arbetstagare samt att utstationeringsdirektivets tillämpning i fråga om villkor i kollektivavtal ska gälla för alla sektorer.

Regeringen är positiv till förslaget och välkomnar kommissionens ansats att skapa mer likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare, med respekt för den fria rörligheten av tjänster. Ändringsförslaget förhandlas i ministerrådets rådsarbetsgrupp för sociala frågor sedan mars 2016.

### **Genomförande av tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet**

Den 15 maj 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/67/EU om tillämpning av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen), tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet.

En särskild utredare fick den 5 juni 2014 i uppdrag att lämna förslag till hur tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2014:81). Uppdraget redovisades den 28 februari 2015 i delbetänkande Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I (SOU 2015:13) samt den 31 mars 2015 i slutbetänkande Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II

(SOU 2015:38). Betänkandena har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den 24 mars 2016 remitterade Arbetsmarknadsdepartementet en departementspromemoria med vissa, från utredningen delvis avvikande, förslag avseende genomförande av tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet, Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6). Departementspromemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

### **Den parlamentariska kommittén om utstationering på svensk arbetsmarknad**

Den 27 september 2012 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté om utstationering på svensk arbetsmarknad (dir. 2012:92). Kommitténs uppdrag var att utvärdera de ändringar som gjordes i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare med anledning av Lavaldomen och överväga vilka lagändringar som krävs för att värna den svenska modellen i ett internationellt perspektiv. Den 27 november 2014 gavs kommittén i tilläggsdirektiv (dir. 2014:149) ett utvidgat uppdrag att även överväga vilka lagändringar och eventuella andra åtgärder som krävs för att stärka kollektivavtalens ställning i utstationeringssituationer och utarbeta nödvändiga författningsförslag. Uppdraget redovisades den 30 september 2015 i betänkandet Översyn av lex Laval (SOU 2015:83). Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

### **Genomförande av direktiv om åtgärder som underlättar utövandet av rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare**

Den 16 april 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/54/EU om åtgärder som underlättar utövandet av arbetstagares rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare. Direktivet syftar till att säkerställa en mer effektiv tillämpning av de rättigheter som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen. Direktivet ska vara genomfört senast den 21 maj 2016.

Departementspromemorian Genomförande av EU:s direktiv om fri rörlighet för arbetstagare (Ds 2015:36) utarbetades inom Regeringskansliet och remitterades under 2015. I promemorian föreslogs bland annat en ändring i instruktionen för Kommerskollegium, vilken beslutades i april 2016. Något inrättande av ny lag eller ändring av lag eller förordning i övrigt har inte skett med anledning av direktivet. Information om genomförandet har delgetts kommissionen i april 2016.

### Överträdelseärende visstidsdirektivet

Den 22 mars 2010 fick Sverige en formell under rättelse av Europeiska kommissionen angående genomförandet av rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP (vistidsdirektivet). Två departementspromemorior (Ds 2011:22 respektive Ds 2012:25) har tidigare utarbetats i syfte att förtydliga eller ytterligare stärka den befintliga lagstiftningen och dess regler till skydd mot missbruk av tidsbegränsade anställningar. Förslagen har inte lett till lagändringar. Sverige erhöll den 22 februari 2013 ett motiverat yttrande av kommissionen, vilket besvarades den 22 april 2013. Den 22 april 2014 erhöll Sverige ett kompletterande motiverat yttrande av kommissionen, vilket besvarades den 19 juni 2014. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Inom Regeringskansliet har därefter departementspromemorian Skärpta åtgärder mot missbruk av visstidsanställningar (Ds 2015:29) utarbetats och remitterats. Regeringen lämnade i december 2015 propositionen 2015/16:62 Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar till riksdagen. Syftet med de föreslagna lagändringarna var att förbättra situationen för arbetstagare som riskerar att bli kvar i tidsbegränsade anställningar under lång tid och att säkerställa att anställningsskyddslagen uppfyller kraven på åtgärder till förebyggande av missbruk enligt visstidsdirektivet. Riksdagen antog lagförslagen i enlighet med regeringens proposition i mars 2016. Propositionen har delgetts kommissionen. Nya regler trädde i kraft den 1 maj 2016.

### Nya lagregler om skärpta åtgärder mot missbruk av visstidsanställningar

Regeringen lämnade i december 2015 proposition 2015/16:62 Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar till riksdagen. Riksdagen antog lagförslagen i enlighet med regeringens proposition i mars 2016. Lagändringarna trädde i kraft den 1 maj 2016.

Ändringarna innebär i huvudsak att den tidigare begränsningen för allmän visstidsanställning kompletteras med en ny regel. Tidigare övergick en allmän visstidsanställning till en tillsvidareanställning om den sammanlagda anställningstiden i allmän visstidsanställning översteg två år inom en femårsperiod. Omvandling ska efter ändringarna inte bara ske om anställningstiden överstiger två år under en femårsperiod, utan även om det sker under en period då tidsbegränsade anställningar i form av allmän visstidsanställning, vikariat och säsongsarbete enligt anställningsskyddslagen följt på varandra. En anställning ska anses ha följt på en annan om den har tillträtts inom sex månader från den föregående anställningens slutdag. Det ska vara möjligt att i kollektivavtal göra undantag från den föreslagna regeln. Vidare ska arbetstagare som har fyllt 67 år undantas från reglerna om omvandling till tillsvidareanställning. Ändringarna innebär också att arbetstagare med tidsbegränsade anställningar ska få en utökad rätt till information.

Syftet med lagändringarna är att förbättra situationen för arbetstagare som riskerar att bli kvar i tidsbegränsade anställningar under lång tid och att säkerställa att anställningsskyddslagen uppfyller kraven på åtgärder till förebyggande av missbruk enligt det så kallade visstidsdirektivet. Genom ändringarna kommer möjligheterna att under lång tid använda på varandra följande tidsbegränsade anställningar enligt lagen att begränsas.

I propositionen föreslogs också en ändring av rättelsekaraktär i lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbete.

### Utredning om registerutdrag i arbetslivet

Den 23 maj 2013 gav regeringen en särskild utredare uppdraget att bl.a. kartlägga av vilka skäl arbetsgivare, utan uttryckligt författningsstöd, begär att arbetssökande visar upp utdrag ur belastningsregistret och vilken betydelse sådana



utdrag tillmäts i anställningsprocessen (dir. 2013:56). Utredaren har också analyserat vilka åtgärder som krävs för att säkerställa att arbetsgivare inte utan författningsstöd begär att arbetssökande och arbetstagare visar upp utdrag ur belastningsregistret. Betänkandet Registerutdrag i arbetslivet (SOU 2014:48) redovisades den 26 juni 2014. Utredaren föreslår att det ska vara förbjudet för arbetsgivare att utan författningsstöd begära att en arbetssökande ska visa upp eller överlämna ett utdrag ur belastningsregistret. Förslaget har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

### **Lag om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden**

Regeringen lämnade i mars 2016 proposition 2015/16:128 till riksdagen med förslag till en ny lag om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. Riksdagen antog lagen i enlighet med regeringens proposition den 8 juni 2016. Lagen träder i kraft den 1 januari 2017.

I propositionen föreslås en ny lag om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. Arbetstagare som utsätts för en repressalie av sin arbetsgivare i strid med lagen ska ha rätt till skadestånd. Även inhyrda som slår larm om allvarliga missförhållanden i inhyrarens verksamhet ska omfattas av repressalieskyddet. Ändringarna innebär inte någon inskränkning av det skydd som kan gälla på annan grund. Det ger inte heller någon självständig rätt att slå larm. Lagen är tvingande till arbetstagarens fördel.

### **Utredning om åtgärder för ett längre arbetsliv**

Den 14 april 2011 utsåg regeringen en särskild utredare (dir. 2011:34) att analysera hur den genomsnittliga pensionsåldern kan höjas och ta fram konkreta förslag till åtgärder för att fler ska kunna arbeta längre. Utredaren överlämnade i april 2013 slutbetänkandet Åtgärder för ett längre arbetsliv (SOU 2013:25) till regeringen. Utredaren föreslår ändringar i lagen (1982:80) om anställningsskydd, omfattande bl.a. höjd ålder för rätten att kvarstå i anställning från 67 till 69 år. Utredaren lämnar också ett antal

förslag på åtgärder inom arbetsmiljöområdet. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom ramen för den översyn av pensionsystemet som initierats av Pensionsgruppen, med företrädare för partierna bakom pensionsöverenskommelsen. Se vidare bilagan Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

### **Delegationen för jämställdhet i arbetslivet**

Regeringen beslutade den 6 oktober 2011 att tillsätta en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Efter förlängning redovisades uppdraget den 4 juni 2015 i betänkandet Hela lönen, hela tiden – utmaningar för ett jämställt arbetsliv (SOU 2015:50). Den 21 juni 2016 anordnade regeringen en hearing med arbetsmarknadens parter för att inhämta synpunkter på betänkandet. På detta högnivåmöte redogjordes för vilka åtgärder regeringen har vidtagit och planerar att vidta på de områden som delegationen behandlade.

### **Internationella arbetsorganisationen (ILO)**

ILO:s beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, möttes i juni 2016 där Sverige i sedvanlig ordning företrädde av en trepartsdelegation. Arbetskonferensen beslutade om godkännande av ändringar till sjöarbetskonventionen från 2006 samt antagande av ändringar i bilagorna till konvention nr 185 identitetshandlingar för sjömän från 2003 (reviderad). Vidare behandlades en revision av rekommendation nr 71 om övergång från krig till fred (sysselsättning) från 1944. Det var första året i en tvåårsdiskussion i syfte att anta en uppdaterad rekommendation. Arbetskonferensen antog en resolution om anständigt arbete i globala leverantörskedjor och utvärderade genomslaget för ILO:s deklaration om social rättvisa för en rättvis globalisering från 2008. Slutligen beslutades om vissa administrativa- och budgetfrågor.

## Verksamhet vid Arbetsdomstolen

Antalet mål som kom in till Arbetsdomstolen 2015 var lägre än föregående år (se Tabell 5.5). Knappt 60 procent av målen var s.k. A-mål (mål i vilka talan väcks direkt hos Arbetsdomstolen) vilket är i nivå med tidigare år. Antalet avgjorda mål minskade markant jämfört med 2014, men ligger dock på samma nivå som 2013 och tidigare år. Även antalet inneliggande mål har fortsatt att minska.

**Tabell 5.5 Målstatistik för Arbetsdomstolen 2013–2015**

Antal	2013	2014	2015
Inkomna mål	407	403	336
Avgjorda mål	376	426	357
Antal domar och särskilt uppsatta beslut	94	91	76
Inneliggande mål vid årets slut	221	198	177

Källa: Arbetsdomstolen.

Genomströmningstiderna (handläggningstiderna) är av stor betydelse för att bedöma om arbetsrättsliga tvister avgörs inom rimlig tid. Beräknat som månatlig mediantid för avgjorda mål har genomströmningstiderna för såväl A-mål som s.k. B-mål (mål som först har prövats i tingsrätt och sedan överklagats till Arbetsdomstolen) varit relativt konstant under åren 2013–2015 (se tabell 5.6).

**Tabell 5.6 Genomströmningstider för mål vid Arbetsdomstolen 2013–2015**

Antal månader (medianvärde)	2013	2014	2015
A-mål totalt	6	7	7
A-mål avgjorda efter dom eller särskilt uppsatt beslut	12	12	14
B-mål totalt	2	4	2
B-mål avgjorda efter dom eller särskilt uppsatt beslut	11	10	12

Källa: Arbetsdomstolen.

## Analys och slutsatser

Målet för arbetsrätten är att skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. Regeringens samlade bedömning är att de insatser som har gjorts inom ramen för arbetsrättsområdet bidrar till målet för arbetsrätten.

Insatserna inom arbetsrättsområdet är, liksom tidigare år i första hand kopplade till förhandlings- och lagstiftningsarbete, dels inom det internationella samarbetet, främst EU, dels i form av nationella initiativ.

Som framgår av resultatredovisningen har ett antal utredningsbetänkanden varit föremål för remittering och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen, något som återspeglas i flera utredningsuppdrag och tilläggsdirektiv. Regeringen bedriver också ett långsiktigt arbete för att stärka grundläggande rättigheter och kollektivavtalens ställning på EU-nivå. Regeringen har mot denna bakgrund fört ett aktivt påverkansarbete på EU-nivå i syfte bl.a. att få till stånd en revidering av det så kallade utstationeringsdirektivet, vilket lett till att kommissionen har presenterat ett ändringsförslag som nu förhandlas.

Lagstiftningen är ett centralt verktyg för att skapa förutsägbarhet och trygghet inom det arbetsrättsliga området. Möjligheterna till avsteg genom kollektivavtal skapar flexibilitet och är en viktig del av den svenska modellen.

En del av arbetsrätten som har stor påverkan på arbetsmarknaden är regleringen av anställningsformerna. Nya lagregler som begränsar möjligheterna att under lång tid använda på varandra följande tidsbegränsade anställningar trädde i kraft i maj 2016.

Ytterligare ett led i regeringens arbete med att skapa trygghet på svensk arbetsmarknad är den nya lag om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden som föreslagits och i juni 2016 antagits av riksdagen. Lagen kommer att träda i kraft i januari 2017.

Resultaten utifrån indikatorerna på arbetsrättsområdet (veckoarbetstid, deltidsarbete, tidsbegränsad anställning) visar inga större förändringar under 2015 i jämförelse med 2014. Det kan dock konstateras att andelen deltidsarbetande kvinnor fortfarande är mycket högre än andelen deltidsarbetande män, men att utvecklingen de senaste åren är att andelen deltidsarbetande kvinnor minskar. Den faktiskt arbetade tiden för kvinnor är också betydligt lägre än för män. Kvinnor har också i större omfattning än män tidsbegränsade anställningar. Detta bidrar bl.a. till att kvinnor har sämre ekonomiska förutsättningar än män.

## 5.6 Resultatredovisning – lönebildning

### Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Nedanstående indikatorer används som grund för resultatredovisningen inom lönebildningsområdet:

- Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet har förordnat medlare.
- Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt.
- Löneutvecklingen för hela arbetsmarknaden.
- Arbetskraftskostnadsutvecklingen per timme inom näringslivet i förhållande till euroområdet och USA.
- Reallöneutvecklingen.
- Löneskillnaden mellan kvinnor och män.

### Resultat

År 2015 blev det fredligaste året på arbetsmarknaden sedan Medlingsinstitutet inrättades. De treårsavtal som tecknades för stora delar av arbetsmarknaden 2013 medför att avtalsåren 2014 och 2015 har haft en mycket begränsad omfattning. Under 2015 tecknades 40 nya kollektivavtal om löner och allmänna villkor som berörde totalt 110 000 arbetstagare.

### Antal medlingsärenden

Medlingsinstitutet tillsatte under 2015 särskilda medlare i två avtalsförhandlingar mellan förbundsparter (se tabell 5.7).

**Tabell 5.7** Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet har förordnat medlare 2011–2015

År	2011	2012	2013	2014	2015
Antal	10	23	25	6	2

Källa: Medlingsinstitutet.

I och med att antalet medlingsärenden var litet 2015 minskade kostnaden för den centrala medlingsverksamheten. Totalt uppgick kostnaden i form av arvoden till utsedda medlare 2015 till en

halv miljon kronor, vilket kan jämföras med 1 miljon kronor 2014 och närmare 4 miljoner kronor 2013.

På lokal nivå har Medlingsinstitutet förordnat fyra fasta medlare med varsitt regionalt ansvar som vid behov ska medla mellan enskilda oorganiserade arbetsgivare och fackliga organisationer. Antalet inkomna lokala medlingsärenden uppgick 2015 till 30, vilket är något färre än föregående år. I samtliga registrerade ärenden förelåg varsel om stridsåtgärder och i fyra tvister verkställdes de. Detta ska dock ställas i relation till att ca 14 000 arbetsgivare under året blev bundna av kollektivavtal och att många blev det genom medlemskap i en arbetsgivarorganisation. Avtalsvifterna med utländska företag har praktiskt taget upphört då inget medlingsärende under 2009–2015 har gällt utländska entreprenadföretag.

### Antal förlorade arbetsdagar

Under avtalsåret 2015 lades varsel om stridsåtgärder i de två förhandlingar där Medlingsinstitutet tillsatt medlare. I det ena av dessa trädde varslet i kraft.

Sammantaget förlorades 234 dagar på grund av konflikter på arbetsmarknaden under 2015 (se tabell 5.8), samtliga avsåg lokala tvister. Inga arbetsdagar förlorades som följd av arbetsnedläggelse i samband med förbundsförhandlingar.

**Tabell 5.8** Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2011–2015

År	2011	2012	2013	2014	2015
Antal	254	37 072	7 084	3 450	234

Källa: Medlingsinstitutet.

Medlingsinstitutet har inga uppgifter om de ekonomiska konsekvenserna för berörda företag till följd av förlorade arbetsdagar på grund av arbetsnedläggelser under året. Varsel om stridsåtgärder kan få ekonomiska konsekvenser för berörda företag och vidtagna stridsåtgärder kan få konsekvenser för tredje man. I maj 2015 ställde SAS in ett drygt hundratal flygningar efter ett varsel om pilotstrejk. Detta påverkade ca 11 000 resenärer.

## Löneutvecklingen för hela arbetsmarknaden

Löneökningarna 2015 uppgick till 2,5 procent för hela ekonomin, vilket kan jämföras med 2,8 procent 2014 (se tabell 5.9). De avtalsmässiga löneökningarna har beräknats till 2,3 procent 2015 vilket är något högre än 2014.

Avvikelserna mellan de avtalsmässiga höjningarna och de faktiska löneökningarna kan vissa år vara stora, exempelvis med anledning av ändrad sammansättning av arbetskraften eller variationer i övertidsuttag. En bidragande orsak är det byte som sker varje årsskifte av vilka företag som ingår i undersökningen.

De treåriga avtalen som tecknades inom Industriavtalets ram våren 2013 har sammantaget bidragit till en jämförelsevis låg löneökningstakt under avtalsperioden.

**Tabell 5.9 Löneutveckling för hela arbetsmarknaden 2011–2015**

År	2011	2012	2013	2014	2015
Procent	2,4	3,0	2,5	2,8	2,5

Källa: Medlingsinstitutet, sammanvägning av konjunkturlönestatistiken.

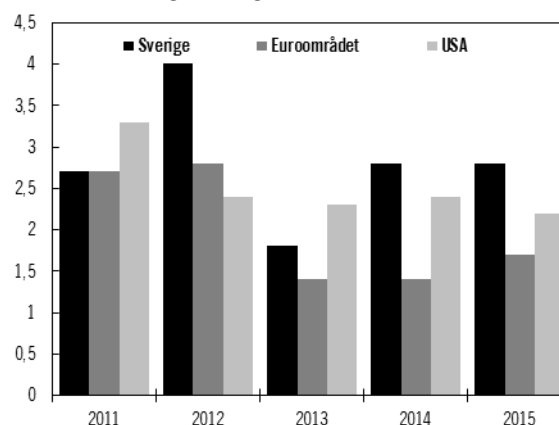
## Arbetskraftskostnadsutvecklingen inom näringslivet

Ett lands konkurrenskraft beror till stor del på hur arbetskraftskostnaderna utvecklas i förhållande till andra länder. Arbetskraftskostnaden för en anställd person i Sverige innehåller all form av lön samt lagstadgade- och avtalsreglerade arbetsgivaravgifter. För perioden 2011–2015 var ökningstakten i det svenska näringslivet i genomsnitt 2,7 procent, vilket kan jämföras med 1,9 procent under motsvarande period inom euroområdet och 2,5 procent i USA. I många länder i Europa samt USA har efterdyningarna till skuld- och finanskrisen inneburit att löneökningstakten har varit mer dämpad än i Sverige.

För 2015 visar preliminära utfall att skillnaden består, både gentemot euroområdet och USA. De svenska arbetskraftskostnaderna beräknas ha ökat med 2,8 procent att jämföras med 2,1 procent i USA och 1,5 procent i euroområdet.

**Diagram 5.7 Arbetskraftskostnadsutvecklingen per timme i näringslivet 2011-2015**

Procentuell förändring från föregående år



Källa: Eurostat, Labour Cost Index (LCI) och Bureau of Labor Statistics, USA.

Ett lands konkurrenskraft kan upprätthållas även om arbetskraftskostnaderna är högre än i omvärlden förutsatt att produktiviteten är hög eller gynnas av en svag växelkurs. Under åren 2009–2013 har dock ingen av dessa faktorer gynnat den svenska konkurrenskraften, vilket har medfört att exportandelarna har fallit. Sedan 2013 har emellertid kronan åter försvagats gentemot dollarn och euron, vilket i viss utsträckning har underlättat industrins konkurrensförmåga.

Sett till nivån har Sverige, enligt Eurostat, bland de högsta arbetskraftskostnaderna i Europa. I ett viktigt konkurrentland som Tyskland är arbetskraftskostnaderna ca 20 procent lägre. Arbetskraftskostnaderna har dock stigit i Tyskland under senare år och bedöms öka med över 3 procent 2015, delvis beroende på införandet av en lagstadgad minimilön.

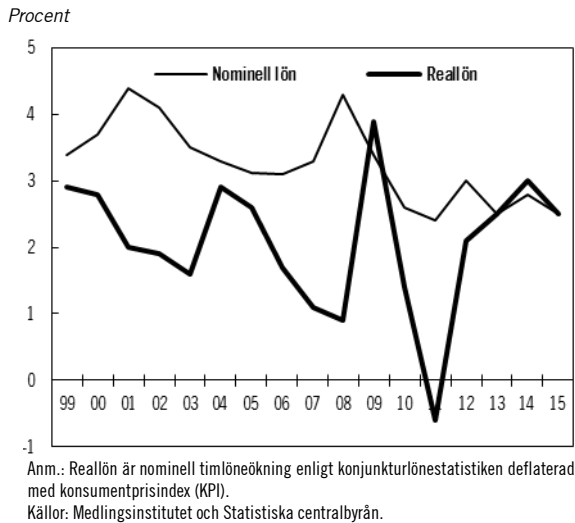
## Reallöneutveckling

De nominella löneökningarna har varit relativt stabila sedan industriavtalets tillkomst 1997. Sedan 1995 har de nominella lönerna ökat med i genomsnitt 3,5 procent per år. Under samma period har konsumentpriserna stigit med i genomsnitt 1,1 procent per år, vilket ger en genomsnittlig årlig reallönetillväxt på 2,4 procent. År 2015 låg reallönen 61 procent högre än 1995. Variationer i reallöneutvecklingen mellan enskilda år har främst berott på upp- och nedgångar i inflationen. Under senare år har konsumentprisindex påverkats av låga räntor, fallande energipriser och att en jämförelsevis stark valuta har medfört låga importpriser.

Under 2015 beräknas de nominella lönerna ha ökat med cirka 2,5 procent. Samma år var kon-

sumentpriserna oförändrade vilket innebär att reallönerna ökade med 2,5 procent 2015 (se diagram 5.8).

**Diagram 5.8 Nominell och real löneutveckling i procent 1999–2015**



### Löneskillnader mellan kvinnor och män

Löneskillnaden mellan kvinnor och män fortsätter att minska. En jämförelse av kvinnors och mäns genomsnittliga löner för hela arbetsmarknaden 2015 visar att kvinnor hade 87,5 procent av mäns lön, dvs. en löneskillnad på 12,5 procent. Det är en minskning av skillnaden med 0,7 procentenheter jämfört med 2014.

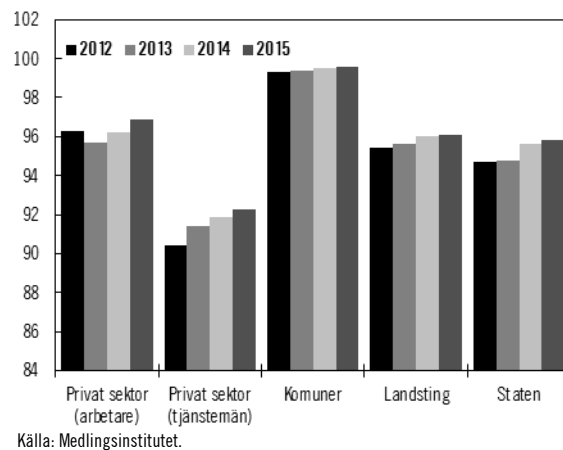
Den enskilt viktigaste förklaringen till löneskillnaden är att kvinnor och män arbetar inom olika yrken och att dessa yrken har olika lönenivåer. Utvecklingen tyder på en långsamt minskad könsuppdelning av arbetsmarknaden. Medlingsinstitutets analyser av perioden 2008–2013 visar att andelen kvinnor minskar i kvinnligt dominerade yrken och ökar i manligt dominerade. Den minskade löneskillnaden under dessa år beror enligt Medlingsinstitutet framför allt på att sammansättningen på arbetsmarknaden har förändrats, men även på att lönerna har ökat mer för kvinnor än för män. Löneeffekten har dock varit viktigast i den privata sektorn, medan strukturella förändringar har varit den påtagligt viktigaste förklaringen i den offentliga sektorn.

Om man med hjälp av standardavvägning tar hänsyn till skillnader i yrke, sektor, ålder, utbildning och arbetstid är kvinnors lön i genomsnitt 95,4 procent av mäns, dvs. en löneskillnad på 4,6

procent. Det är en minskning med 0,4 procentenheter jämfört med året innan. Mellan 2005 och 2015 minskade löneskillnaden med 2,2 procent.

Den standardavvägda löneskillnaden skiljer sig åt mellan olika sektorer (diagram 5.9). Störst är skillnaden finns bland tjänstemän i privat sektor (7,7 procent). Den minsta skillnaden finns i kommunerna (0,4 procent). Den standardavvägda löneskillnaden minskade med 0,4 procentenheter mellan 2014 och 2015. Under perioden 2005 till 2015 minskade den oförklarade löneskillnaden mest i staten (2,9 procent). Se även utgiftsområde 2, avsnitt 5 avseende kvinnors och mäns löner inom staten.

**Diagram 5.9 Kvinnors lön i procent av mäns lön sektorsvis efter standardvägning 2012–2015**



I mars 2016 överlämnade regeringen en proposition (2015/15:135) till riksdagen om ett övergripande ramverk för aktiva åtgärder i syfte att främja lika rättigheter och möjligheter. I propositionen föreslås att lönekartläggning för jämställda löner ska göras varje år i stället för vart tredje samt att dokumentering av arbetet med lönekartläggning ska göras av arbetsgivare med minst 10 anställda i stället för 25 anställda.

Riksdagen beslutade om propositionen den 21 juni 2016 (bet. 2015/16:AU10, rskr. 2015/16:304). Förslagen träder i kraft den 1 januari 2017 (se även UO 13 avsnitt 4).

### Verksamhet vid Medlingsinstitutet

Medlingsinstitutet har inför och under avtalsrörelsen 2015 haft överläggningar med arbetsmarknadens parter för att uppmärksamma dem på de samhällsekonomiska förutsättning-

arna samt vikten av den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll. Myndigheten har även anordnat tio konferenser och seminarier med olika teman för medlare, ekonomer, statistiker, massmedia och representanter från myndigheter, forskarvärlden och affärsbankerna. Sammanlagt har de olika aktiviteterna haft drygt 1 000 deltagare.

Medlingsinstitutet publicerar varje år två rapporter. Årsrapporten Avtalsrörelsen och lönebildningen presenterades i februari och i juni presenterades rapporten Vad säger den officiella lönestatistiken om löneskillnaden mellan kvinnor och män? Medlingsinstitutet har under 2015 även tryckt en ny upplaga av skriften Lön för mödan, i syfte att sprida kunskap om arbetsmarknadens funktionssätt till främst gymnasieelever.

På myndighetens hemsida har konjunktur-lönestatistiken publicerats vid tio tillfällen under 2015. På hemsidan återfinns även en databas med information om centrala kollektivavtal. Vid 2015 års utgång fanns 682 registrerade kollektivavtal om löner och allmänna villkor. Därutöver finns ett antal särskilda avtal med utbildningsinnehåll, t.ex. yrkesintroduktionsavtal.

### Analys och slutsatser

Regeringens mål är en lönebildning i samhällsekonomisk balans och arbetsfred. Flera av de kriterier som används för att bedöma om en god lönebildning uppfylldes under 2015. I genomsnitt ökade reallönerna med 2,5 procent samtidigt som sysselsättningen ökade med närmare 65 000 personer. Därtill var antalet konflikter på arbetsmarknaden få vilket också medförde att ett historiskt lågt antal arbetsdagar gick förlorade under året. Däremot har arbetskraftskostnaderna stigit snabbare än i omvärlden vilket är ogynnsamt för Sveriges internationella konkurrenskraft. Dessutom begränsar frånvaron av inflation utrymmet för relativlöneförändringar mellan olika löntagargrupper, t.ex. mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken.

Trots att det har framförts kritik mot att industriavtalen ska vara lönenormerande för hela ekonomin, har efterlevnaden av industrins märke varit god.

En viktig fråga i kommande avtalsrörelser är löneskillnaderna mellan kvinnor och män där

vissa förbund anser att det behövs konkreta ingripanden för att påskynda utvecklingen. Uppfattningen om hur jämställda löner ska uppnås och i vilken takt det ska ske skiljer sig dock åt mellan förbunden. Medlingsinstitutets analys tyder på att de förändringar som sker i sammansättningen på arbetsmarknaden hittills har haft större betydelse för minskade löneskillnader än relativt högre löneökningar för kvinnor. Den ovägda löneskillnaden mellan kvinnor och män har under den senaste 10-årsperioden följaktligen minskat snabbare i den offentliga sektorn än i den privata sektorn där yrkessegregeringen är mer påtaglig och minskar långsammare i takt.

### 5.7 Politikens inriktning

Den svenska arbetsmarknadsmodellen ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad med goda förutsättningar för trygghet, utveckling, tillväxt och konkurrenskraft. Modellen bygger på en ansvarsfördelning mellan staten och arbetsmarknadens parter. Statens roll är att genom ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel säkerställa goda arbetsvillkor och underlätta tillkomsten av nya jobb, samtidigt som förutsättningar skapas för arbetsmarknadens parter att i kollektivavtal ta ansvar för villkorens närmare utformning.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen ger en hög omställningsförmåga att möta förändringar i vår omvärld. Den fortsätter att ge Sverige både hög sysselsättning och hög produktivitet. Lönebildningsmodellen har bidragit till två årtionden av reallönetillväxt och få konfliktdagar på den svenska arbetsmarknaden. Samtidigt medför det moderna arbetslivet nya utmaningar som i sig kan påverka den svenska modellens förutsättningar. Nya sätt att organisera arbetet ökar som en följd av t.ex. digitaliseringen. Rörligheten mellan olika länder av både arbetskraft och tjänster ökar, liksom förekomsten av utstationerad arbetskraft. Den svenska arbetsmarknadsmodellens sätt att fungera kan därför behöva anpassas. Detta behöver ske i en nära dialog mellan staten och arbetsmarknadens parter.

## Ett hållbart arbetsliv

Goda och rättvisa villkor och en bra arbetsmiljö är en förutsättning för hög produktivitet i svensk ekonomi som utmärks av högt arbetskraftsdeltagande och en hög sysselsättningsgrad. Detta gäller för såväl de som är yrkesverksamma inom traditionella yrken som för de som arbetar inom nya branscher och under nya former. Alla som arbetar i Sverige ska ha ett arbete där man som yrkesverksam inte blir utnyttjad eller utsliten. Ingen ska riskera att dö eller skadas i sitt arbete.

Arbetslivet förändras i snabb takt och många upplever att tempot har ökat. Arbetet organiseras ofta så att kvinnor drabbas hårdare av den stressrelaterade ohälsan. Psykosociala arbetsmiljöbesvär ökar, samtidigt som mer traditionella problem som t.ex. belastningsskador, kvarstår. För att möta dessa utmaningar har resurserna inom arbetsmiljöpolitiken kraftigt förstärkts under mandatperioden och Arbetsmiljöverkets tillsynsverksamhet förstärks. Regeringens nya arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet lägger fast prioriteringarna för 2016–2020.

För att åstadkomma konkreta resultat på arbetsmiljöområdet är regeringen beroende av nära kontakt och dialog med arbetsmarknadens parter. Regeringen har därför för strategiperioden inrättat ett dialogforum för arbetsmiljöfrågor.

För att bryta den nuvarande uppgången i sjukfrånvaron och utjämna skillnaderna mellan kvinnor och män beslutade regeringen i september 2015 om ett brett åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro (se vidare utg. omr. 10).

I anslutning till att förslagen till den så kallade hälsoväxlingen remitterades erbjöd regeringen parterna på arbetsmarknaden möjligheten att i stället komma överens om lösningar som på ett trovärdigt sätt minskar sjukfrånvaron. Parterna har inkommit med en för respektive sektor partsgemensam avsiktsförklaring (se vidare utg. omr. 10). Regeringen ser positivt på det utvecklingsarbete parterna har kommit överens om för deras fortsatta arbete. Regeringen bedömer att de aviserade åtgärderna kan medföra så väl förbättringar i arbetsmiljön som bättre möjligheter för sjukskrivna anställda att återgå i arbete.

Regeringen ser också över om gällande bestämmelser om arbetsmiljöansvar är ändamåls-

enliga och de regionala skyddsombudens tillträdesrätt och befogenheter (dir 2016:1).

Vidare avser regeringen att inrätta ett nationellt centrum för samling och spridning av kunskap och forskningsresultat om arbetsmiljö och för utvärdering av arbetsmiljöpolitik (dir. 2016:2).

Regeringen föreslår en satsning på arbetslivsforskning och samordnande insatser, se vidare utg. omr. 9, avsnitt 9.5. De samordnande insatserna utreds för närvarande inom ramen för en utredning som tidigare tillsatts med anledning av riksdagens intentioner (dir. 2016:2). Insatser för att förebygga den arbetsrelaterade ohälsan och minska risken för att arbetstagare skadas och slits ut är nödvändiga för att uppnå ett hållbart arbetsliv.

Särskilda medel avsattes dessutom i budgetpropositionen 2016 under perioden 2016–2018 till Forte och Arbetsmiljöverket för att finansiera forskning om bl.a. arbetsmiljön i kvinnodominerade sektorer samt kvinnors arbetsrelaterade ohälsa. För att främja kompetensförsörjningen inom företagshälsovården har särskilda medel avsatts fr.o.m. 2016.

## Ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden

Det ska vara ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden. Ett företag ska inte riskera att bli utkonkurrerat till följd av att andra företag har undermåliga villkor för sina anställda. Konkurrens ska bygga på kunskap och kompetens – inte på sänkta löner, dåliga arbetsförhållanden eller brister i säkerhet på arbetsplatsen.

Regeringen arbetar på flera fronter för att stärka och utveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen, både nationellt och internationellt. Kollektivavtalens ställning ska stärkas och värnas.

Regeringens avsikt är att lämna förslag om ett entreprenörsansvar för arbetstagares löner i bygg- och anläggningsbranschen.

Sverige ska vara en konstruktiv medlem av EU. Frågor om ordning och reda på arbetsmarknaden är här av särskilt intresse. Principen bör vara lika lön för lika arbete enligt tillämpliga lagar och kollektivavtal i arbetslandet, med respekt för den fria rörligheten. Regeringen har bedrivit ett aktivt påverkansarbete för att få till stånd en ändring av utstationeringsdirektivet och

välkomnar att kommissionen nu har presenterat ett sådant förslag. Detta påverkansarbete är ett led i regeringens arbete för att stärka grundläggande rättigheter och kollektivavtalens ställning på EU-nivå. Sverige stödjer och uppmuntrar de initiativ som tagits, t.ex. ett europeiskt forum för att bekämpa odeclarerat arbete.

Sverige ska också i EU-samarbetet säkra att medlemsstater ska få ställa höga arbetsmiljökrav.

Det är önskvärt att arbetsmarknadens parter så långt som möjligt tar ansvar för vilka närmare arbetsrättsliga villkor som ska gälla i arbetslivet och för att bevaka efterlevnaden av dessa. Det gäller för alla som arbetar i Sverige, oavsett varifrån man kommer.

Svenska löner och villkor ska gälla för alla som arbetar i Sverige. Lagstiftningen ska utformas så att den främjar tillämpningen av sådana villkor som arbetsmarknadens parter har kommit överens om i kollektivavtal. Mot denna bakgrund avser regeringen fortsätta det igångsatta arbetet med att se över och skärpa utstationeringslagen samt genomföra det s.k. tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet. Regeringen avser att se över utstationering i förhållande till vägtransporter.

De grundläggande kraven på arbetsmiljön och arbetsmiljöarbetet läggs fast i lagstiftningen. Genom denna klargörs vilka krav som ställs på alla företag och verksamheter som verkar inom landets gränser. Alla arbetstagare omfattas i princip av samma regler och arbetsmiljökraven måste upprätthållas på hela arbetsmarknaden.

Tillsyn av arbetsmiljön är avgörande för att upprätthålla skyddet för arbetstagarna och för att rättvisa konkurrensförhållanden ska kunna råda på arbetsmarknaden. Arbetet för att hindra företag från att på olika sätt bryta mot arbetsmiljöreglerna för att uppnå konkurrensfördelar är centralt. Det kan innebära svårigheter för tillsynsarbetet när ett företag har sitt säte i ett annat land än det där arbetet utförs. En bristfällig arbetsmiljö får aldrig vara ett konkurrensmedel, vare sig nationellt eller inom EU.

För att bidra till att arbetsgivare följer arbetsmiljölagstiftningen föreslås att Arbetsmiljöverket tillförs 25 miljoner kronor per år. Tillskottet ska användas för att anställa fler inspektörer vilket kommer att möjliggöra ökad närvaro på arbetsplatserna.

## Ansvarsfull lönebildning

Parternas ansvar för lönebildningen är en grundpelare i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Staten har ett övergripande samhällsekonomiskt ansvar men huvudansvaret för lönebildningen ligger hos parterna på arbetsmarknaden. Det är ett ansvar som parterna tar. Det finns därför ingen anledning att ändra denna ansvarsuppdelning.

Den svenska lönebildningsmodellen baseras på att den internationellt konkurrensutsatta sektorn är lönenormerande. Denna modell har i två decennier bidragit till en varaktig reallönetillväxt.

Det är viktigt att denna positiva utveckling kan fortsätta. Arbetsmarknadens parter har det huvudsakliga ansvaret för detta. Regeringens uppgift är att lägga grunden genom en ansvarsfull ekonomisk politik och väl fungerande institutioner inom området.

Arbetsmarknaden behöver bli mindre könsuppdelad och heltidsarbete ska vara norm oavsett kön. Såväl arbetsmarknadens parter som myndigheterna inom utbildnings- och arbetsmarknadspolitikerna är betydelsefulla för att främja arbete inom icke-könstraditionella yrken.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män är oacceptabla och måste successivt minskas. Osakliga löneskillnader ska inte förekomma.

Löneskillnader kan minskas genom att uttaget av föräldraledighet och ledighet för vård av sjukt barn blir mer jämställt mellan könen. Regeringen har därför bl.a. reserverat en tredje månad i föräldraförsäkringen, avskaffat det kommunala vårdnadsbidraget och tillsatt en utredning som ska se över föräldraförsäkringen (dir. 2016:60).

Vidare bedömer regeringen att lönekartläggningar är ett väl fungerande instrument för att synliggöra och minska löneskillnader mellan kvinnor och män och att beslutet om att återinföra krav på årliga lönekartläggningar bidrar till att öka jämställdheten på arbetsmarknaden (se även avsnitt 5.6.2).

Kvinnor tar ofta ett större ansvar för att vårda anhöriga och många kvinnor arbetar deltid för att göra detta. Ingen ska behöva minska sin arbetstid för att välfärden inte håller tillräckligt god kvalitet. Regeringens satsningar på att stimulera tillgängligheten i barnomsorgen på obekvämt arbetstid och på ökad bemanning i äldreomsorgen bidrar till att öka möjligheten för kvinnor att arbeta mer.



Sjuktalet är ojämnt fördelade mellan män och kvinnor, kvinnor är mer sjukskrivna än män. Det påverkar både deras inkomst, löneutveckling och i förlängningen deras pension.

Kvinnors arbete ska värderas lika som mäns arbete. Det är fortsatt angeläget att andelen kvinnliga chefer och styrelseledamöter ökar.

## 5.8 Budgetförslag

### 2:1 Arbetsmiljöverket

**Tabell 5.10 Anslagsutveckling 2:1 Arbetsmiljöverket**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2015	642 097	37 606	
2016	Anslag 697 411 <sup>1</sup>		698 559
<b>2017</b>	<b>Förslag 738 917</b>		
2018	Beräknat 751 506 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat 766 640 <sup>3</sup>		
2020	Beräknat 783 592 <sup>4</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 738 377 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 738 376 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>4</sup> Motsvarar 738 377 tkr i 2017 års prisnivå.

### Ändamål

Anslaget får användas för Arbetsmiljöverkets förvaltningsutgifter samt för utgifter för statsbidrag till de centrala arbetstagarorganisationerna för den regionala skyddsombudsverksamheten.

Anslaget minskas med 114 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av reformen nationell digital infrastruktur, se även utg. omr. 22.

## Budget för avgiftsbelagd verksamhet

**Tabell 5.11 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	8 153	8 489	-336
Prognos 2016	8 000	8 200	-200
Budget 2017	8 000	8 200	-200

Uppdragsverksamheten omfattar huvudsakligen den särskilda informationsverksamheten, men även försäljning från informationssystemet om arbetsskador (ISA). Den särskilda informationsverksamheten består främst av försäljning av verkets föreskrifter. Det ackumulerade resultatet för 2016 är 274 000 kr.

### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2018.

**Skälen för regeringens förslag:** Arbetsmiljöverket beslutar om bidrag under anslaget för den regionala skyddsombudsverksamheten som medför utgifter kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2018.

**Tabell 5.12 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:1 Arbetsmiljöverket**

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden	18 391	18 391	20 000	20 000
Nya åtaganden	18 391	20 000	20 000	
Infriade åtaganden	-18 391	-18 391	-20 000	-20 000
Utestående åtaganden	18 391	20 000	20 000	
<b>Erhållet/förslaget bemyndigande</b>	<b>18 400</b>	<b>20 000</b>	<b>20 000</b>	

### Regeringens överväganden

Den satsning som regeringen inledde och beräknade i budgetpropositionen 2016 genomförs.

Anslaget förstärks med 25 000 000 kronor per år. Tillskottet ska användas för att anställa fler inspektörer vilket kommer att möjliggöra ökad närvaro på arbetsplatserna.

Regeringen föreslår att 738 917 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 751 506 000 kronor, 766 640 000 kronor respektive 783 592 000 kronor.

**Tabell 5.13 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:1 Arbetsmiljöverket**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>698 411</b>	<b>698 411</b>	<b>698 411</b>	<b>698 411</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	11 679	24 305	38 860	55 162
Beslut	28 827	28 790	29 369	30 019
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>738 917</b>	<b>751 506</b>	<b>766 640</b>	<b>783 592</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

### 2:2 Arbetsdomstolen

**Tabell 5.14 Anslagsutveckling 2:2 Arbetsdomstolen**

Tusental kronor

2015	Utfall	29 178	Anslags- sparande	3 381
2016	Anslag	32 166 <sup>1</sup>	Utgifts- prognos	30 688
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>32 600</b>		
2018	Beräknat	33 255 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	33 963 <sup>3</sup>		
2020	Beräknat	34 707 <sup>4</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 32 601 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 32 601 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>4</sup> Motsvarar 32 602 tkr i 2017 års prisnivå.

### Ändamål

Anslaget får användas för Arbetsdomstolens förvaltningsutgifter.

### Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 32 600 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Arbetsdomstolen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 33 255 000 kronor, 33 963 000 kronor respektive 34 707 000 kronor.

**Tabell 5.15 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:2 Arbetsdomstolen**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>32 166</b>	<b>32 166</b>	<b>32 166</b>	<b>32 166</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	441	1 095	1 803	2 547
Beslut	-7	-6	-6	-6
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>32 600</b>	<b>33 255</b>	<b>33 963</b>	<b>34 707</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

### 2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

**Tabell 5.16 Anslagsutveckling 2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)**

Tusental kronor

	2015	Utfall	32 793	Anslags- sparande	3 429
2016	Anslag	34 222 <sup>1</sup>	Utgifts- prognos	34 222	
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>32 222</b>			
2018	Beräknat	32 222			
2019	Beräknat	32 222			
2020	Beräknat	32 222			

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgift till Internationella arbetsorganisationen (ILO). Högst 1 000 000 kronor får användas för utgifter för deltagande i ILO:s verksamhet och för ILO-kommittén. Medlemsavgiften i svenska kronor bestäms av den svenska kronans växelkurs mot schweizerfrancen vid utbetalningsdagen i början av 2017.

#### Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 32 222 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Internationella arbetsorganisationen (ILO)* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 32 222 000 kronor respektive år.

### 2:4 Medlingsinstitutet

**Tabell 5.17 Anslagsutveckling 2:4 Medlingsinstitutet**

Tusental kronor

	2015	Utfall	49 715	Anslags- sparande	7 838
2016	Anslag	58 122 <sup>1</sup>	Utgifts- prognos	56 182	
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>58 463</b>			
2018	Beräknat	59 176 <sup>2</sup>			
2019	Beräknat	60 198 <sup>3</sup>			
2020	Beräknat	61 567 <sup>4</sup>			

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 58 465 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 58 465 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>4</sup> Motsvarar 58 465 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Medlingsinstitutets förvaltningsutgifter.

#### Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 58 463 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Medlingsinstitutet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 59 176 000 kronor, 60 198 000 kronor respektive 61 567 000 kronor.

**Tabell 5.18 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:4 Medlingsinstitutet**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>58 122</b>	<b>58 122</b>	<b>58 122</b>	<b>58 122</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	342	1 053	2 075	3 444
Beslut	-1	1	1	1
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>58 463</b>	<b>59 176</b>	<b>60 198</b>	<b>61 567</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

## 2:5 Arbetslivspolitik

**Tabell 5.19 Anslagsutveckling 2:5 Arbetslivspolitik**

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2015	Utfall	3 648		2 352
2016	Anslag	20 000 <sup>1</sup>	Utgifts- prognos	19 712
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>30 000</b>		
2018	Beräknat	30 000		
2019	Beräknat	10 000		
2020	Beräknat	10 000		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

## Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att finansiera forskning om arbetsliv. Anslaget omfattar också vissa utgifter för stöd till företagshälsovårdens kompetensförsörjning.

## Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 30 000 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Arbetslivspolitik* för 2017. För 2018 beräknas anslaget till 30 000 000 kronor och för 2019 och 2020 beräknas anslaget till 10 000 000 för respektive år.

**Tabell 5.20 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:5 Arbetslivspolitik**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>20 000</b>	<b>20 000</b>	<b>20 000</b>	<b>20 000</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	10 000	10 000	-10 000	-10 000
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>30 000</b>	<b>30 000</b>	<b>10 000</b>	<b>10 000</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.